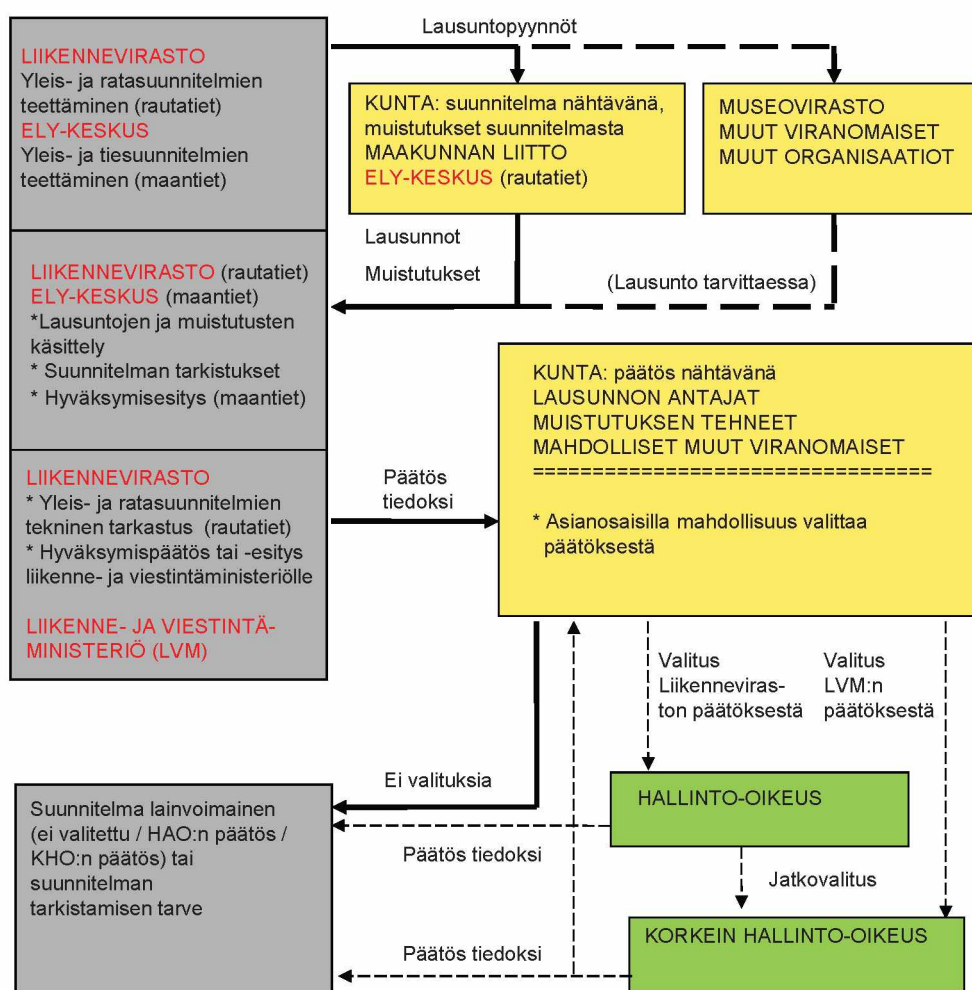

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

SUUNNITTELUVAIHEEN OHJAUS

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

Suunnitteluvaiheen ohjaus

Liikenneviraston ohjeita 25/2011

Liikennevirasto

Helsinki 2011

Kannen kuva: Yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien hallinnollinen käsittely

Verkkojulkaisu pdf (www.liikennevirasto.fi)

ISSN-L 1798-663X

ISSN 1798-6648

ISBN 978-952-255-069-9

Liikennevirasto

PL 33

00521 HELSINKI

Puhelin 020 637 373

Hankesuunnitteluosasto

Vastaanottaja
Ely-keskukset

Säädösperusta
Maantielaki, ratalaki,
maankäyttö- ja rakennuslaki

Korvaa/muuttaa
Tiehankkeiden suunnitelmien käsittely, TIEH 2100042-06

Kohdistuvuus
Ely-keskusten liikenne ja
infrastruktuurivastualueet
Liikenneviraston investointitoimiala

Voimassa
1.1.2012- toistaiseksi

Asiasanat
Väyläsuunnittelu, suunnitelmat, käsittely

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

Tällä ohjeella korvataan 15.5.2006 annettu yleis- ja tiesuunnitelmien hallinnollista käsittelyä koskenut ohje.

Ohje on tarkoitettu tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien teettäjille, suunnittelijoille, suunnitelmien käsittelijöille ja päätöksen tekijöille. Ohjetta noudatetaan niiden yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien käsittelyssä, joiden suunnittelu on aloitettu 1.1.2011 jälkeen.

Suunnittelupäällikkö

Matti K Hämäläinen

Tieinsinööri

Matti Ryynänen

LISÄTIETOJA
Matti Ryynänen
Liikennevirasto
puh. 020 637 3599

Esipuhe

Tämä ohje sisältää menettelyt Liikenneviraston ja ELY-keskusten maantie- ja rautatiehankkeiden käsittelyssä. Ohjetta noudatetaan yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien käsittelyssä, joiden suunnittelu on aloitettu 1.1.2012 jälkeen. Ohjetta täydentää Väyläpidon vuorovaikutusohje 2011, jossa on kuvattu eri tilanteisiin soveltuvat vuorovaikutusmenettelyt.

Ohje täydentää suunnitteluvaiheiden sisältöä ja esitystapaa koskevia ohjeita.

- Yleissuunnittelu. Sisältö ja esitystapa TIEH 2100043-07
- Tiesuunnitelmavaiheen asiakirjat - Sisältö ja esitystapa TIEH 2100060-09
- Radan suunnitteluohje. Ratahallintokeskuksen julkaisuja B 20/2008

Maantielaki tuli voimaan vuoden 2006 alussa ja ratalaki vuoden 2008 alussa. Uudistettujen lakien myötä maantie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittely noudattaa samanlaista menettelyä.

Maantielain mukaisten suunnitelmien käsittelystä on ollut käytössä ohje vuodelta 2006. Ratahankkeiden suunnitelmien käsittelystä ei vastaavaa ohjetta ole laadittu. Liikennevirastouudistuksen myötä on katsottu tarpeelliseksi laatia maantie- ja ratahankkeiden käsittelystä yhteinen ohje.

Suunnitelmien käsittelyohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös ennen hankekohdasta tehtävien esiselvitysten käsittelyssä samoin kuin vaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden yleissuunnittelun tuloksena syntyvien toimenpidesuunnitelmien käsittelyssä. Kaavoitusta varten laadittavien aluevaraus suunnitelmien käsittely tapahtuu kaavan käsittelyn yhteydessä.

Ohje on laadittu Liikennevirastossa virkatyönä. Ohjeen laadintaan ovat osallistuneet Anne Ahtiainen, Sari Lajunen, Marita Luntinen, Matti Ryyänen ja Matti K Hämäläinen.

Helsingissä joulukuussa 2011

Liikennevirasto
Hankesuunnitteluosasto

Sisällysluettelo

1	SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA SUUNNITTELUVAIHEET	7
1.1	Hankekohtaisen suunnittelun kytkeytyminen väylänpidon ja liikennejärjestelmän suunnitteluun sekä maankäytön suunnitteluun	7
1.2	Hankekohtaisen suunnittelun vaiheet	8
1.3	Väylänpidon suunnittelua palvelevat selvitykset	9
1.4	Yleissuunnitelmat.....	10
1.5	Tie- ja ratasuunnitelmat.....	10
1.6	Vaikutuksiltaan vähäiset tien tai rautatien parantamissuunnitelmat	10
2	YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI-MENETTELY (YVA).....	12
3	LAKISÄÄTEISET SUUNNITELMAT.....	14
3.1	Yleistä	14
3.2	Yleissuunnitelma	14
3.2.1	Yleissuunnitelman oikeusvaikutukset.....	14
3.2.2	Yleissuunnitelman sisältö	14
3.3	Tie- ja ratasuunnitelmat.....	15
3.3.1	Tie- ja ratasuunnitelman asema ja oikeusvaikutukset	15
3.3.2	Tie- ja ratasuunnitelman sisältö.....	16
4	TIEDOTTAMINEN SUUNNITTELUN ALOITTAMISESTA JA VUOROVAIKUTUS SUUNNITTELUTYÖN AIKANA	19
4.1	Suunnitelman laadintavastuu	19
4.2	Tiedottaminen suunnittelusta ja tutkimusten aloittamisesta	19
4.2.1	Ilmoittaminen kunnalle	20
4.2.2	Ilmoittaminen asianosaisille.....	20
4.3	Suunnittelun aikainen viranomaisyhteistyö.....	21
4.4	Vuorovaikutus kansalaisten kanssa suunnittelun aikana	22
5	SUUNNITELMIEN HALLINNOLLINEN KÄSITTELY	24
5.1	Suunnitelmien käsittely kunnassa	24
5.2	Lausuntojen hankkiminen.....	26
5.3	Yleisesti nähtävänä olleen suunnitelman muuttaminen.....	27
5.4	Vaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden tie- ja ratasuunnitelmien käsittely.....	28
6	HYVÄKSYMISKÄSITTELYN VAATIMAT ASIAKIRJAT	29
6.1	Hyväksymisesitys maantie- ja ratalain mukaisissa suunnitelmissa.....	29
6.1.1	Hyväksymisasiakirjat.....	29
6.1.2	Yleissuunnitelman hyväksymisesitys.....	29
6.1.3	Tiesuunnitelman ja ratasuunnitelman hyväksymisesitys	31
6.2	Suunnitelman hyväksyminen.....	35
6.2.1	Yleistä 35	
6.2.2	Hyväksymiskelpoisuuden tarkastaminen	35
6.2.3	Yleissuunnitelman hyväksymispäätös.....	36
6.2.4	Tiesuunnitelman hyväksymispäätös	37
6.2.5	Ratasuunnitelman hyväksymispäätös.....	38
6.2.6	Hyväksymisesitys liikenne- ja viestintäministeriölle	39
6.2.7	Liikenne- ja viestintäministeriön hyväksymispäätös	39

7	HYVÄKSYMISPÄÄTÖKSEN JÄLKEINEN TOIMINTA	40
7.1	Päätöksen tiedoksi antaminen ja päätöksestä ilmoittaminen	40
7.1.1	Yleinen tiedoksianto	40
7.1.2	Ilmoittaminen viranomaisille ja muistutuksen tekijöille	40
7.1.3	Todisteellinen tiedoksianto	41
7.2	Muutoksenhaku	41
7.3	Lainvoimaisuuden toteaminen	42
7.4	Hyväksytyn suunnitelman muuttaminen	43
7.5	Hyväksymispäätöksen voimassaoloajan pidentäminen	43
8	MUIDEN TEKEMÄT SUUNNITELMAT	45
8.1	Suunnittelusopimukset	45
8.2	Suunnitelmien käsittely	45
9	MENETTELY MAANTIEEN JA RAUTATIEEN RAKENTAMISTA SISÄLTÄVISSÄ YHTEISHANKKEISSA	46
10	RAKENNUSTYÖN ALOITTAMINEN JA LIIKENTEeseen LUOVUTUS	47
10.1	Alueiden haltuunotto ja rakennustöihin ryhtyminen	47
10.2	Maantien liikenteelle luovutus	47
10.3	Rautatien käyttöönotto	48
11	MAANTIEEN LAKKAUTTAMINEN	49
11.1	Asemakaava-alueen ulkopuolella olevien maanteiden lakkauttaminen	49
11.2	Asemakaava-alueella olevan maantien muuttaminen kaduksi	49
11.3	Muihin tietarkoituksiin käytettyjen alueiden lakkauttaminen	50
11.4	Tiesuunnitelman asiakirjat maantien hallinnollisen luokan muutoksessa	50
12	RAUTATIEALUEEN LAKKAUTTAMINEN	53
13	LUVAT	54
13.1	Yleistä	54
13.2	Luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusluvat	54
13.3	Muinaismuistolaki	55
13.4	Rakennusten suojelu	55
13.5	Maa-ainesten otto ja läjittäminen	55
13.6	Ympäristölupa, melu- ja tärinäilmoitus	56
13.7	Ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamiseksi	57
13.8	Ilmoitus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa	57
13.9	Vesilaki	57
14	OHJEEseen LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ	59
14.1	Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	59
14.2	Maankäyttö- ja rakennuslaki	59
14.3	Asetus maanteistä	61
14.4	Valtioneuvoston asetus radoista	61
14.5	Maantielaki	62
14.6	Ratalaki	62

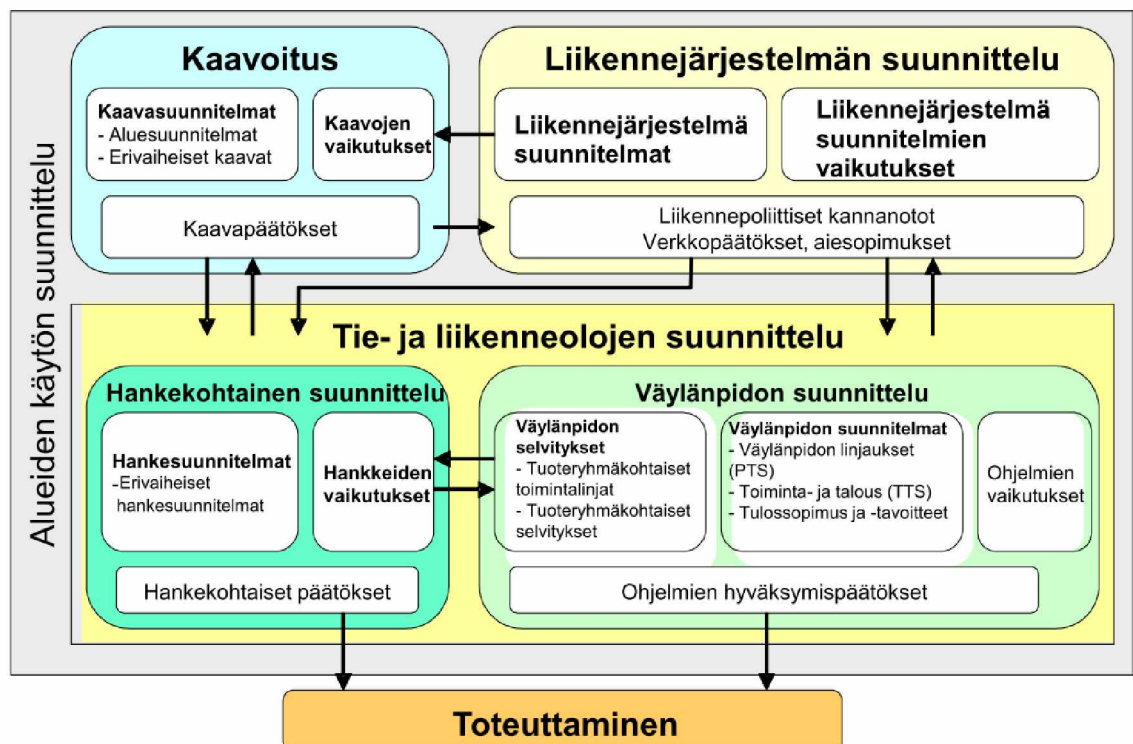
1 Suunnittelun lähtökohdat ja suunnitteluvaiheet

1.1 Hankekohtaisen suunnittelun kytkeytyminen väylänpidon ja liikennejärjestelmän suunnitteluun sekä maankäytön suunnitteluun

Väylien suunnittelu on tärkeä osa yhdyskuntasuunnittelua. Se on osa monitahoista suunnittelujärjestelmää, jossa liikenteen, maankäytön ja alueiden suunnittelu vaikuttavat toisiinsa.

Alueellisen liikennejärjestelmän suunnittelu on vuorovaikutteista maankäytön ja liikenteen suunnittelua, jossa luodaan kehykset maankäytön ja eri liikennemuotojen järjestämiselle. Suunnittelu on jatkuvaa pitkän aikajänteen strategista suunnittelua. Liikennejärjestelmäsuunnitelma voi olla maakunnallinen, useita kuntia tai kaupunkiseudun kattava. Suunnitelmassa käsitellään kaikkia kulkumuotoja ja liikennettä, maankäyttöä, liikenneverkko- ja maankäyttövaihtoehtoja, liikennejärjestelmän vaikutuksia sekä rahoitusnäkymiä ja yhteistyötapoja. Keskeisiä osapuolia suunnittelussa ovat liikenneviranomaiset ja maankäytön suunnittelusta vastaavat sekä joukkoliikenteen operaattorit.

Suunnittelun toimintaympäristöä voidaan havainnollistaa seuraavalla kuvalla.

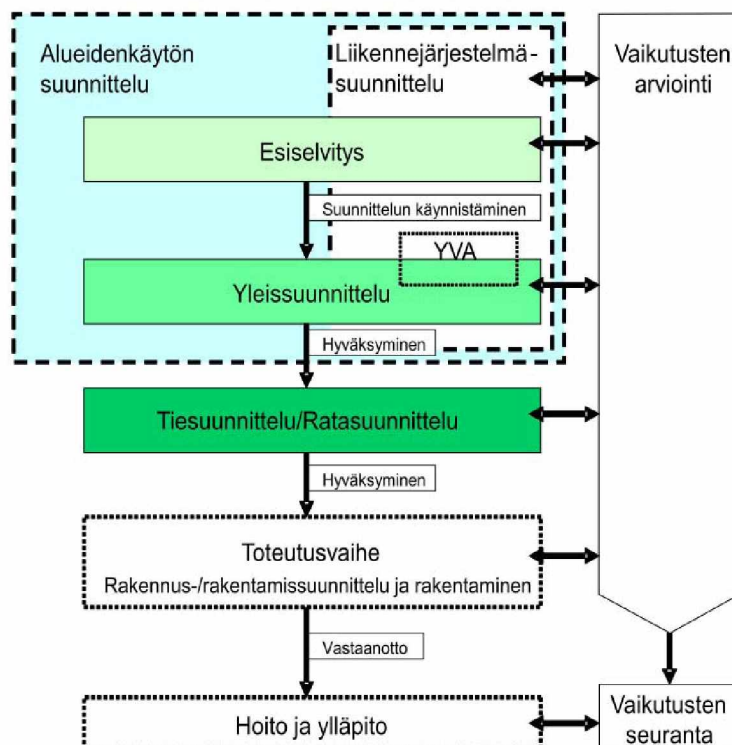
1.2 Hankekohtaisen suunnittelun vaiheet

Väylän suunnittelu on erityisesti suurehkoissa väylähankkeissa vaiheittaista ja suunnittelun edetessä tarkentuvaa. Kunkin vaiheen suunnittelutarkkuus ja päätöksenteko sovitetaan yhteen maankäytön suunnittelun kanssa. Hankekohtainen suunnittelu jakautuu yleensä esiselvitys-, yleis-, tie- tai rata- ja rakennussuunnitteluvaiheisiin. Pienhkoissa hankkeissa suunnittelu- ja päätöksentekovaiheita voidaan yhdistää.

Suunnittelun on perustuttava maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavaan. Suunnittelun vaiheet liittyvät kaavoitukseen pääpiirteittäin seuraavasti:

- Esiselvitysvaiheessa tutkitaan väylähankkeen tarvetta, periaatevaihtoehtoja ja hankkeen ajoittumista maakuntakaavan ja yleiskaavan periaatteiden pohjalta.
- Yleissuunnitelmassa määritellään väylän likimääräinen sijainti ja tilan tarve sekä suhde ympäröivään maankäyttöön ja muuhun lähiympäristöön. Yleissuunnittelu rinnastuu yleensä yleiskaavatasoiseen, mutta joskus asemakaavatasoiseen maankäytön suunnitteluun.
- Tie- ja ratasuunnitelmat (myöh. väyläsuunnitelma) ovat väylän yksityiskohtaista liikenne-, tie- ja ratateknistä suunnittelua ja se vastaa asemakaavan tarkkuutta.
- Rakennussuunnittelu liittyy hankkeen toteuttamiseen ja tehdään vasta hankkeen toteuttamisajankohdan ja rahoituksen ollessa selvillä.

Varsinaisia hankekohtaisen suunnittelun vaiheita ovat yleissuunnittelu-, tie- ja ratasuunnittelu- ja rakennussuunnitteluvaiheet.

Vaiheistetussa väylän suunnitteluprosessissa hankkeen ratkaisujen määrä karsiutuu vaihe vaiheelta. Prosessin edetessä suunnittelu voidaan kohdistaa entistä rajatumpaan kokonaisuuteen ja tarkastella hankkeen eri yksityiskohtia kulloinkin tarvittavalla tarkkuudella.

1.3 Väylänpidon suunnittelua palvelevat selvitykset

Väylänpidon erilaista suunnittelua ja ohjelmointia varten tehdään hyvin erilaisia ja eritasoisia selvityksiä. Selvitysten sisältö ja laajuus määrittyvät niiden käyttötarkoitusten mukaan valtakunnan tasoisista tai alueellisista selvityksistä hyvinkin rajattuihin hankekohtaisiin selvityksiin asti. Seuraavassa on kuvattu niistä lyhyesti tärkeimpiä.

Tarveselvityksissä tarkastellaan rajattua tie- tai rataverkon osaa, tiejaksoa tai vieläkin rajatumpaa kohdetta kuten esim. yksittäistä liittymää tai tasoristeystä. Selvitysten päätavoitteina on tutkia, millainen ongelmatilanne (esim. liikenteellinen, ympäristöllinen, maankäytöllinen) on kyseessä ja millaisia vaihtoehtoisia keinoja ongelman poistamiseksi tai lieventämiseksi voisi olla käytettävissä. Selvitys sisältää kuvauksen tavoitteista, suunnittelukohteen sijainnista, kohteen nykytilasta ja syistä siihen johtumiseen, ongelmista syineen, arvioinnin tilanteen kehittymisestä tulevaisuudessa, vaihtoehtojen ideoinnin ja analysoinnin ongelmien poistamiseksi sekä johtopäätökset.

Selvitystyöhön osallistuu lähinnä erilaisia sidosryhmätahoja, joilta selvityksen valmistuttua voidaan tarvittaessa pyytää kannanottoja ja virallisia lausuntoja. Tarveselvityksen tuloksena päädytään ehdotukseen, aloitetaanko hankkeen jatkosuunnittelu vai ei. Johtopäätösinä voidaan esittää esim. yhden tai useamman vaihtoehtoisen ratkaisumallin jatkokehittelyä, seuraavan suunnitteluvaiheen tarvetta ja sisältöä (esim. yleissuunnitelma, toimenpidesuunnitelma, aluevarausuunnitelma, tiesuunnitelma tai ratasuunnitelma) ja ajoittamista. Tarveselvityksen pohjalta tehtävä kannanotto on Liikenneviraston sisäinen päätös hankkeen edistämisestä.

Yhteysväliselvitykset käsittelevät pitkäkköjen tie- tai ratajaksojen (esim. kaupunkiseutujen välinen valtatie tai rautatie) parantamistarvetta sekä kehittämistoimenpiteitä alustavasti. Selvitysten lähtökohtina ovat liikenteelliset tavoitteet, verkolliset ja liikenteelliset tarkastelut ongelma-analyyseineen, aikaisemmin väyläjaksoille tehdyt selvitykset ja suunnitelmat, ympäristöolot sekä eriaisteiset maankäytön suunnitelmat.

Teemakohtaiset selvitykset ovat luonteeltaan tilanne- ja tarvetarkasteluja jostakin erityisteemasta. Tarkastelualue voi aiheesta riippuen olla ELY-keskuksen, kuntaryhmän, kunnan tai kunnanosan alue. Selvitysten tavoitteina on etsiä ja analysoida teema-alueen ongelmakohteita mm. jatkosuunnittelun tarpeiden selvittämiseksi. Kehittämiskohteiden priorisoinnin kautta kiireellisimmät kohteet otetaan joko yleissuunnitteluun tai yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.

Tyypillinen teemakohtainen selvitys on esim. liikenneturvallisuusselvitys.

1.4 Yleissuunnitelmat

Yleissuunnittelua tarvitaan jokaisen uuden väylähankkeen suunnittelun alkuvaiheessa. Yleissuunnittelun laajuus, sisältö ja tarkkuustaso sovitetaan mm. hankkeen tyyppiin, ympäristön, alustavasti arvioitujen hankkeen vaikutusten ja myöhemmän suunnittelun tarpeiden mukaan.

Tie- ja ratahankkeesta on laadittava yleissuunnitelma, jolleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset taikka maantien sijaintia ja sen vaikutuksia ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Yleissuunnitelma on laadittava aina hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä (YVA).

1.5 Tie- ja ratasuunnitelmat

Maantie- ja ratalaki edellyttävät, että ennen maantien tai rautatien rakentamista on laadittava ja hyväksyttävä tie- tai ratasuunnitelma.

Tie- tai ratasuunnitelman laatiminen ei kuitenkaan ole tarpeen aivan pienissä parantamishankkeissa, jos vaikutukset ovat vähäiset ja jos hanketta varten ei oteta lisäaluetta taikka jos kiinteistön omistaja tai omistajaan verrattava haltija on antanut kirjallisen suostumuksena lisäalueen ottamiseen.

Käytännössä tie- tai ratasuunnitelma joudutaan usein laatimaan ja käsittelemään hyvin pienistäkin hankkeista, joissa hankkeen vaikutukset eivät ole vähäiset tai jos kaikkia asianosaisia, joihin hanke saattaa vaikuttaa, on vaikea rajata tai tavoittaa.

1.6 Vaikutuksiltaan vähäiset tien tai rautatien parantamissuunnitelmat

Mikäli maantien tai rautatien parantamisesta ei sen vaikutusten vähäisyyden vuoksi laadita tiesuunnitelmaa, kutsutaan laadittavaa suunnitelmaa parantamissuunnitelmaksi. Tätä suunnitelmaa tai ratasuunnitelmaa ei käsitellä maantie- tai ratalain säännösten mukaisesti. Maanteiden parantamissuunnitelmat hyväksyy ELY-keskus ja rautateiden parantamissuunnitelmat Liikennevirasto. Päätös ei ole valituskelpoinen.

Jos parantamissuunnitelman toteuttaminen vaatii lisäaluetta tie-, tai rautatiealueeksi, maanomistajilta on saatava kirjalliset suostumukset tarvittavan alueen ottamiseen tie- tai rautatiealueeksi. Parantamissuunnitelmaa laadittaessa tulee tutkia tarkasti, vaikuttaako hanke mahdollisesti muihinkin asianosaisiin kuin niihin, joilta on saatu suostumukset. Tällöin saattaa tulla tarpeelliseksi laatia tie- tai ratasuunnitelma ja käsitellä hanke maantielain tai ratalain mukaisesti.

Parantamissuunnitelmasta tehtävää päätöstä ei panna yleisesti nähtäväksi eikä siihen liitetä valitusosoitusta, koska kiinteistön omistajat ovat antaneet suunnitelman toteuttamiseen suostumuksensa. Päätös voidaan kuitenkin lähettää kiinteistöjen omistajille tiedoksi.

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

Rakentamistyöt voidaan aloittaa heti, kun päätös on tehty. Tarvittava alue otetaan väylänpitäjän haltuun joko kiinteistön omistajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti tai maantie- tai ratatoimituksessa pidettävässä haltuunottokatselmuksessa. Työhön ei saa ryhtyä ennen kuin alue on otettu väylänpitäjän haltuun. Kun alue on otettu haltuun, ei kiinteistön omistaja voi enää perua antamaansa suostumusta.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/94) ja asetuksessa (268/99). YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Jokaisella hankkeen toteuttajalla on yleinen velvollisuus olla selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista (YVAL 25 §). Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan lakisääteisesti YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelossa määriteltyihin hankkeisiin (YVAL 4 § 1 mom.). Arviointimenettelyä sovelletaan tapauskohtaisesti myös muihin kuin hankeluettelossa mainittuihin hankkeisiin (YVAL 4 § 2 mom.). Harkinnanvaraisen soveltamisen harkintaperusteet löytyvät YVA-asetuksesta (YVAA 7 §).

Ympäristövaikutusten arvioinnista säädetään maantielain 29 § ja ratalain 24 §:ssä.

Hankkeesta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, on aina laadittava yleissuunnitelma. Muista hankkeista yleissuunnitelmaa ei tarvitse laatia, jos tien tai radan sijainti sekä sen vaikutukset on jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioonottaen edellä mainittuihin hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Vaikutusten merkittävyyttä harkittaessa on otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne siten kuin YVA-asetuksen 7 §:ssä säädetään.

Hankkeissa, joihin YVA-lakia sovelletaan, suunnitteluprosessi tulee rytmittää siten kuin julkaisussa "Ympäristövaikutusten arviointi tiehankkeiden suunnittelussa" (TIEH 2000027 -09), on esitetty. Ratahankkeissa noudatetaan julkaisussa "Radanpidon ympäristöohje" (2010) esitettyä menettelyä.

Yleissuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten YVA on otettu suunnitelmassa huomioon. Suunnitelma-asiakirjoissa on selostettava, miten, missä kohdin ja millä tavalla arviointimenettely on vaikuttanut suunnitelmassa esitettyihin ratkaisuihin. Yleissuunnitelmaan on liitettävä yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Niissä väylänpidon toimissa ja hankkeissa, joissa YVA-lain mukaista menettelyä ei vaadita, tehdään ympäristövaikutusten selvitys. Selvitystyön tueksi on laadittu YVS -ohje (Tiehankkeiden ja toimien ympäristövaikutusten selvittäminen, TIEL 2150009), joka sisältää opaskorttisarjan. Ratahankkeissa noudatetaan "Radanpidon ympäristöohjeessa (2010)" annettuja ohjeita.

YVA-lain alaisten hankkeiden yleissuunnitelman hyväksymispäätöksessä todetaan, että yleissuunnitelmaan on sovellettu YVA-lakia. Päätökseen kirjataan, miten YVA on

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

otettu yleissuunnitelmassa huomioon. Myös tie- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksessä todetaan, miten arviointi on otettu huomioon.

Jos tarkempaa suunnitelmaa laadittaessa joudutaan poikkeamaan yleis-suunnitelmasta siten, että yleissuunnitelman yhteydessä tehtyä arviointimenettelyä kokonaan tai joltakin osin ei enää voida pitää riittävänä, on tältä osin tehtävä uusi arviointimenettely ja yleissuunnitelma.

MTL 29 § ja Ratalaki 24 § Ympäristövaikutusten arviointimenettely
YVA-asetus 6 § Hankeluettelo

3 Lakisääteiset suunnitelmat

3.1 Yleistä

Yleissuunnitelma ja tie- ja ratasuunnitelma ovat lakisääteisiä suunnitelmia, jotka edellyttävät viranomaisen hyväksymistä (Liikennevirasto tai liikenne- ja viestintäministeriö). Maantie- ja ratalaki sekä -asetukset edellyttävät suunnittelulta julkisuusperiaatteen noudattamista, mikä takaa asianosaisille riittävien tietojen saannin etujensa valvomiseksi. Yksityisten ihmisten ja yhteisöjen edut ja oikeudet on otettava huomioon suunnitelmia laadittaessa ja käsiteltäessä. Esitettyihin mielipiteisiin on suhtauduttava asiallisesti ja pyrittävä yhteisesti hyväksyttävään ratkaisuun.

MTL 13 § Maantien rakentaminen ja Ratalaki 6 § Rautatien rakentaminen

MTL 18 § ja Ratalaki 11 § Yleissuunnitelma

MTL 20 § ja Ratalaki 13 § Yleissuunnitelman oikeusvaikutukset

3.2 Yleissuunnitelma

3.2.1 Yleissuunnitelman oikeusvaikutukset

Rakentamisrajoitus ja valitusoikeuden rajoitus tie- ja ratasuunnitelmavaiheessa.

3.2.2 Yleissuunnitelman sisältö

Yleissuunnitelman sisältö on säädetty maantie- ja ratalaissa. Koska yleissuunnitelma tarkentuu tie- tai ratasuunnitelman laadintavaiheessa, ei sen edellytetä olevan tarkka. Yleissuunnitelma on ohjeena tie- tai ratasuunnitelmaa laadittaessa.

Yleissuunnitelma rajoittaa uudisrakentamista. Rakennuslupaa myönnettäessä on katsottava, ettei luvan myöntämisellä vaikeuteta yleissuunnitelman toteuttamista. Jos rakennuslupan myöntämisedellytykset muutoin ovat olemassa, on lupa myönnettävä, jos epäamisestä aiheutuu huomattavaa haittaa hakijalle, eikä tien- tai radanpitäjä lunasta aluetta tai suorita haitasta korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus).

MTL 19 § ja Ratalaki 12 § Yleissuunnitelman sisältö

MTL 29 § ja Ratalaki 24 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Yleissuunnitelmassa tutkitaan vaihtoehtoisia ratkaisuja yhdessä kunnan maankäytön suunnittelijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Suunnittelussa pääpaino on periaateratkaisuissa ja yhteiskunnallisessa hyväksyttävyydessä sekä liikenteellisissä, taloudellisissa ja ympäristövaikutuksissa. Tekniset yksityiskohdat ja tarkka aluevaraus jäävät väyläsuunnitteluvaiheeseen. Suunnittelu tulee kuitenkin viedä niin pitkälle, että voidaan varmistua ratkaisujen toteuttamiskelpoisuudesta ja alustavan kustannusarvion riittävästä tarkkuudesta. Väylän perusratkaisut ja sijainti määritellään ympäristön ja maankäyttösuunnitelmien edellyttämällä tarkkuudella.

Yleissuunnitelmaa laadittaessa on arvioita laissa (MTL 19 §, Ratalaki 12 §) mainitut vaikutukset:

- tie- ja liikenneoloihin
- liikenneturvallisuuteen
- ympäristöön
- maankäyttöön ja kiinteistörakenteeseen
- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- muuhun alueiden käyttöön ja niitä koskeviin suunnitelmiin ja
- tarvittaessa muihin liikennemuotoihin

Suunnittelu- ja esittämistarkkuuteen vaikuttaa olennaisesti maankäyttö- ja kaavoitustilanne. Lisäksi suunnittelussa ja vaihtoehtotarkasteluissa on otettava huomioon, mitkä asiat yleissuunnitelmassa halutaan ratkaista sitovalla tavalla niin, että niihin ei voi tie- tai ratasuunnitelmavaiheessa hakea muutosta valittamalla. Maantie- ja ratalaki rajoittavat valittamista tie- ja ratasuunnitelmavaiheessa niiltä osin, kun ratkaisut on hyväksytty yleissuunnitelmassa. Väylän toteutus- tai parantamistarve ja väylän yleispiirteinen sijainti ratkaistaan yleissuunnitelmassa. Samoin yleissuunnitelmassa ratkaistaan maantien eritasoliittymän/ eritasoristeysten sijainti taajama-alueilla, rautatien lisäraiteen sijainti, väylän linjaus jonkin erityisen maasto-kohteen tai asutuksen suhteen ja kummalle puolelle maantietä kevyen liikenteen väylä taajama-alueella sijoitetaan.

MTL 106 § ja Ratalaki 93 § Muutoksenhaun rajoitukset

Yleissuunnitelmassa esitetään ratkaisu vain yhdestä, parhaaksi katsotusta vaihtoehdosta, jotta käsittelyssä saadaan selkeät kannanotot sidosryhmiltä ja asianosaisilta.

Maantie- ja ratalain mukaan voidaan nähtävillä olevaan tie- tai ratasuunnitelmaan tehdyt vaikutuksiltaan vähäiset muutokset käsitellä tavanomaista yksinkertaisempaa menettelyä noudattaen. Tämä ei koske yleissuunnitelmaa. Jos yleissuunnitelman perusratkaisuja muutetaan, on muutokset käsiteltävä kokonaan uudestaan. Tällaiset tapaukset tulisi kuitenkin tunnistaa jo suunnittelun kuluessa ja sovitella ratkaisu, mahdollisesti suunnittelun aikaisia lausuntoja ja kannanottojakin pyytäen sellaiseksi, että yleissuunnitelman pohjalta voidaan tehdä hyväksymispäätös. Jos on tarvetta muuttaa yleissuunnitelmaa, on meneteltävä maantielain 30 §:n / ratalain 25 § mukaisesti. Suunnitelmaan nähden vähäisten muutosesitysten tutkiminen voidaan jättää tie- tai ratasuunnitelman laatimisvaiheeseen.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätökseen voidaan sisällyttää tie- tai ratasuunnitelmaa ja sen toteutusta koskevia periaatteellisia kannanottoja (sopimuksia esim. kunnan kanssa).

Maantien yleissuunnitelman laatimisessa noudatetaan Tiehallinnon ohjetta "Yleissuunnitelma, sisältö ja esittämistapa" (TIEH 2100043-v-07).

3.3 Tie- ja ratasuunnitelmat

3.3.1 Tie- ja ratasuunnitelman asema ja oikeusvaikutukset

Maanomistajan kannalta keskeisiä suunnitelmia ovat tie- ja ratasuunnitelma. Hyväksytty tiesuunnitelma ja ratasuunnitelma antavat väylänpitäjälle oikeuden alueiden ja

suunnitelmassa osoitettujen oikeuksien lunastamiseen. Haltuunoton jälkeen väylänpitäjällä on oikeus ryhtyä rakentamaan tietä tai rataa.

MTL 21 § Tiesuunnitelma ja Ratalaki 14 § Ratasuunnitelma

Tiesuunnitelma ja ratasuunnitelma ovat urakan määrittelyn ja rakennussuunnittelun perusasiakirjoja.

Jos yleissuunnitelma on laadittu, se on ohjeena tiesuunnitelmaa ja ratasuunnitelmaa laadittaessa. Tiesuunnitelman ja ratasuunnitelman laatiminen voidaan aloittaa kuin yleissuunnitelma on hyväksytty. Päätöksen ei tarvitse olla lainvoimainen (maantielaki 107 § 1 mom. ja ratalaki 94 § 1 mom.).

MTL 22 § Tiesuunnitelman sisältö ja Ratalaki 15 § Ratasuunnitelman sisältö

MTL 23 § ja Ratalaki 16 § Liitännäisalueet ja tietyötä tai radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet

MTL 25 § ja Ratalaki 20 § Tiesuunnitelma ja ratasuunnitelma erityistapauksissa

3.3.2 Tie- ja ratasuunnitelman sisältö

Tiesuunnitelmassa on määrittävä, onko maantie tarkoitettu moottoritieksi, moottoriliikennetieksi tai muuksi sellaiseksi tieksi, jolla vain tietynlainen liikenne on sallittu (esim. liikenteen pysyvä rajoittaminen). Rautatien käyttötarkoitus on osoitettava ratasuunnitelmassa.

Tiesuunnitelmassa ja ratasuunnitelmassa on määrittävä

- miltä osin maantie tai rautatie sen suuntaa muutettaessa jää vanhan suunnan osalta maantiekseksi tai rautatieksi, taikka käytettäväksi muihin tie- tai radanpilotarkoituksiin tai miltä osin vanhan maantien alueen käyttö tietarkoituksiin ja rautatien käyttö radanpidon tarpeisiin lakkaa.

MTL 88 § 1 mom. Maantien lakkaaminen ja Ratalaki 78 § Rautatien lakkauttaminen rautatietä rakennettaessa

Tiesuunnitelmasta ja ratasuunnitelmasta tulee käydä ilmi

- suoja- ja näkemäalueet. Suoja- ja näkemäalueet voidaan ulottaa asemakaava-alueella liikennealuetta leveämpänä. Maankäyttörajoitukset tulevat kuitenkin voimaan vasta, kun ne on osoitettu myös asemakaavassa.
- varataanko ja miten maata tien vastaista leventämistä varten sekä
- liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet

Tiesuunnitelmassa ja Ratasuunnitelmassa voidaan radan rakentamisen ajaksi perustaa oikeus:

- maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään,
- työssä irrotettavien maa-ainesten läjittämiseen
- alueen käyttämiseen varasto- tai muuna sellaisena alueena
- oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen tai
- alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, esim. kiertotien tekeminen silta-työn ajaksi.

Tiesuunnitelmassa ja ratasuunnitelmassa on osoitettava

- katkaistavia yksityistieyhteyksiä tai poistettavaa yksityistien tasoristeystä korvaavat ja rakennettavat uudet yhteydet. Asemakaava-alueella olevan liit-

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

tymä tai tasoristeys voidaan poistaa, kun kaavassa hyväksytty korvaava kulukuyhteys on järjestetty.

- tiealueen ja rautatiealueen kuivattamiseksi tarpeelliset laskuajan alueet.

Tiesuunnitelmaan ja ratasuunnitelmaan on liitettävä kustannusarvio.

Syrjään jäävän maantiealueen ja rautatiealueen käyttö

Jos maantietä parannettaessa tai rautatietä rakennettaessa maantie tai rautatie on siirretty uuteen paikkaan eikä tiesuunnitelmassa tai ratasuunnitelmassa ole määrätty, että rata jää entisellä paikallaan edelleen maantiekseksi tai rautatieksi, maantie lakkaa maantienä ja rautatie lakkautetaan rautatienä syrjään jääviltä osiltaan. Tämän estämättä tienpitoviranomainen tai radanpitäjä saa käyttää entistä tiealuetta tai rautatiealuetta muihin tienpidon tai radanpidon tarpeisiin, jos tiesuunnitelmassa tai ratasuunnitelmassa niin määrätään.

MTL 88 § Maantien lakkaaminen ja Ratalaki 78 § Rautatien lakkauttaminen rautatietä rakennettaessa

Maantien tai rautatien siirtyessä uuteen paikkaan tiesuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta yksityiseksi tieksi tai kaduksi ja ratasuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko syrjään jäänyttä aluetta tiealueeksi, museorautatieksi tai muuhun tarkoitukseen. Jos maantie on tarkoitus muuttaa kaduksi, muutos edellyttää, että asemakaavassa on maantien kohdalle merkitty katualue ja kunta tekee kadunpitopäätöksen (ks. 11.2).

Tiesuunnitelmassa ja ratasuunnitelmassa on osoitettava, kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita. Jos näin on, alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö mainittuun tarkoitukseen vaikeudu. Jos edellä tarkoitettua käyttöä ei ole, tiesuunnitelmassa ja ratasuunnitelmassa on tarvittaessa osoitettava toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen maantie- tai rautatiealueen palauttamiseksi ennalleen.

MTL 90 § Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet ja Ratalaki 81 § Lakkautetun ja luovutettavan rautatiealueen rakenteet ja laitteetYksityistiejärjestelyt tiesuunnitelmassa ja ratasuunnitelmassa

Yksityisten teiden liittymäjärjestelyistä tasoristeysjärjestelyistä on aina oltava tiesuunnitelmaselostuksessa ja ratasuunnitelmaselostuksessa oma lukunsa, jonka pohjalta yksityisten teiden käyttäjät saavat tiedon liittymistä ja yksityisten teiden mahdollisista järjestelyistä.

Tiesuunnitelmassa, joka koskee asemakaava-alueen ulkopuolella olevaa aluetta, voidaan antaa määräyksiä ja kieltoja yksityisen tien liittämistä maantiehen tai sille johtavan liittymän käyttämisestä. Määräykset ja kiellot voivat koskea myös maatalousliittymiä. Yksityistien liittämistä tai maatalousliittymän rakentamista maantiehen koskevia kieltoja ei ole kuitenkaan tarpeen asettaa moottori- ja moottoriliikenneteille eikä mahdollisille runkoteille, joille pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa (37 § 4 mom.)

Jos maantien yksityistieliittymät on tarkoitettu vain rajoitettuun käyttötarkoitukseen, asetetaan liittymille käyttötarkoitus. Käyttötarkoitus voidaan antaa vain maanteihin

liittyville yksityisten teiden liittymille. Yksityistien käyttötarkoituksen määrittäminen on erityisen tärkeää runkoteillä ja liittymäkiellon alaisilla maanteilla.

Ratasuunnitelmassa voidaan asettaa tasoristeyksille käyttörajoituksia. Käyttörajoitus voidaan antaa vain yksityisteillä oleville tasoristeyksille. Rajoittaminen tarkoittaa joko tasoristeykseen asetettavaa yli 15 m ajoneuvokieltoa tai tasoristeyksen muuttamista kevyen liikenteen tasoristeykseksi.

Yksityisten teiden liittymät ja järjestelyt hyväksytään aina tiesuunnitelmassa, eikä maantielle tehdä rakentamisen yhteydessä muita yksityistieliittymiä. Uusien yksityistie- tai maatalousliittymien tekeminen on syytä tärkeimmillä maanteilla asettaa tienpitäjän harkinnasta riippuvaksi, jonka vuoksi näille maantielle määrätään tiesuunnitelmassa liittymäkielto. Liittymäkielto määrätään yleensä aina valta-, kanta- ja vilkkailla seututeille, mutta se voidaan määrätä tarvittaessa myös muille tärkeille tai vilkkailla maanteille.

Liittymien järjestely tiesuunnitelmassa ei sinänsä edellytä liittymäkiellon antamista. Vaikka liittymäkieltoa ei aseteta, liittymäjärjestelyt osoitetaan pääsääntöisesti aina tiesuunnitelmassa. Jos liittymät voidaan tehdä maantielain 39 §:n perusteella, riittää tästä maininta.

Runkoteiden sekä moottori- ja moottoriliikenneteiden liittymistä määrätään tiesuunnitelmassa. Runkoteiden ja liittymäkiellon alaisten maanteiden liittymäjärjestelyt on osoitettava ja lueteltava tien molemmin puolin tiesuunnitelmassa, vaikka parantamistoimet koskisivat vain tien toista puolta. Tämä koskee myös maatalousliittymiä.

MTL 24 § Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuajat tiesuunnitelmassa ja Ratalaki 18 § Tasoristeysten poistaminen
MTL 37 § 4 mom. Liittyminen maantiehen

Tiesuunnitelma ja ratasuunnitelma erityistapauksissa

Tiesuunnitelma tai ratasuunnitelma on laadittava ja hyväksyttävä, kun maantie tai rautatie lakkautetaan muulloin kuin maantien tai rautatiealueen rakentamisen yhteydessä. Tiesuunnitelma on laadittava myös, kun yksityistie tai katu muutetaan maantiekseksi. Edellytyksenä kadun muuttamiselle maantiekseksi on, että sille on asemakaavassa osoitettu liikennealue.

Tiesuunnitelma on laadittava, jos liikennettä maantiellä pysyvästi rajoitetaan. Jos maantie tai sen osa on muulloin kuin tien tekemisen yhteydessä tarpeen määrätä moottoritieksi, moottoriliikennetieksi tai muutoin toisentyypiseksi tieksi, on laadittava tiesuunnitelma.

Tiesuunnitelma voidaan laatia myös vain tiealueen määrittämiseksi, liitännäisalueen perustamiseksi tai maantiehen liittyviä yksityisiä teitä ja liittymiä koskevaksi. Ratasuunnitelma voidaan laatia myös vain rautatieliikenteen palvelualueen tai liitännäisalueen perustamiseksi taikka tasoristeystä koskevaksi.

MTL 25 § Tiesuunnitelma erityistapauksissa ja Ratalaki 20 § Ratasuunnitelma erityistapauksissa

4 Tiedottaminen suunnittelun aloittamisesta ja vuorovaikutus suunnittelutyön aikana

4.1 Suunnitelman laadintavastuu

Maantielain mukaan tienpitäjänä on valtio, joka vastaa tienpidosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. Tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ratalain mukaan radanpidon kustannuksista vastaa valtio ja Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä.

Maantielain mukaiset yleis- ja tiesuunnitelmat laatii tienpitoviranomainen (ELY-keskus). Ratalain mukaiset yleis- ja ratasuunnitelmat laatii radanpitäjä (Liikennevirasto). Erityisistä syistä voi muukin taho osallistua tienpidon tai radanpidon kustannuksiin.

Muukin kuin tienpitäjä voi sopimuksen perusteella ottaa huolehtiakseen tienpitoon liittyvästä tehtävästä esim. suunnitelmien laatimisesta. Kunnalla tai yksityisellä yrityksellä voi joissain tapauksissa olla intressiä ottaa huolehtiakseen tiesuunnitelman laatimisesta. Tämä on mahdollista sopimalla siitä tienpitoviranomaisen kanssa.

MTL 10 § Tienpitäjä ja MTL 11 § Tienpitoviranomainen
7 § Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset (22.12.2009/1243)

4.2 Tiedottaminen suunnittelusta ja tutkimusten aloittamisesta

Tie- ja ratasuunnitelmien laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on hyväksytty. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa.

Suunnitelman laatimisesta sekä siihen liittyvien tutkimusten aloittamisesta on ilmoitettava kunnalle sekä kuuluttamalla tai muulla sopivaksi katsottavalla tavalla kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa. Näillä on oikeus olla tutkimuksissa saapuvilla ja lausua mielipiteensä asiasta.

Maantie- tai ratalain mukainen suunnittelun ja tutkimusten aloittamiskuulutus antaa oikeuden lakien mukaisesti liikkua kiinteistöalueella ja toimittaa tarpeelliseksi katsottavat työt yms.

MTL 16 § 2 mom. ja Ratalaki 9 § 1 mom. Tutkimusoikeus
MTL 31 § 1 mom. ja Ratalaki 26 § 1 mom. Suunnitelmien voimassaoloaika

4.2.1 Ilmoittaminen kunnalle

Ilmoittaminen kunnalle tapahtuu tavallisella kirjeellä. Kirjeessä kuvataan suunnittelukohde ja suunnittelun tavoitteet sekä kerrotaan, millä tavalla kunnan toivotaan olevan mukana suunnittelussa sekä miten kunta voi vaikuttaa suunnitelman sisältöön.

Lisäksi kirjeessä pyydetään kuntaa lähettämään suunnittelualueen yleis- ja asema-kaavatiedot ja ottamaan kantaa siihen, onko voimassaolevia kaavoja pidettävä ajan-tasaisina. Kunnalle lähetetyn ilmoituskirjeen kopio säilytetään suunnittelukansiossa.

4.2.2 Ilmoittaminen asianosaisille

Ilmoitustavan valinnassa on otettava huomioon suunnitelman merkitys ja laajuus. Tiedottamisen tulee tapahtua riittävän tehokkaasti ja tavoittaa mahdollisimman kattavasti suunnittelualueen vaikutuspiirissä olevat tahot. Ilmoituksessa annetaan tieto mahdollisuudesta vaikuttaa suunnitelmaan. Kun suunnittelualue on laaja tai suunnitelman vaikutusalueen asukasmäärä on suuri, ilmoittaminen tapahtuu lehti-ilmoituksella. Ensisijaisesti ilmoitus julkaistaan suunnitelman vaikutusalueen kuntien päättämässä virallisissa ilmoituslehdissä. Ilmoitus julkaistaan myös paikkakunnalla yleisesti leviävissä muissa sanomalehdissä. Näin menetellään varsinkin silloin, kun kunnalla ei ole virallista ilmoituslehteä tai kunta on tehnyt päätöksen, että kunnalliset ilmoitukset kuulutetaan vain kunnan internetsivuilla. Kaikkia lehtiä, joissa ilmoitus on julkaistu, pyydetään lähettämään jäljennös ilmoituksista arkistoitavaksi.

Kun on kyse vähäisestä suunnitteluprojektista, jonka maanomistajat, muut asianosaiset sekä vaikutusalueen asukkaat ovat yksilöitävissä, voi ilmoittaminen tapahtua myös tavallisella kirjeellä. Tieto siitä, milloin kirjeet on lähetetty ja kenelle, tulee arkistoida.

Niille maanomistajille ja kiinteistönhaltijoille, joiden omistamilla tai hallitsemilla kiinteistöillä tullaan tekemään tutkimuksia, pyritään ilmoittamaan tutkimusten aloittamisesta myös henkilökohtaisesti joko postilaatikkoon jaettavalla tiedotteella tai tavallisella kirjeellä. Ilmoittaminen tapahtuu usein maastotutkijoiden toimesta. Henkilökohtainen ilmoittaminen on tarpeen sen vuoksi, että näin varmistetaan riittävä tiedonkulku ja se, että maanomistajan tai muun kiinteistönhaltijan oikeus olla paikalla tutkimuksia tehtäessä ja lausua mielipiteensä asiasta, voi toteutua. Samalla on myös mahdollisuus heti alkuun neuvotella niistä maanomistajan erityisistä toiveista, joita hänellä mahdollisesti on tutkimuksiin nähden.

Suunnittelun aikainen mahdollisuus vaikuttamiseen voidaan järjestää monin tavoin, eikä sille ole asetettu erityisiä muotoja. Tiedotustilaisuudesta ja valmisteluaineiston nähtäville asettamisesta on kuulutettava taikka ilmoitettava asian merkittävyyden edellyttämällä tavalla. Vaikuttamismahdollisuuden antamista ei saa laiminlyödä. Laiminlyönti johtaa menettelyvirheen vuoksi suunnitelman hyväksymispäätöksen kumoamiseen hallinto-oikeudessa ja suunnitelman palauttamiseen uudelleen käsiteltäväksi, vaikka suunnitelma olisi sisällöltään lainmukainen.

4.3 Suunnittelun aikainen viranomaisyhteistyö

Suunnitelman laatijan on tehtävä yleis-, tie- ja ratasuunnitelmia laadittaessa yhteistyötä kuntien, maakuntien liittojen ja ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueiden kanssa.

Tarvittaessa yhteistyötä on tehtävä myös muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Näitä ovat esimerkiksi:

- Museovirasto ja/tai maakuntamuseo
- Teleyhtiöt, energialaitokset tai vastaavat yhtiöt ja
- Voimayhtiöt
- Pelastusviranomaiset (tunnelihankkeet)

Rautahankkeissa tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat myös:

- ELY-keskusten liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue
- Kuntayhtymät (esim. Helsingin seudun liikenne)
- Aluehallintovirastot (entiset lääninhallitukset)

Maantiehankkeissa yhteistyökumppaneita ovat lisäksi:

- Metsähallinnon hoitoalueet, metsänhoitopiirit
- Seurakunnat

Myös Puolustusvoimien kanta suunnitelmiin tulee selvittää.

Maantielaki ja ratalaki evät säätele yhteistyön tapoja ja laajuutta, vaan ne jäävät suunnitelman laatijan harkittaviksi. Vuorovaikutusmenettelyt ja niiden käyttö eri vuorovaikutustilanteissa on esitetty Väylänpidon vuorovaikutusohjeessa 21/2011.

Yhteistyö aloitetaan jo esiselvitys- tai viimeistään yleissuunnitteluvaiheissa. Neuvottelut käynnistetään yleissuunnitelman laatimistyön siinä vaiheessa, kun suunnittelu-työ on edennyt niin pitkälle, että luonnoksia ajatelluista ratkaisuksista on käytettävissä. Jos esiselvitystä tai yleissuunnitelmaa ei laadita, aloitetaan yhteistyö tiesuunnitelman laadinnan alkuvaiheessa.

Tavallisesti hankkeelle perustetaan hankeryhmä, johon kutsutaan tarvittavat viranomaisten ja sidosryhmien edustajat. Hankeryhmätyöskentelyn tarkoituksena on informoida viranomaisia ja sidosryhmiä hankkeesta sekä kuulla heidän näkemyksensä siihen. Hankeryhmä kokoontuu tarpeen mukaan.

Hankeryhmän lisäksi suuremmissa hankkeissa perustetaan ohjausryhmä, jossa on edustettuna viranomais- ja sidosryhmien johtotaso. Ohjausryhmän tarkoituksena on informoida ko. tahoja hankkeen etenemisestä. Ohjausryhmä kokoontuu tarpeen mukaan.

Suunnittelun aikana järjestetään yleensä erillisneuvotteluja kuntien, ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen ja maakuntien liittojen kanssa. Suunnittelun aikana tulee käydä neuvotteluja myös valtakunnallisten ja alueellisten infranhaltijoiden kuten sähkö-, kaukolämpö, vesi- ja maakaasulaitosten kanssa, jos niiden merkittävät (nykyiset tai suunnitellut) linjat tai linjojen vaikutusalueet risteävät maantien

tai radan kanssa. Neuvottelut tulee aloittaa hyvissä ajoin, jotta suunnitteluratkaisut saadaan sovittua.

Rakennuslupaviranomaisiin ja kuntien ympäristöviranomaisiin ollaan yhteydessä hyvissä ajoin, jotta lupaprosessi etenee sujuvasti. Tarvittavista luvista ja ilmoituksista on kerrottu tarkemmin luvussa 13 ja Radanpidon ympäristöohjeessa (2010).

Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä helpottamaan perustetaan suuremmissa hankkeissa hankeportaali, jonne on yhteistyökumppaneilla pääsy salasanan kautta.

MTL 3 § Maantieverkon kehittäminen ja kunnossapito

MTL 17 § Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Ratalaki 8§ Yhteistyö suunnitelmaa laadittaessa

Ratalaki 22§ Vuorovaikutus

Luonnon ja kulttuuriympäristöä sekä muinaismuistoja koskevat rauhoitus- ja suojelumääräykset huomioon ottaen yhteistyöstä ja yhteydenpidosta on huolehdittava riittävän ajoissa.

Yhteistyöhön liittyviä seikkoja ja menettelytapoja on tarkemmin käsitelty Väyläpidon vuorovaikutusohjeessa (2011).

Neuvotteluista laaditut muistiot ja suunnittelutyön aikana em. viranomaisilta pyydetty lausunnot liitetään suunnitelma-aineistoon. Neuvottelujen ja yhteistyön olennaiset, suunnitelmaratkaisuihin vaikuttavat seikat mainitaan suunnitelmaselostuksessa. Jos lausuntoja on saatu suunnittelun aikana, liitetään ne suunnitelmaan.

Tehtäessä yleissuunnitelmaa hankkeesta, johon on sovellettava lakia ympäristövaikutusten arvioinnista, on yhteistyö ja suunnittelun rytmittäminen erityisen tärkeää. Aihetta on seikkaperäisesti käsitelty julkaisuissa TIEL 2150007-97 "Tiehankeiden ympäristövaikutusten arviointi, ohje suunnittelijoille" ja "Radanpidon ympäristöohje (2010)".

4.4 Vuorovaikutus kansalaisten kanssa suunnittelun aikana

Maantie- ja rataissa turvataan kansalaisille ja sidosryhmille mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa yleis-, tie- ja ratasuunnitelman laatimiseen. Vaikutusmahdollisuudet on varattava kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma voi vaikuttaa.

Lakien lähtökohtana on suunnittelun perustuminen avoimuuteen ja vuorovaikutukseen koko suunnitteluprosessin ajan. Suunnitelman laatijan on varattava kansalaisille mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia sekä lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä.

Maantie- ja ratalaki eivät säätele sitä, miten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet käytännössä toteutetaan. Asetuksissa säädetään väljästi vaikutusmahdollisuuksien varaamisesta. Asetusten mukaan vaikutusmahdollisuudet voidaan varata ilmoittamalla henkilökohtaisesti, järjestämällä erityinen tiedotustilaisuus, asettamalla suunnittelun valmisteluaineisto nähtäville tai muutoin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

Tärkeää vuorovaikutuksessa on, että kansalaisille kerrotaan selkeästi, minkälaisista asioista kannattaa antaa palautetta ja minkälaisiin asioihin voi vaikuttaa.

Vuorovaikutukseen voidaan käyttää seuraavia menetelmiä:

- Yleisötilaisuudet
- Henkilökohtaiset tapaamiset (esim. maanomistajien kanssa)
- Hankkeen Internet-sivut, karttapalautejärjestelmä
- Maastokävely, työpaja
- Posti- tai Internet-kysely
- Haastattelu, ryhmähaastattelu
- Tiedottaminen median kautta

Menetelmät on kuvattu tarkemmin Väylänpidon vuorovaikutusohjeessa (2011).

Vuorovaikutustapa on valittava siten, että valituilla tavoilla tavoitetaan mahdollisimman kattavasti suunnittelualueen asianosaiset sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma voi vaikuttaa. Valinnassa on otettava huomioon myös suunnitelman sisältö ja laajuus.

Vuorovaikutus tulee toteuttaa siten, että asianosaisten ym. mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen on realistista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yleisötilaisuuksista tiedotetaan riittävän ajoissa ja kannanottojen esittämiseksi varataan riittävä aika. Koska kansalaisille on annettava mahdollisuus arvioida suunnitelman vaikutuksia, esittelytilaisuudet tulee ajoittaa siten, että suunnitelmien arvioiminen on mahdollista (esimerkiksi yleisötilaisuuden ajoittaminen suunnitelmien luonnosvaiheeseen).

Sekä yleis- että tie- ja ratasuunnittelussa järjestetään tavallisesti ainakin yksi yleisötilaisuus. Jos suunnittelualue on laaja, järjestetään useita rinnakkaisia tilaisuuksia (esim. kunnittain tai seutukunnittain). Yleisötilaisuudet pidetään tavallisesti suunnitelmien luonnosvaiheessa.

Yleisötilaisuuden järjestämisestä on ilmoitettava joko henkilökohtaisesti, kuuluttamalla tai muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Kun asianosaisia sekä niitä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma voi vaikuttaa, on paljon, ilmoitetaan yleisötilaisuuden pitämisestä lehti-ilmoituksella samalla tavalla kuin suunnittelun aloittamisesta. Ilmoituslehdeltä pyydetään jäljennös lehti-ilmoituksesta ja se arkistoidaan.

Kun on kyse vähäisestä suunnitteluprojektista, jonka maanomistajat, muut asianosaiset sekä vaikutusalueen asukkaat ovat helposti yksilöitävissä, voidaan kutsuminen yleisötilaisuuteen hoitaa myös lähettämällä näille tavallinen kirje. Tieto siitä, milloin kirjeet on lähetetty ja kenelle, tulee arkistoida. Jos maanomistajina on perikuntia, on yleisötilaisuudesta syytä ilmoittaa aina myös lehti-ilmoituksella.

Kansalaisia kiinnostaa yleisötilaisuuksissa yleensä erityisesti suunnittelun ja rakentamisen aikataulu, kiinteistöjen lunastusprosessi, melu- ja värinävaikutukset sekä kulkuyhteyksiin (= liittymiin ja tasoristeyksiin) liittyvät asiat.

Jos yhtä aikaa suunnittelun kanssa kunnassa laaditaan kaavaa suunnittelualueelle, suunnittelun ja kaavoituksen yleisötilaisuudet on tarkoituksenmukaista yhdistää. Yleisötilaisuuksissa voidaan käsitellä myös kiinteistövaikutusten arviointiin liittyviä asioita.

5 Suunnitelmien hallinnollinen käsittely

5.1 Suunnitelmien käsittely kunnassa

Ennen yleis-, tie- tai ratasuunnitelman hyväksymistä on varattava asianosaisille ja niille, joiden asumiseen, työnteeseen tai muihin oloihin suunnitelma voi vaikuttaa, tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta. Kiinteistön omistajien lisäksi asianosaisia voivat olla esimerkiksi muut kiinteistön haltijat kuten vuokralaiset sekä käyttöoikeudenhaltijat sekä sellaiset tahot, joiden ammatin tai elinkeinonharjoittamisen oikeuteen suunniteltu hanke saattaa vaikuttaa.

Suunnitelma toimitetaan kunnalle ja pyydetään kuntaa asettamaan suunnitelma yleisesti nähtäville 30 päivän ajaksi muistutusten tekemistä varten. Samalla radanpitäjä tai tienpitoviranomainen pyytää kunnalta lausuntoa suunnitelmasta. Kunnan tulee toimittaa radanpitäjälle tai tienpitoviranomaiselle myös vastineensa asianosaisten suunnitelmasta antamista muistutuksista sekä muistutuskirjelmät alkuperäisinä.

Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset kuulutukset asianomaisessa kunnassa kuulutetaan. Rautateitä koskevien suunnitelmien nähtävillä olosta on lisäksi julkaistava ilmoitus vähintään yhdessä vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Näin tulisi menetellä myös maanteitä koskevien suunnitelmien osalta, vaikka maantielaki ei sitä edellytäkään. Käytännössä useat kunnat käyttävät kunnallisten ilmoituksien tiedoksi saattamisessa ilmoitustaulun lisäksi yhtä tai useampaa nimettyä sanomalehteä ja toisinaan myös kunnan Internet-sivuja. Kuulutuskustannuksista vastaa tienpitoviranomainen tai radanpitäjä.

Julkisen kuuluttamisen lisäksi radanpitäjän / tienpitoviranomaisen (ELY-keskus) on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistön omistajille ja haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa kunnassa, ja jotka on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu. Kirjallinen ilmoitus lähetetään tavallisena kirjeenä.

Sen lisäksi on suotavaa, että suunnitelman ollessa kunnassa yleisesti nähtävänä järjestetään tien vaikutuspiirissä asuville yleissuunnitelman (erityisissä tapauksissa myös tie-/ ratasuunnitelman) esittelytilaisuus, koska suunnitteluun perehtymättömyyden on vaikea saada selville suunnitelmassa esitettyjä asioita ilman asiantuntija-apua. Suurista hankkeista on hyvä saada lehtiin myös artikkeli (tiedote), josta käy ilmi milloin ja missä suunnitelma on nähtävillä sekä henkilöt, joilta voi saada lisätietoja.

Jos suunnitelman vaikutukset ulottuvat toisen kunnan alueelle tai liitännäisalue on eri kunnan alueella kuin suunniteltu väylä, lähetetään suunnitelma yleisesti nähtäväksi myös näihin kuntiin.

Tien- tai radanpitoviranomainen lähettää suunnitelman kunnalle käsiteltäväksi ja pyytää lähetekirjeessään kuntaa:

- kuuluttamaan suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta.

Tie- ja ratahankkeiden suunnitelmien käsittelyohje

- mainitsemaan kuulutuksessa, että muistutukset suunnitelmasta on toimitettava kunnalle väylänpitoviranomaiselle osoitettuna
- antamaan lausunnon suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista
- lähettämään kunnan lausunnon ja muistutuskirjelmät alkuperäisinä radanpitäjälle / tienpitoviranomaiselle.
- toimittamaan todistuksen suunnitelman nähtävänä olostä
- liittämään suunnitelma-asiakirjoihin oikeaksi todistetut otteet suunnitelman käsittämälle alueelle hyväksytyistä oikeusvaikutteisista kaavoista

Tie- ja ratasuunnitelmien lähetekirjeessä on mainittava lisäksi, että

- kuntaa pyydetään suunnitelmien nähtävänä olostä kuuluttaessaan mainitsemaan liittännäisalueet, jotta kiinteistöjen omistajat saisivat niistä varmin tiedon.
- runkoteiden ja liittymäkiellon alaisten maanteiden maatalousliittymien paikat hyväksytään tiesuunnitelmassa. Muiden maanteiden maatalousliittymien paikat on merkitty suunnitelmakarttoihin vain ohjeellisina, eikä niitä hyväksytä tiesuunnitelmassa. Tällöin pyydetään niitä, joilla on huomautettavaa maatalousliittymistä, esittämään huomautuksensa suoraan ELY-keskukselle.

Kunnalle osoitetussa kirjeessä tulee lisäksi ilmoittaa:

- minkä maantien, rautatien tai niiden osan tekemistä varten suunnitelma on laadittu
- miltä osilta syrjään jäävä tie jää edelleen maantiekse ja miltä osilta se lakkaa olemasta maantie
- miltä osilta syrjään jäävä rautatie jää edelleen rautatiekse ja miltä osilta se lakkaa olemasta rautatie / osa valtion rataverkkoa
- järjestelläänkö yksityisiä teitä ja mitä vaikutuksia järjestelystä aiheutuu
- miten tienpitoviranomainen esittää kunnan osallistuvan tien tekemisestä aiheutuviin kustannuksiin
- miten rautatienpitoviranomainen esittää kunnan osallistuvan rautatien rakentamisen tai parantamisen tahi palvelualueen perustamisen tai kunnossapidon kustannuksiin
- mitä tien- tai rautatienpitoviranomainen esittää kunnan vastuiksi ja velvoitteiksi suunnitelman mukaisten liikenneväylien rakentamis- tai parantamistöiden valmistuttua.
- että maantien muuttuessa kaduksi Liikenneviraston tienpitovastuu ja samalla tie-oikeus lakkaavat vasta, kun kunta on tehnyt kadunpitopäätöksen

Kuntaa pyydetään ilmoittamaan lausunnossaan:

- osallistuuko kunta kustannuksiin (rakennus- ja kunnossapitokustannukset) suunnitelman laatijan esittämällä tavalla
- suostuuko kunta sitoutumaan suunnitelman laatijan esittämiin vastuisiin ja velvoitteisiin
- onko suunnitelman käsittämälle alueelle hyväksytty tai vahvistettu seutu- tai maakuntakaava, oikeusvaikutteinen yleiskaava tai asemakaava
- onko suunnitelma yhdenmukainen kaavojen kanssa
- että kunta muuttaa oikeusvaikutteisen yleis- tai asemakaavan suunnitelman mukaiseksi. Jos kyseessä on yleissuunnitelma, puoltaako kunta suunnitelman hyväksymistä vastoin asemakaavaa.
- toteuttaako kunta suunnitelman edellyttämät katu- tai asemajärjestelyt samanaikaisesti suunnitelman toteutuksen kanssa

- onko kunnalla huomauttamista suunnitelmassa esitettyihin maanteiden hallinnollisen luokan muutoksiin
- tekeekö kunta tarvittavan kadunpitopäätöksen hankkeen valmistuttua ja maantien muuttuessa samalla kaduksi

Kuntaa voidaan myös pyytää ilmoittamaan, luovuttaako se kunnan omistamat tien tai rautatien tekemistä tai parantamista varten tarvittavat alueet korvauksetta tien- tai radanpitäjän haltuun (käytetään, jos asiasta on neuvoteltu tai sovittu etukäteen).

Yleissuunnitelmassa kaikki ratkaisut ovat kaavatilanne huomioon ottaen yleensä likimääräisiä ja periaatteellisia. Myös esim. kustannusarvio, kustannusjako ja maanteiden hallinnolliset muutokset ovat alustavia.

Kustannusjakoehdotus tehdään maanteiden osalta maantielain sekä kunnan ja valtion kustannusvastuun periaatteita maantienpidossa koskevan suosituksen periaatteita noudattaen. Rautateiden osalta noudatetaan Liikenne- ja viestintäministeriön, Kuntaliiton ja Ratahallintokeskuksen julkaisua "Suositus kunnan ja Ratahallintokeskuksen yhteistyön periaatteista ja kustannusvastuusta (2008)". Kustannusten jakamisesta on neuvoteltava kunnan kanssa ennen rata- tai maantielain mukaista käsittelyä.

Syrjään jäävän tien säilyttäminen maantienä ja maanteiden hallinnolliset muutokset on aina perusteltava ja niistä pitää sopia etukäteen kunnan kanssa.

MTL 27 § ja Ratalaki 22 § Vuorovaikutus
MTA 4 § Ilmoittaminen
Asetus radoista 1 § Vuorovaikutus
Asetus radoista 2 § Ilmoitusten lähettäminen

5.2 Lausuntojen hankkiminen

Radanpitäjän on pyydettävä rautatien yleis- ja ratasuunnitelmasta lausunto niiltä ELY-keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueilta, maakuntien liitoilta ja kunnilta, joiden alueelle suunnitelma sijoittuu ja joiden alueella suunnitelman vaikutukset muutoin ilmenevät.

Tienpitoviranomaisen on pyydettävä maantien yleis- ja tiesuunnitelmasta lausunto maakuntien liitoilta ja kunnilta. Jos tienpitoviranomainen on muu kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, myös ELY-keskukselta on pyydettävä lausunto.

Lisäksi lausunto on pyydettävä muilta viranomaisilta, jos se on suunnitelmien hyväksymiseen liittyvässä päätösharkinnassa tarpeen. Tällaisia viranomaisia ovat yleensä kohdassa 4.3. mainitut viranomaiset eli ne, jotka ovat jo osallistuneet suunnitteluun osana viranomaisyhteistyötä. Lisäksi lausunto on tarvittaessa pyydettävä Puolustusvoimilta.

Lausuntopyyntö liitteineen lähetetään tavallisena kirjeenä ja se osoitetaan lausunnon antavalle viranomaiselle yleisesti (ei vain esimerkiksi tietylle osastolle). Lausuntopyyntö voi olla sisällöltään yleinen, mutta siinä voidaan myös yksilöidä mihin seikoihin lausunnonantajan toivotaan erityisesti ottavan kantaa. Lausuntopyynnössä on mainittava, minkä ajan kuluessa ja mihin lausunto tulee toimittaa sekä yhteyshenkilö, jolta saa lisätietoja.

Vaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden suunnitelmista voidaan lausuntopyyntöjä harkita tarpeen mukaan. Maakuntien liitoilta ja ELY-keskuksien ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueilta ei useinkaan lausunnon hankkiminen ole tarpeen. Kuitenkin, jos on vähäisintäkin syytä olettaa, että hankkeella saattaa olla vaikutuksia ympäristöön joko meluun, luonnonoloihin tai kulttuuriympäristöön, lausunnot on syytä pyytää. Kunnalta lausunto pyydetään aina.

MTL 27 § ja Ratalaki 22 § Vuorovaikutus

MTA 4 § Ilmoittaminen

Asetus radoista 1 § Vuorovaikutus

Asetus radoista 2 § Ilmoitusten lähettäminen

5.3 Yleisesti nähtävänä olleen suunnitelman muuttaminen

Jos muutos ei ole vaikutuksiltaan vähäinen, on muutettu suunnitelma käsiteltävä maantielain 27 §:n 1–4 momenttien tai ratalain 22 § 1-4 momenttien mukaisesti. Muistutusten ja lausuntojen johdosta tai muusta syystä tiesuunnitelmaan tehtyt **muutokset merkitään** hyväksyttäväksi lähetettäviin suunnitelma-asiakirjoihin **vihreällä värillä ja rastimalla yli muuttuneet kohdat**. Jos muutoksia on paljon tai niitä on vaikea selkeästi sijoittaa piirustukseen, on syytä tehdä korvaava piirustus. Asiakirjoissa on säilytettävä tällöin myös alkuperäinen, aikaisemmassa käsittelyssä ollut piirustus.

Jos yleissuunnitelmaa muutetaan vähäisessä määrin muistutusten vuoksi, ei sen uudelleen käsittely useinkaan ole tarpeen yleissuunnitelman mukaisten ratkaisujen yleispiirteisyyden vuoksi. Yleissuunnitelmaan tehtävät vaikutuksiltaan merkittävät suunnitelmamuutokset käsitellään kuten uusi yleissuunnitelma. Yleissuunnitelmaan esitettyihin tarkistusehdotuksiin otetaan kantaa hyväksymispäätöksessä ja niiden toteuttamismahdollisuudet tutkitaan jatkosuunnittelussa.

Muutettu suunnitelma (tie- tai ratasuunnitelma) näytetään niiden kiinteistöjen omistajille ja muille asianosaisille (esim. yksityistiekunnan osakkaille), joita muutos koskee. Jos maanomistaja ei hyväksy muutettua suunnitelmaa, annetaan mahdollisen muistutuksen tekemistä varten kohtuullinen määräaika, joksi voidaan katsoa 14 päivää. Jos tie- tai ratasuunnitelmaa on muutettu muistutuksessa esitetyllä tavalla eikä muutos koske muita kiinteistöjä tai asianosaisia, ei muutettua suunnitelmaa tarvitse näyttää muistutuksen tekijälle. Muutoksesta on kuitenkin hyvä ilmoittaa muistutuksen tekijälle. Niille muistutusten tekijöille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet, on ilmoitettava tienpitoviranomaisen/radanpitäjän perusteltu kannanotto esitettyihin muistutuksiin.

MTL 27 § 5 mom. ja Ratalaki 22 § 5 mom.

5.4 Vaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden tie- ja ratasuunnitelmien käsittely

Jos suunnittelun kohteena oleva hanke on vaikutuksiltaan vähäinen, tie- tai ratasuunnitelmaa käsiteltäessä voidaan noudattaa normaalia tie- tai ratasuunnitelman käsittelyä yksinkertaisempaa käsittelyä.

Mikäli suunnitelmaa ei aseteta yleisesti nähtäväksi, on kiinteistön omistajalle tai haltijalle kuitenkin muulla tavalla varattava tilaisuus muistutusten tekemiseen ja kunnalta on pyydettävä asiasta lausunto. Muistutusten antamisen mahdollisuudesta ilmoitetaan tällöin maanomistajille ja muille asianosaisille henkilökohtaisesti. Tämä tapahtuu lähettämällä heille tavallinen kirje ja liittämällä kirjeeseen kopio suunnitelmasta.

Pienten ja merkitykseltään vähäisten hankkeiden vuorovaikutus voidaan hoitaa myös niin, että suunnitelma esitetään henkilökohtaisesti asianosaisille maanomistajille. Mikäli kaikki maanomistajat antavat suostumuksensa, vuorovaikutus on hoidettu sillä. Elleivät maanomistajat anna suunnitelman ratkaisuihin kirjallista suostumustaan, annetaan heille kohtuullinen määräaika (14 päivää) muistutuksen tekemiseen ja pyydetään niistä kunnan lausunto.

Henkilökohtaisen näytön haittapuolia ovat epävarmuus maanomistuksesta ja maanomistajien tai vesialueiden omistajien tavoitettavuus sekä se, kenellä on perikuntien puolesta edunvalvontaoikeus. Maanomistajien suostumukset on oltava voimassa toistaiseksi; suostumuksille ei voi siten asettaa määräaikaa, koska suunnitelman toteuttaminen saattaa viivästyä esim. rahoituksen puuttuessa.

MTL 28 § Menettely vähäisissä tiehankkeissa
Ratalaki 23 § Menettely vähäisissä ratahankkeissa

6 Hyväksymiskäsittelyn vaatimat asiakirjat

Suunnitelmien hallinnollisessa käsittelyssä kertyy valmiiseen suunnitelmaan seuraava aineisto:

- kuulutus suunnittelun aloittamisesta
- suunnittelun aikaiseen vuoropuheluun liittyvät tiedotteet/tiedot/kutsut
- lausuntopyyntökirje kunnalle
- kuulutus suunnitelman nähtävänä olost
- muistutukset alkuperäisinä
- kunnan lausunto
- kaavat
- ratalain mukaisissa suunnitelmissa ELY-keskuksen lausunto
- maakunnan liiton lausunto
- muiden viranomaisten ja/tai yritysten lausunnot

Maantielain mukaisista suunnitelmista tekee ELY-keskus hyväksymisesityksen Liikennevirastolle. Liikenneviraston teettämistä ratalain mukaisista suunnitelmista ei tarvita erillistä hyväksymisesitystä, vaan hallinnollisessa käsittelyssä kertyneen aineiston pohjalta laaditaan suoraan hyväksymispäätös. Erillinen hyväksymisesitys laaditaan vain, jos kyseessä on yksityisraiteita koskeva yleis- tai ratasuunnitelma.

6.1 Hyväksymisesitys maantie- ja ratalain mukaisissa suunnitelmissa

6.1.1 Hyväksymisasiakirjat

Suunnitelman hyväksymisesityksen mukana lähetetään Liikennevirastoon:

- maantielain/ratalain mukaisesti nähtävänä ollut suunnitelmakansio tai -sarja
- hallinnollisessa käsittelyssä kertyneet asiakirjat ja
- kunnan ilmoitus suunnitelman nähtävänä olost alkuperäisinä

Jos hallinnollisessa käsittelyssä on ollut kutakin kuntaa varten oma suunnitelmakansio, kootaan kunnissa kertyneet asiakirjat yhteen hyväksyttäväksi lähetettävään kansioon tai kansiosarjaan.

6.1.2 Yleissuunnitelman hyväksymisesitys

Hyväksymisesityksessä mainitaan suunnitelman kohteena olevan tien nimi ja numero, rataosa tai – osuus, suunnitelmaselostuksen päiväys sekä tarvittaessa päivämäärä, jolloin suunnitelmaa on muistutusten tai lausuntojen johdosta muutettu.

Yleissuunnitelman hyväksymisesitys sisältää seuraavat asiat

Maantiet

Esitetään päätien väli, jota suunnitelma koskee esim. paikannimi, tien pituus (yleensä riittää sadan metrin tarkkuus), tien poikkileikkaus (ajorata- ja kaistamäärät) ja suoja-alueen leveys. Muut tiet, jos niitä sijainniltaan muutetaan; nimi, numero ja pituus. Liittymien järjestelyperiaate (eritasoliittymät nimettyinä).

Rautatie

Esitetään rataosa tai rataosuus, jota suunnitelma koskee esim. paikannimi, sijainti ratakilometreissä, suunnitelman käsittämän osuuden pituus, radan poikkileikkaus ja suoja-alueen leveys.

Maanteiden hallinnolliset muutokset

Maantien yleissuunnitelmassa esitetään alustavasti suunnitellut maanteiden hallinnolliset muutokset ja perustellaan ne, ellei kyse ole syrjään jäävien tien osien lakkaamisesta maantienä.

Yksityiset tiet

Maantien yleissuunnitelmassa ilmoitetaan, asetetaanko yksityisten teiden liittämislle kieltoja ja rajoituksia. Rautatien yleissuunnitelmassa ilmoitetaan, järjestelläänkö yksityisteiden tasoristeyksiä tai osoitetaanko niille kieltoja ja rajoituksia.

Jos merkittäviä yksityisten teiden järjestelyjä tehdään, ne tutkitaan ja esitetään yleissuunnitelmassa siten, että niiden vaikutukset voidaan arvioida (suunnitelman tekijän ja asianosaisen kannalta).

Kustannukset

Ilmoitetaan hankkeen toteuttamisen alustava kustannusarvio ja kustannusten jakautuminen, mikäli hankkeella on useita rahoittajia.

Kaikkien em. asioiden tulisi sisältyä esimerkiksi yleissuunnitelman esittely- tai tiivistelmäosaan.

Kuulemismenettely

Kerrotaan, miten suunnittelun aloittamisesta on ilmoitettu ja miten suunnittelun aikainen vuoropuhelu on hoidettu. Kuvataan suunnitelman maantielain ja ratalainmukainen käsittely, miltä tahoilta on hankittu lausunnot ja onko suunnitelmasta tehty muistutuksia. Kuulemismenettelyä koskevat dokumentit liitetään suunnitelmaan.

Muistutukset ja lausunnot

Ilmoitetaan tahot, joilta suunnitelmasta on pyydetty lausunto ja käsitellään kaikki suunnitelmasta tehdyt muistutukset erikseen kertomalla

- missä muistutuksen kohde sijaitsee ja mitä muistutuksen oleellinen sisältö
- kunnan lausunto nähtävänä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan esitetystä muistutuksista
- ELY-keskuksen/yksityisraiteen radanpitäjän perusteltu kannanotto esitettyihin muistutuksiin.

Vastaavaan tapaan kuvataan kaikkien suunnitelmasta annettujen lausuntojen keskeinen sisältö kertomalla, mitä lausunnossa on esitetty sekä ELY-keskuksen/ yksityisraiteen radanpitäjän lausuntoja koskeva perusteltu kannanotto.

Kaavat ja maankäytön suunnitelmat

Kuvataan

- onko suunnitelma-alueella hyväksyttyjä (ja vahvistettuja) tai valmisteilla olevia maakunta-, yleis- tai osayleiskaavoja taikka asemakaavoja (ml. ranta-asemakaavat) ja onko suunnitelma niiden mukainen. Mikäli yleissuunnitelma on asemakaavan vastainen, selostetaan onko kunta puoltanut suunnitelman

hyväksymistä. Tarvitaanko ja minkälaisia toimenpiteitä kaavan ja yleissuunnitelman eroavaisuuksista johtuen

- milloin yleissuunnitelman mukaiseksi muutettu kaava on hyväksytty sekä
- onko alueella muita sellaisia maankäytön suunnitelmia, joilla on merkitystä tiehankkeen ratkaisuihin ja toteutukseen.

Kaavan vastaista yleissuunnitelmaa ei siten kannata lähettää hyväksyttäväksi, koska hyväksymisen edellytykset puuttuvat. Yleissuunnitelmaa ei voida hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta ja rautatien yleissuunnitelman osalta myös ELY-keskus sitä lausunnossaan puoltavat (MTL 17 § 2 mom. ja ratalaki 10 § 4. mom.).

Suojelukohteet

Ilmoitetaan, onko suunnitelma-alueella suojelukohteita tai muinaisjäännöksiä ja mitä suojelukohteiden ja muinaisjäännösten johdosta on Museoviraston tai muiden viranomaisten kanssa sovittu.

Muut suunnitelmat

Ilmoitetaan, korvaako suunnitelma kokonaan tai joiltakin osilta aikaisemmin hyväksyttyjä vielä toteuttamatta olevia yleissuunnitelmia sekä millä päätöksillä korvattavat suunnitelmat on hyväksytty.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Jos hankkeesta on tehty YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi, Liikennevirastoon tulee lähettää yleissuunnitelman hyväksymisesityksen mukana ko. lain mukainen arviointiselostus sekä yhteysviranomaisen lausunto (alkuperäiskappale) (MTL 29 § ja ratalaki 24 §). Yleissuunnitelmasta tulee käydä lisäksi ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu suunnitelmassa huomioon. Tähän on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yleissuunnitelman vaikutukset

Kuvataan lyhyesti kohdassa 3.2.1 mainitut vaikutukset.

Hankkeen toteuttaminen

Tässä kohdassa ilmoitetaan, milloin on tarkoitus ryhtyä tie- tai ratasuunnitelman laatimiseen ja milloin hanke on tarkoitus toteuttaa.

6.1.3 Tiesuunnitelman ja ratasuunnitelman hyväksymisesitys

Suunnitelman esittely

Suunnitelma ja toimenpiteet esitellään lyhyesti ja tiiviissä muodossa.

Ilmoitetaan, perustuuko tiesuunnitelma/ratasuunnitelma maantielain/ratalain mukaiseen yleissuunnitelmaan, korvaako tiesuunnitelma/ratasuunnitelma kokonaan tai joiltakin osin aikaisemmin hyväksyttyjä vielä toteuttamatta olevia tie- tai ratasuunnitelmia sekä korvattavien tie- tai ratasuunnitelmien hyväksymispäätöksen tiedot (hyväksyjä, päätöksen diaari nro ja päiväys).

Esitetään arvio hankkeen ympäristövaikutuksista ja esitetään ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen maantien tai radan rakentamisesta tai liikenteestä aiheutuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi. Jos hankkeen ympäristövaikutukset on selvitetty ja arvioitu YVA-lain mukaisesti, ilmoitetaan milloin ja minkä suunnitelman yhteydessä

se on tehty ja myös miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on suunnitelmassa otettu huomioon.

ELY-keskus ilmoittaa tiesuunnitelman osalta, onko hanke ELY-keskuksen toimenpideohjelmassa ja toteutetaanko se esim. kehittämisen- tai perustienpidon varoin rahoitettavana hankkeena. Lisäksi ilmoitetaan, milloin tie- tai ratahanke on tarkoitus toteuttaa. Lopuksi tulee olla mahdollinen esitys Liikennevirastolle hyväksymisesityksen käsittelemiseksi kiireellisenä.

Hyväksyttäväksi esitettävät maantiet ja rautatiet

Maanteistä luetellaan parannettavat maantiet toiminnallisen luokituksen mukaan ryhmiteltynä tienumerojärjestyksessä ja mainitaan

- mitkä maantiet ovat moottori- tai moottoriliikenneteitä
- mikä osa valta- tai kantatiestä on valtakunnallisesti merkittäviä runkoteitä
- mitä paaluväliä hyväksyminen koskee
- mikä on maantien hyväksyttävän osan pituus, poikkileikkaus, päällyste ja suoja-alueen leveys
- maantiehen kuuluvat kevyen liikenteen väylät joko oman paalutuksen mukaan tai ilmoitettuna päätien poikkileikkauksen osana siten, että erilliset ja korotetut osuudet ovat eroteltuina
- väylät, joille sallitaan vain tietynlainen liikenne sekä kevyen liikenteen väylät tai osuudet, joilla ajoneuvoliikenne on sallittu

Rautateistä luetellaan parannettavat rautatiet ja mainitaan

- mitä rataosaa tai -osuutta hyväksyminen koskee
- mikä on hyväksyttävän rataosan pituus, poikkileikkaus ja suoja-alueen leveys

Maantien ja rautatien suoja- ja näkemäalueet merkitään myös asemakaava-alueilla. Suoja- tai näkemäalue voidaan ulottaa tarvittaessa asemakaavan mukaisen liikennealueen (LT-, LR-alue) ulkopuolelle. Rakentamista koskevat rajoitukset tulevat kuitenkin voimaan, kun suoja- ja näkemäalueet on osoitettu asemakaavassa. Suoja- ja näkemäalueiden merkitseminen suunnitelmaan on tärkeää, koska ne merkitään rasitteina kiinteistörekisteriin.

Maantie tai rautatien vastaista leventämistä varten varattava alue

Selostetaan, millä maantien osalla tai paaluvälillä tai millä ratavälillä ja kuinka laajalti ja miksi aluetta varataan maantien tai rautatien vastaista leventämistä tai esim. maantien eritasoliittymiä varten (MTL 22 § 1 mom. ja ratalaki 15 §).

Jos tiesuunnitelmassa on varattu aluetta tien myöhempää leventämistä varten, on rakentamisesta tällaiselle alueelle voimassa, mitä maantielain 20 §:n 1 momentissa ja ratalain 21 §:ssä säädetään. Tällaista aluetta koskeva rakentamisrajoitus raukeaa, jollei leventämistä tarkoittavan tiesuunnitelman laatimista ole aloitettu kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona aluevarauksen käsittävä tiesuunnitelma on hyväksytty (MTL 26 §:n 3 mom. ja ratalaki 15 § 2. mom.).

Jos ratasuunnitelmassa on varattu aluetta rautatien myöhempää leventämistä varten, on rakentamisesta tällaiselle alueelle voimassa, mitä ratalain 21 §:ssä säädetään.

Alueen varaamista voi olla periaatteessa kahdenlaista; alue voidaan osoittaa lunastettavaksi tai alueelle voi syntyä yleissuunnitelmaan verrattava rakentamisrajoitus. Suunnitelmasta tulee selvästi käydä ilmi, kummasta on kyse. Jos alue on tarkoitus

lunastaa, se merkitään tie- tai rautatiealueeksi. Maantien toisen ajoradan tai rautatien lisäraiteen toteuttamista varten tarvittavalle alueelle rakentamista voidaan rajoittaa myös leventämällä maantien tai rautatien suoja-alueita.

Syrjään jäävän maantien tai sen osan säilyttäminen maantienä tai tietarkoituksiin

Jos maantien parantamisen yhteydessä syrjään jäävä maantie tai sen osa jää edelleen maantiekse tai aluetta tarvitaan tietarkoituksiin, tästä mainitaan tiesuunnitelman hyväksymisesityksessä ja nämä osuudet luetellaan. Samoin mainitaan erityistä hoitoa vaativat rakenteet ja laitteet, jos ne jäävät yksityistien tai kadun pitäjän hoitoon.

Hallinnolliset muutokset

Tiesuunnitelman hyväksymisesityksessä esitetään maanteiden hallinnolliset muutokset. Muutokset perustellaan, ellei kyse ole syrjään jäävien tien osien lakkaamisesta maantienä.

Liitännäisalueet

Luetellaan maantien tai rautatien liitännäisalueet käyttötarkoituksineen

- tienpitoaineen ottopaikat
- teknisen huollon alueet

Mainitaan, missä kunnassa alue on, minkä yksityistien tekemiseen tai käyttöön perustetaan oikeus sekä missä piirustuksissa alueet ja niille johtavat yksityistiet on esitetty.

Perustettavat oikeudet

Luetellaan maantien tai rautatien tekemisen ajaksi perustettavat oikeudet

- tienpitoaineen tai radanpitoaineen ottopaikat, joista maa-ainesta otetaan rajoitettu määrä
- läjitys-, majoitus-, varasto- ja muut sellaiset alueet
- alueet, joita tullaan käyttämään tilapäisenä kulkutienä (kiertotiet)
- ne yksityiset tiet, joiden tekemiseen tai käyttöön perustetaan oikeus

Mainitaan, missä kunnassa alue on, paljonko maa-ainesta otetaan ja missä piirustuksissa alueet ja niille johtavat tiet on esitetty.

Rasiteoikeudet

Luetellaan laskuajat sekä mainitaan, missä piirustuksissa ne on esitetty.

Yksityiset tiet

Jos yksityisiä teitä ja tasoristeyksiä tai liittymiä ja maatalous liittymiä maanteihin järjestellään tai annetaan liittymisestä maanteihin määräyksiä tai liittymäkielto, luetaan

- maantien nimi, numero, paalu ja suunta, jolla liittymä sijaitsee
- liittymän/yksityisen tien tunnus, pituus ja leveys
- liittymän käyttötarkoitus
- yksityisen tien liittyminen muuhun kuin järjesteltävään maantiehen, esim. toiseen yksityiseen tiehen tai katuun
- järjesteltävän tasoristeyksen nimi, sijainti ja yksityistien nimi
- tasoristeyksessä rautatien ylittävän yksityistien käyttötarkoitus
- poistettavan tasoristeyksen korvaavat kulkuyhteydet

- mikäli tasoristeyksen poistosta johtuva korvaava yhteys vaatii uuden liittymän maantiehen, se esitetään ja hyväksytään tiesuunnitelmassa tai se vaatii liittymäluvan.

Kaikki yksityisen tien liittymät tulee käsitellä tiesuunnitelmassa ja hyväksymisesityksessä maantien molemmilta puolilta, vaikka liittymiä järjestettäisiin vain toisella puolella. Erityisen tärkeää tämä on maanteilla, joille asetetaan tai on asetettu liittymäkielto. Liittymäkiellon alaisen tien kaikki liittymät tulee selvästi luetella ja erotella yksityisen tien liittymiin ja maatalousliittymiin.

Ratasuunnitelmassa luetellaan rataosuuden kaikki tasoristeykset ja kuvataan niihin kohdistuvat toimenpiteet

Ellei edellä mainitulla tavalla voida täsmällisesti ilmoittaa yksityisen tien sijaintia ilmoitetaan yksityisen tien tunnus ja piirustusnumero. Liittymien ja tasoristeysten paikat on osoitettava suunnitelmakartalla.

Jos liittymät voidaan tehdä maantielain 39 §:n perusteella, ilmoitetaan tiesuunnitelman hyväksymisesityksessä, että liittymien paikat on osoitettu suunnitelmakartoilla.

Kustannukset

Tässä ilmoitetaan hankkeen toteuttamisen kokonaiskustannusarvio ja mahdolliset muut hankkeeseen osallistuvat tahot kustannusosuuksineen (esim. kunnat, Liikennevirasto, johtojen ja laitteiden omistajat tai teollisuuslaitokset). Kustannusjakoesitys ei yksistään ole sitova, vaan lausunnoissa on oltava maininta kustannusjakoesityksen hyväksymisestä.

Muille osapuolille syntyvät vastuut ja velvoitteet

Hankkeen valmistuttua voi kunnalle tai muille osapuolille syntyä vastuita ja velvoitteita. Nämä tiedot kootaan yhteen lausunnoista ja kustannusjakoehdotuksesta ja mahdollisista sopimuksista. Kustannusjakoesitys ei sinänsä ole sitova, vaan lausunnoissa on oltava maininta kustannusjakoehdotuksen hyväksymisestä. Maantien muuttuessa kaduksi ilmoitetaan, että tienpitoviranomaisen tienpitovastuu päättyy ja tieoikeus lakkaa, kun kunnan tekemä kadunpitopäätös saa lainvoiman.

Yksityisteiden osalta on hyvä mainita, että tien- tai radanpitäjä rakentaa korvaavat yhteydet kustannuksellaan, mutta teiden kunnossapito ja tiekuntien tai tieosakkaiden vastuulle.

Kuulemismenettely

Kerrotaan, miten suunnittelun aloittamisesta on ilmoitettu ja miten suunnittelun aikainen vuoropuhelu on hoidettu. Kuvataan suunnitelman maantielain ja ratalainmukainen käsittely, miltä tahoilta on hankittu lausunnot ja onko suunnitelmasta tehty muistutuksia. Kuulemismenettelyä koskevat dokumentit liitetään suunnitelmaan.

Muistutukset ja lausunnot, kaavat ja maankäytön suunnitelmat, hankkeen ympäristövaikutukset

Nämä asiat käsitellään samoin kuin yleissuunnitelmassa (ks. kohta 6.1.2).

Tässä kuvataan, onko ja miten suunnitelmaa muutettu muistutusten johdosta, ja miten muutokset näytetty niille, joita se koskee. Dokumentit muutosten näyttämisestä

asianosaisille ja muutoksista mahdollisesti tehdyt muistutukset on liitettävä suunnitelmaan.

Tie- ja ratasuunnitelma-asiakirjoissa tulee aina olla mukana kaavaotteet. Tiesuunnitelmaa tai ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. Asemakaavan vastaista tiesuunnitelmaa ei lähetetä Liikennevirastoon hyväksyttäväksi, ennen kuin tarvittavat asemakaavan muutokset ovat kunnanvaltuuston hyväksymiä.

Maantielain 50 §:n mukainen vähäisten maantien rakenteiden sijoittaminen kiinteistön alueelle tiealueen tai asemakaavan liikennealueen ulkopuolelle koskee vain rakentamisen aikana ilmeneviä ennakoimattomia tilanteita. Hyväksytyn tiesuunnitelman sisältämien rakenteiden on oltava kaikilta osiltaan esitetyn tiealueen tai asemakaavan liikennealueen sisällä.

6.2 Suunnitelman hyväksyminen

6.2.1 Yleistä

Liikennevirasto hyväksyy pääsääntöisesti kaikki yleis-, rata- ja tiesuunnitelmat.

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy sellaiset tie- ja ratasuunnitelmat, jotka koskevat väylien hallinnollista lakkauttamista muulloin kuin väylän rakentamisen yhteydessä. Liikennevirasto voi erityisistä syistä muutoinkin siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi.

Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta ja rautatien yleissuunnitelman osalta myös ELY -keskus sitä puoltavat. Rata- tai tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.

MTL 99 § Päätöksenteko
Ratalaki 28 § Suunnitelmien hyväksyminen

MTL 17 § 2 mom. Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu
Ratalaki 10 § 5 mom. Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

6.2.2 Hyväksymiskelpoisuuden tarkastaminen

Maantie- tai ratalain mukaisten yleis-, tie- ja ratasuunnitelman hyväksymiskelpoisuutta tarkastettaessa selvitetään

- ovatko kaikki maantie- tai ratalain edellyttämät asiakirjat suunnitelmassa mukana
- onko suunnitelma ollut kunnissa yleisesti nähtävänä maantie- tai ratalain edellyttämän ajan
- onko nähtäväksi asettamisesta kuulutettu maantie- tai ratalain tarkoittamalla tavalla
- ovatko kunta, ELY-keskus ja maakunnan liitto antaneet suunnitelmasta lausuntonsa
- onko suunnitelmasta pyydetty niiden viranomaisten lausunnot, joiden toimialaa väylän tekeminen koskee vai onko pyydettävä lisää lausuntoja

- onko suunnitelman alueella hyväksyttyjä maakunta-/seutu-, yleis- tai asemakaavoja (ml. ranta-asemakaavat) ja ovatko kaavaotteet liitettyinä asiakirjoihin
- onko suunnitelmasta tehty muistutuksia ja ovatko kunnat ja ELY-keskus tai Liikennevirasto antaneet muistutuksista kannanottonsa
- onko suunnitelmaa muutettu muistutusten tai lausuntojen johdosta
- onko muutokset merkitty asiakirjoihin ja onko muutettu suunnitelma näytetty asianomaisille maanomistajille ja varattu heille tilaisuus muistutusten tekemiseen
- onko yleis- ja/tai asemakaava-alueiden rajat merkitty suunnitelmakarttoihin
- onko suunnitelma voimassa olevan kaavan mukainen
- voidaanko yleissuunnitelma hyväksyä ennen kaavamutosta, jos suunnitelma on voimassa olevan asemakaavan vastainen
- ilmenevätkö kustannusarviosta väylän tekemisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset ja kuntien maksettavaksi kustannusjakosuosituksen mukaan tulevat kustannukset sekä mahdollisesti muiden osapuolten kustannusosuudet
- ovatko tie- tai ratasuunnitelman kyseessä ollen kuntien sitoumukset tienpidon kustannusten jakamisesta valtion ja kuntien kesken tehdyn suosituksen mukaisia
- ovatko tiesuunnitelman piirustuksissa kaikki hyväksyttäviksi esitetyt maantiet ja yksityiset tiet sekä maanteiden suoja- ja näkemäalueet
- ovatko ratasuunnitelman piirustuksissa kaikki hyväksyttäväksi esitetyt rautatiet, yksityiset tiet sekä rautatien suoja-alueet ja tasoristeysten näkemäalueet
- onko tiesuunnitelmaselostuksessa ja tiesuunnitelmakartoilla esitetty yksityisten teiden liittymien mahdolliset käyttötarkoitukset ja onko tiesuunnitelmaselostuksessa esitetty maantien liittymäkiellon alaiset osuudet
- onko ratasuunnitelmaselostuksessa ja suunnitelmakartoilla esitetty yksityisten teiden tasoristeyksien mahdolliset käyttötarkoitukset
- ovatko maanteiden hallinnollisen luokan muutokset esitetty tiesuunnitelma piirustuksissa ja onko niistä ilmoitettu ELY-keskuksen kunnalle suunnitelman mukana lähettämässä kirjeessä
- onko suunnitelman mukana ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto, ja ilmeneekö suunnitelmasta, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon

Maantielain mukaisen suunnitelman hyväksymiskelpoisuutta tarkastettaessa harkitaan, voidaanko suunnitelmassa olevat puutteet täydentää Liikennevirastossa vai pyydetäänkö ELY-keskusta täydentämään suunnitelmaa esim. puuttuvilla asiakirjoilla. Jos suunnitelma on lähetettävä ELY-keskukselle uudelleen käsiteltäväksi, harkitaan, miltä osin suunnitelma voidaan hyväksyä.

Todetaan, onko suunnitelma yleisesti ottaen Liikenneviraston toimintalinjojen mukainen sekä mahdollisesti muutoinkin laadultaan ja ominaisuuksiltaan sellainen, että se voidaan hyväksyä. Erityistä huomiota kiinnitetään liikenneturvallisuusasioihin ja meluntorjuntaan. Lopuksi ratkaistaan, voiko Liikennevirasto hyväksyä suunnitelman vai onko suunnitelma lähetettävä liikenne- ja viestintäministeriölle hyväksyttäväksi.

6.2.3 Yleissuunnitelman hyväksymispäätös

Yleissuunnitelman hyväksymispäätöksessä käsitellään kaikki hankkeen merkittävät periaatteet. Yleissuunnitelmassa tulee esittää selvitys, miksi yleissuunnitelman tar-

koittama hanke on tarpeen. Hyväksymispäätöksessä kerrotaan lisäksi tutkitut vaihtoehdot.

Yleissuunnitelmassa hyväksytään:

a) **maanteiden** osalta tien liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut eli

- rakennetaanko tie moottori- tai moottoriliikennetieksi tai tieksi, jolla muutoin liikennettä rajoitetaan vai tavalliseksi kaksiajorataiseksi tieksi,
- tein leveys, kaistojen lukumäärä ja onko vastakkaiset ajosuunnat erotettu esim. keskikaiteella,
- ovatko liittymät eritasoliittymiä vai sallitaanko tasoliittymät
- tien sijainti sellaisella tarkkuudella, että maanomistajat ja muut asianosaiset pystyvät arvioimaan riittävällä luotettavuudella hankkeesta heille aiheutuvat vaikutukset. Käytännössä tien linjaus esitetään yleispiirteisesti; tarkkuus riippuu maastosta ja ympäröivästä maankäytöstä

b) **rautateiden** osalta radan liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut:

- radan leveys ja korkeus sekä sen raiteiden lukumäärä
- rakennetaanko rata henkilö- vai tavaraliikenteen radaksi
- onko radalla tasoristeyksiä
- radan sijainti on osoitettava sellaisella tarkkuudella, että maanomistajat ja muut asianosaiset pystyvät arvioimaan riittävällä luotettavuudella hankkeesta heille aiheutuvat vaikutukset. Käytännössä radan linjaus esitetään yleispiirteisesti; tarkkuus riippuu maastosta ja ympäröivästä maankäytöstä.

Yleissuunnitelman hyväksymispäätökseen sisältyy

- ympäristövaikutusten arvioinnin vaikutus hankkeen ratkaisuihin
- alustavat kokonaiskustannukset
- osallistuminen väylänpidon kustannuksiin ja alustava kustannusten jako kuntien tai muiden osapuolten kesken
- muistutukset ja lausunnot sekä niiden johdosta tehdyt tarkistukset tai tie-/ratasuunnitelmavaiheessa selvitettäväksi jätettävät asiat. Jos esitettyjä näkökohtia ei voida ottaa huomioon, se on perusteltava erikseen.
- valitusosoitus

Yleissuunnitelman hyväksymispäätöstä ei saa tehdä YVA-hankkeissa ennen kuin käytössä on ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto (laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 13 §).

6.2.4 Tiesuunnitelman hyväksymispäätös

Tiesuunnitelmaa koskevassa päätöksessä hyväksytään

- maantien pituus, peruspoikkileikkaus, päällyste ja suoja-alueen leveys
- maantielle tehtävät toimenpiteet kuten esim. liittymien kanavoinnit
- maantie moottori- tai moottoriliikennetieksi, määrätään maantie vain tietynlaista liikennettä varten tai rajoitetaan maantien liikennettä pysyvästi
- syrjään jäävän maantien säilyttäminen maantienä tai varaaminen muihin tietarkoituksiin
- maantien vastaista levantämistä varten varattava alue
- maanteiden hallinnolliset muutokset
- liitännäisalueet, joita ovat tienpitoaineen ottopaikat tai tienpitoa palvelevat teknisen huollon alueet

- maantien tekemisen ajaksi perustettavat oikeudet, joita ovat tienpitoaineen ottopaikat rajoitettuun määrään asti, sekä läjitys-, majoitus-, varasto- ja muut sellaiset alueet sekä sellaiset alueet, joita käytetään tilapäisenä kulkutienä (kiertotiet)
- yksityiset tiet, joiden tekemiseen tai käyttöön perustetaan tilapäinen oikeus
- laskuojia varten perustettavat rasiteoikeudet
- yksityisten teiden liittymät kaikilla teillä, maatalousliittymät runkoteillä ja liittymäkiellon alaisilla teillä sekä muut yksityiset tiet sijainti-, päällyste-, pituus-, leveys- ja käyttörajoitustietoineen sekä tarvittaessa
- kumotaan kokonaan tai osittain aiempi samaa, vielä toteuttamatta olevaa hanketta koskeva hyväksymispäätös.

6.2.5 Ratasuunnitelman hyväksymispäätös

Ratasuunnitelmaa koskevassa päätöksessä hyväksytään

- rautatien pituus, peruspoikkileikkaus, kohtaamisraiteiden tms. sijainti, raiteiden lukumäärä ja suoja-alueen leveys
- radalle tehtävät toimenpiteet kuten esim. päällysrakenteen vaihto, kohtaamispaikkojen rakentaminen,
- melu- ja värinäesteiden tai näkösuojien rakentaminen
- radan sijainti sekä leveys- että korkeussuunnassa
- esim. sähköratarakenteiden ja kuivatusjärjestelmien (esim. yläpuolisten alueiden vesien johtaminen rautatiealueen läpi) yleispiirteinen kuvaus
- rakennetaanko rata henkilö- vai tavaraliikenteen radaksi
- syrjään jäävän rautatien säilyttäminen rautatienä tai varaaminen tiealueeksi tai muihin tarkoituksiin (ei koske yksityisrautateitä)
- rautatien vastaista leventämistä varten varattava alue
- liitännäisalueet, joita ovat radanpidossa tarvittavat maa-aineksen ottopaikat, maa-aineksen läjityspaikat tai radanpitoa varten tarpeellisten laitteistojen tarvitsemat alueet
- radanpidossa tarvittavat tilapäiset kulkutiet, varasto- tai muut sellaiset alueet
- yksityiset tiet, joiden tekemiseen tai käyttöön perustetaan tilapäinen oikeus
- laskuojia varten perustettavat rasiteoikeudet
- radalle jäävät, poistettavat tai järjesteltävät tasoristeykset (yksityiset tiet) sekä
- rakennettavat ja järjesteltävät yksityiset tiet sijainti-, poikkileikkaus- ja korkeus- sekä käyttötarkoitustietoineen sekä tarvittaessa
- kumotaan kokonaan tai osittain samaa, vielä toteuttamatta olevaa hanketta koskeva aikaisempi hyväksymispäätös.

Liikenneviraston tiesuunnitelman ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen sisällytetään lisäksi

- mihin, miten käsiteltyyn ja milloin hyväksyttyyn yleissuunnitelmaan tie- tai ratasuunnitelma perustuu
- ympäristövaikutusten arvioinnin vaikutus hankkeen ratkaisuihin, ellei asiaa ole jo käsitelty yleissuunnitelmassa
- valitusoikeuden rajoitukset
- hyväksymispäätöksen täytäntöönpano
- maantie- tai rautatiealueiden haltuunotto
- hankkeen toteuttamisen kokonaiskustannusarvio sekä osallistuminen tien- tai radanpidon kustannuksiin ja kustannusten jako valtion ja kuntien tai muiden osapuolten kesken

- kunnalle ja muille tulevat vastuut ja velvoitteet hankkeen valmistumisen jälkeen
- muistutukset ja lausunnot sekä niiden johdosta tehdyt muutokset tai perustelut, miksi esitettyjä näkökohtia ei ole voitu ottaa huomioon
- sovelletut säännökset
- tiedoksi antaminen
- valitusosoitus

6.2.6 Hyväksymisesitys liikenne- ja viestintäministeriölle

Liikennevirasto tekee hyväksymisesityksen liikenne- ja viestintäministeriölle

- yleis-, tie tai ratasuunnitelmasta, josta kunta, maakunnan liitto tai ELY-keskus on olennaisista kohdista eri mieltä Liikenneviraston kanssa
- kun yleis-, tie- tai ratasuunnitelma muista erityisistä syistä halutaan ministeriön hyväksyttäväksi
- tiesuunnitelmasta, joka koskee maantien lakkauttamista muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä
- ratasuunnitelmasta, jotka koskevat rautatien lakkauttamista muulloin kuin rautatien rakentamisen yhteydessä.

Liikenneviraston hyväksymisesitys sisältää samat asiat kuin Liikenneviraston hyväksymispäätös valitusosoitusta ja päätöksen tiedoksiantoa lukuun ottamatta.

Liikennevirasto lähettää hyväksymisesityksen, suunnitelman ja maantie- tai ratalain mukaisessa käsittelyssä kertyneet asiakirjat liikenne- ja viestintäministeriölle.

Maantielain mukaisen suunnitelman hyväksymisesitys toimitetaan ELY-keskukselle tiedoksi.

6.2.7 Liikenne- ja viestintäministeriön hyväksymispäätös

Liikenne- ja viestintäministeriön tekemä suunnitelman hyväksymispäätös sisältää samat asiat kuin Liikenneviraston hyväksymispäätös. Kustannuksia ja kustannusten jakoa ministeriö ei yleensä käsittele ja muistutusten ja lausuntojen osalta viitataan Liikenneviraston esitykseen, ellei ministeriö erikseen halua lausua ko. asioista jotain lisää.

7 Hyväksymispäätöksen jälkeinen toiminta

7.1 Päätöksen tiedoksi antaminen ja päätöksestä ilmoittaminen

Yleis-, tie- ja ratasuunnitelman hyväksymistä ja niiden voimassaoloajan pidentämistä koskevat päätökset on annettava yleisesti tiedoksi. Päätöksistä on ilmoitettava muistutuksen tehneille ja viranomaisille.

Liikennevirasto lähettää maantielain mukaisten suunnitelmien hyväksymispäätökset ELY-keskukselle, joka huolehtii päätösten antamisesta yleisesti tiedoksi ja ilmoittamisesta muistutuksen tehneille. ELY-keskus vastaa myös tiedoksi antamiseen liittyvistä kustannuksista. Liikennevirasto toimittaa hyväksymispäätöksestä tiedon lausunnon antaneille viranomaisille.

Ratalain mukaisten suunnitelmien tiedoksi antamisesta sekä tiedoksi antamisen kustannuksista vastaa radanpitäjä.

MTL 103 § ja Ratalaki 90 § Päätöksen tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti
MTL 104 § ja Ratalaki 91 § Päätöksen ilmoittaminen muistutuksen tehneille ja viranomaisille
MTA 4 § ja RataA 2 § Ilmoittaminen

7.1.1 Yleinen tiedoksianto

Suunnitelman hyväksymispäätöksen tai sen voimassaolon pidentämistä koskevan päätöksen tiedoksi antaminen tapahtuu siten, että suunnitelman laatija (Liikennevirasto tai ELY-keskus) toimittaa päätöksen suunnitelma-asiakirjoineen asianomaiseen kuntaan/kuntiin ja pyytää kuntaa/ kuntia ilmoittamaan niiden nähtäväksi asettamisesta kuntalain mukaisesti. Päätös suunnitelma-asiakirjoineen ovat oltava yleisesti nähtävillä 30 päivän ajan.

Suunnitelmapäätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville. Tästä hetkestä alkaa kulua 30 vuorokauden valitus aika (kohta 7.2).

7.1.2 Ilmoittaminen viranomaisille ja muistutuksen tekijöille

Liikennevirasto ilmoittaa yleis- tie- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä kunnille, ELY-keskuksille ja maakuntien liitoille sekä niille muille viranomaisille, jotka ovat osallistuneet suunnitteluun. Ilmoittaminen tapahtuu yleensä lähettämällä päätöksen kopio tiedoksi. Ilmoitukseen tulee tarvittaessa liittää jäljennös suunnitelmasta; yleensä ilmoitus lähetetään ilman suunnitelma-asiakirjoja.

Yleisen tiedoksiannon lisäksi yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien hyväksymispäätöksistä on lähetettävä niille muistutuksen tekijöille, joiden osoite on tiedossa. Ilmoitus on tehtävä samanaikaisesti kun päätös annetaan yleisesti tiedoksi. Ilmoittamisesta vastaa rautateitä koskevien suunnitelmien hyväksymispäätöksistä radanpitäjä ja maatei-

tä koskevien päätösten osalta tienpitoviranomainen (ELY-keskus). Ilmoitukset voidaan lähettää tavallisena kirjeenä.

7.1.3 Todisteellinen tiedoksianto

Merkitykseltään vähäisen tie- tai ratasuunnitelman hyväksymispäätös voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti hallintolain säännöksiä noudattaen.

Vähäisyys tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että tie- tai ratasuunnitelman mukaisen hankkeen vaikutukset rajoittuvat vain niihin kiinteistöihin, jotka luovuttavat alueita tie- tai rautatietarkoituksiin. Käytännössä todisteellisen tiedoksiantotavan käyttöön vaikuttaa myös kiinteistöjen lukumäärä; mikäli kiinteistöjä on lukumääräisesti paljon, ei todisteellinen tiedoksianto ole välttämättä tarkoituksenmukainen (vaikutus tiedoksisaanitukseen ja valitusajan alkamiseen). Todisteellinen tiedoksianto voidaan suorittaa kolmella tavalla: saantitodistuksella, luovuttamalla asiakirja todisteellisesti suoraan vastaanottajalle tai haastetiedoksiantona.

7.2 Muutoksenhaku

Hyväksymispäätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta valittamalla Liikenneviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen ja liikenne- ja viestintäministeriön päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää päätöksen tiedoksi saannista. Yleisesti tiedoksi annetun päätöksen määräaika alkaa siitä päivästä, jona päätöksen nähtävänä oloa koskeva kuulutus on pantu kunnan ilmoitustaululle mainittua päivää lukuun ottamatta (hallintolainkäyttölaki 22 §).

Valituskirjelmään on liitettävä jäljennös päätöksestä, johon haetaan muutosta valittamalla. Jäljennöksen voi pyytää joko Liikennevirastolta tai ELY-keskukselta; tarkemmin asia mainitaan valitusosoituksessa.

Myös kunnalla, ELY-keskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus valittaa suunnitelman hyväksymispäätöksestä, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai kyseisen viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa valittaa sellaisesta suunnitelman hyväksymispäätöksestä, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Nähtävänä oloajan päätyttyä kunta palauttaa maantielain mukaiset suunnitelma-asiakirjat ELY-keskukselle ja ratelain mukaiset suunnitelmat Liikennevirastolle. Suunnitelmien mukana on pyydettävä toimittamaan kuulutus nähtävänä olotodistuksella varustettuna sekä muut ilmoitukset, joilla kunta ilmoituksistaan tiedottaa (lehti-ilmoitus tms.). ELY-keskus lähettää kunnalta saamansa kuulutuksen Liikennevirastoon alkuperäisenä.

7.3 Lainvoimaisuuden toteaminen

Liikennevirasto lähettää suunnitelman hyväksymispäätöksen ja sen nähtävänä oloa koskevan kuulutuksen valitusviranomaiselle.

Valitusviranomainen ilmoittaa pyydettäessä hyväksymispäätöksen valitusajan päätyttyä Liikennevirastolle, onko päätöksestä valitettu ja ketkä ovat valituksen tehneet, sekä palauttaa hyväksymispäätöksen ja kuulutuksen.

Jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu, päätös on lainvoimainen. Liikennevirasto lähettää ELY-keskukselle maantielain mukaisen suunnitelman lainvoimaisen hyväksymispäätöksen jäljennöksen.

Jos hyväksymispäätöksestä on valitettu, valitusviranomainen (HAO tai KHO) pyytää valituksesta lausunnon Liikennevirastolta (jos päätös on Liikenneviraston tekemä) tai liikenne- ja viestintäministeriöltä, jos päätös on ministeriön tekemä.

Liikennevirasto lähettää lausuntonsa mukana hyväksytyn suunnitelman valitusviranomaiselle, ellei valitusviranomainen ole sitä jo aikaisemmin pyytänyt. Lausuntoon on perusteltava, onko kyse yhteiskunnallisesti merkittävästä hankkeesta, joka on käsiteltävä kiireellisenä (maantielaki 105 § 4 mom./ ratalaki 92 § 4 mom.). Yhteiskunnallisesti merkittävänä hankkeena voidaan pitää ainakin hankkeita, jotka on LVM:n toiminta ja taloussuunnitelmassa tai valtion talousarviossa erikseen mainittuja liikenneverkon kehittämishankkeita (HE 17/2004).

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää ennen oman lausuntonsa antamista lausunnon Liikennevirastolta. Maantielain mukaisissa suunnitelmissa Liikennevirasto pyytää yleensä lausunnon ELY-keskukselta ennen oman lausuntonsa antamista liikenne- ja viestintäministeriölle tai valitusviranomaiselle.

Lausunnot saatuaan valitusviranomainen antaa päätöksen

- jolla se kumoaa hyväksymispäätöksen joko kokonaan tai valituksen alaiselta osalta tai
- jossa se katsoo, ettei ole syytä muuttaa hyväksymispäätöksen lopputulosta.

Hallinto-oikeuden päätöksestä voi edelleen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO). Jos hallinto-oikeuden päätöksestä ei ole valitettu, tulee päätös lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa päätös tulee lainvoimaiseksi KHO:n annettua asiassa ratkaisunsa. Hallinto-oikeuden päätökseen liitettyssä valitusosoituksessa on selostettu, miten ja minkä ajan kuluessa asiasta voidaan valittaa KHO:een.

Valitusviranomainen lähettää päätöksensä valituksen tekijälle sekä liikenne- ja viestintäministeriölle tai Liikennevirastolle riippuen siitä, kumman tekemästä hyväksymispäätöksestä on kyse. Liikennevirasto lähettää maantielain mukaisten suunnitelmien osalta jäljennöksen valitusviranomaisen päätöksestä ELY-keskukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Jos valitusviranomainen on kumonnut hyväksymispäätöksen kokonaan tai joltakin osalta, ei suunnitelmaa voida kumotulta osalta toteuttaa, vaan suunnitelmaa on muutettava ja käsiteltävä uudelleen, ellei hankkeesta kokonaan luovuta.

Yleis-, tie- tai ratasuunnitelman hyväksymistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää. Pääsääntöisesti hyväksymispäätöstä ei kuitenkaan pitäisi panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen, koska mahdollisten valitusten vuoksi työt saatetaan joutua keskeyttämään. Jos työt on käynnistettävä välittömästi esim. rahoitussyistä, tulee ennen töiden aloituspäätöksen tekemistä, esim. tehtyjen muistutusten perusteella, selvittää valitusten todennäköisyys ja riski töiden keskeyttämisestä ja mahdollisen hyväksymispäätöksen kumoamisesta.

7.4 Hyväksytyn suunnitelman muuttaminen

Jos hyväksyttyä yleis-, tie tai ratasuunnitelmaa on tarpeen muuttaa, on soveltuvin osin voimassa, mitä maantie- ja ratalaissa säädetään uuden yleis-, tie- ja ratasuunnitelman käsittelystä.

Uutta käsittelyä ei tarvita, kun on kyse yleissuunnitelmaan tehtävistä muutoksista, joiden voidaan katsoa sisältyvän yleissuunnitelman likimääräisyyteen tai perusratkaisujen sisälle.

Hyväksyttyyn tie- ja ratasuunnitelmaan voidaan myös tehdä sellaisia vaikutuksiltaan vähäisiä muutoksia, jotka tien- tai radanpitoviranomainen suunnitelman toteuttamisen yhteydessä harkitsee tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

Jos muutokset ovat vähäistä suurempia, ELY-keskus lähettää **muutetun tiesuunnitelman** Liikennevirastolle hyväksyttäväksi samalla tavalla kuin aikaisemmin laaditun suunnitelman. Lausuntokäsittelyssä voidaan noudattaa maantielain 28 §:n mukaista menettelyä, jos suunnitelman muutos on vähäinen. **Ratasuunnitelmien** osalta muutokset tekee Liikennevirasto.

Osa vähäisistä muutoksista voidaan tehdä maanteillä nk. parantamissuunnitelmien kautta.

MTL 30 § ja Ratalaki 25 § Suunnitelmien muuttaminen

7.5 Hyväksymispäätöksen voimassaoloajan pidentäminen

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa, ellei tiesuunnitelman tai ratasuunnitelman laatimista ole aloitettu kahdeksan vuoden kuuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Ennen vuotta 2010 hyväksytyjen maanteiden yleissuunnitelmien hyväksymispäätöksen voimassaoloaika lasketaan sen vuoden päättymisestä, jona yleissuunnitelma on hyväksytty. Tie- ja ratasuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun suunnittelun tai tutkimusten aloittamisesta on kuulutettu tai muutoin ilmoitettu maantielain 16 §:n 2 momentin tai ratalain 9 § mukaisesti (ks. kohta 4.2).

Tiesuunnitelman ja ratasuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa, ellei tie- tai rata-työtä ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tie- tai ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. Ennen vuotta 2010 hyväksytty-

jen tiesuunnitelmien hyväksymispäätöksen voimassaoloaika lasketaan sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on hyväksytty.

Maanteiden osalta ELY-keskus ilmoittaa Liikennevirastolle vuosittain syyskuun loppuun mennessä

- ne tiesuunnitelmat, joiden hyväksymispäätösten määräajan jatkamista ELY-keskus pitää tarpeellisenä, ja erikseen
- ne tiesuunnitelmat, joiden hyväksymispäätösten määräajan jatkamista ELY-keskus ei pidä tarpeellisenä, eli joiden hyväksymispäätösten annetaan raueta

ELY-keskuksen tulee perustella hyväksymispäätösten määräajan jatkamisen tarpeellisuus tai ilmoittaa syy, minkä vuoksi päätös saa raueta. Jatnettavien suunnitelmien tulee olla toimintalinjojen mukaisia ja ajan tasalla liikennetekniikan ja erityisesti ympäristöasioiden suhteen.

Kun jatkettava tiesuunnitelma on toteutettu vain osittain, ELY-keskuksen tulee selvästi esittää, mitkä osuudet tai osat tiesuunnitelmasta on toteutettu ja mitä paaluväliä tai tiejärjestelyjä esitetään jatkettavaksi.

Maantielain mukaisten yleissuunnitelmien hyväksymispäätösten voimassa oloaikaa ei voida jatkaa.

Liikennevirasto tekee ELY-keskusten esitykset saatuaan päätöksen tiesuunnitelmien hyväksymispäätösten voimassaolon jatkamisesta neljällä vuodella tai lähettää liikenne- ja viestintäministeriölle esityksen hyväksymispäätösten määräajan pidentämisestä niiden suunnitelmien osalta, joiden päätösten voimassaoloaikaa on jo kerran jatkettu. Liikenne- ja viestintäministeriö tekee määräajan jatkamisesta päätöksen ja lähettää sen Liikennevirastolle. Liikennevirasto toimittaa päätökset edelleen ELY-keskukselle, joka huolehtii päätöksen kuuluttamisesta (maantielaki 103 § 1 mom.).

Ratasuunnitelmien osalta Liikennevirasto tekee päätöksen yleissuunnitelman hyväksymispäätöksen jatkamisesta enintään neljällä vuodella. Ratasuunnitelman hyväksymispäätöksen jatkamisesta enintään neljällä vuodella päättää liikenne- ja viestintäministeriö Liikenneviraston tekemän esityksen perusteella.

Hyväksymispäätöksen voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös annetaan tiedoksi kohdan 6.1. mukaisesti.

8 Muiden tekemät suunnitelmat

8.1 Suunnittelusopimukset

Radanpitoviranomaisena toimii Liikennevirasto ja se toimii myös hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä.

Tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Maantielain 11 §:n mukaan voidaan muukin **valtion viranomaisen** säätää valtioneuvoston asetuksella tienpitoviranomaiseksi. Valtion viranomaismääritelmä ei kata kuntaa.

Tienpitäjänä on valtio ja sitä edustaa Liikennevirasto. Erityisestä syystä voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostain tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä. Muu taho voi osallistua myös valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Liikenneviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos osallistumiseen on erityinen syy. Osallistuva taho voi olla julkinen tai yksityinen taho.

Esim. kunta tai yksityinen yritys voi maantielain 10 §:n nojalla ELY-keskuksen kanssa asiasta sovittuaan kustannuksellaan laadituttaa alueellaan olevan tien tekemistä varten yleis- tai tiesuunnitelman. Lausuntojen ja muistutusten pyytämisestä sekä niiden käsittelystä vastaa kuitenkin tienpitoviranomainen.

Kunnan, yksityisen yrityksen tms. kanssa tehtävässä suunnittelusopimuksessa sovi-
taan:

- suunnittelutyön aloittamisesta
- tutkimuksia ja suunnitelmaa tehtäessä noudatetaan ELY-keskuksen antamia ohjeita sekä maantielain ja -asetuksen säännöksiä
- suunnitelmaa laativa konsultti valitaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa
- suunnitelma laaditaan osallistuvan tahon kustannuksella
- osallistuva taho vastaa suunnittelutyöstä mahdollisesti aiheutuvista vahingoista ja korvausvaatimuksista
- suunnittelutyö pitää aloittaa annettuun määräaikaan mennessä tai sopimus raukeaa

8.2 Suunnitelmien käsittely

Vaikka suunnitelman laadinnasta vastaa muu kuin ELY-keskus, kuuluu laadinnasta vastaavalle lakisääteisen vuorovaikutuksen järjestäminen (ohjeen kohdat 4.5. ja 4.6.)

ELY-keskuksen tehtävänä on varmistaa, että maantielain mukaiset suunnitelmat täyttävät tämän ohjeen vaatimukset suunnitelmien laadinnasta ja niiden sisällöstä. Suunnitelmien hallinnollisessa käsittelyssä menetellään kohdan 5.3 mukaisesti eli suunnitelmien hyväksymisestä vastaa Liikennevirasto. Myös päätöksistä tiedottaminen ja päätösten jälkeinen toiminta tehdään kohdan 6 mukaisesti.

9 Menettely maantien ja rautatien rakentamista sisältävissä yhteishankkeissa

Maantien ja rautatien rakentamista tai parantamista sisältävien yhteishankkeiden suunnitelmien laadintavastuu on sillä osapuolella, jonka hallinnoiman väylän toimenpiteistä pääosin parantamistoimenpiteet aiheutuvat. Maantiestä ja rautatiestä on koottava erilliset yleissuunnitelmat ja tiesuunnitelmat ja ratasuunnitelmat, vaikka suunnitelmien laadinta tapahtuu toisen väylän pitäjän toimesta. Rautateitä koskevien suunnitelmien hallinnollisen käsittelyn hoitaa Liikennevirasto ja maanteiden suunnitelmien käsittelyn ELY-keskus.

10 Rakennustyön aloittaminen ja liikenteeseen luovutus

10.1 Alueiden haltuunotto ja rakennustöihin ryhtyminen

Tietarkoituksiin tarvittavat alueet otetaan tienpitäjän haltuun **maantietoimituksessa** pidettävässä haltuunottokatselmuksessa. Haltuun ottamisen jälkeen aluetta saadaan käyttää tietarkoituksiin. Ratasuunnitelmassa radanpidon käyttöön osoitetut alueet ja tarvittavat oikeudet otetaan radanpitäjän haltuun **ratatoimituksessa** pidettävässä haltuunottokatselmuksessa määrättävänä ajankohtana.

Milloin maantie tai rautatie sijoitetaan kiinteistön alueella tunneliin, sillalle, padolle, kannelle tai kannen alle taikka tien ylä- tai alapuolelle on oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu rakentamista, perustetaan tien- tai radanpitäjälle omistusoikeuden sijasta alueeseen käyttöoikeus siten kuin tie- tai ratasuunnitelmassa määrätään. Tienpitäjälle tulevaa oikeutta nimitetään tässä tapauksessa tieoikeudeksi. Käyttöoikeus perustetaan myös, jos väylä sijoitetaan muun kuin väylänpitäjän lunastusyksikön alueelle.

Haltuunotto ei tarkoita vielä omistusoikeuden siirtymistä. Tie- tai rautatiealueeksi vahvistettu alue siirtyy vasta lunastuspäätöksen saatua lainvoiman väylänpitäjän omistukseen, jollei väylänpitäjä jo ennestään omista aluetta. Lunastuspäätös annetaan toimituksen loppukokouksessa. Lunastuspäätöstä ei saa antaa eikä toimituksen loppukokousta pitää ennen kuin lunastukseen oikeuttava suunnitelma on saanut lainvoiman.

Rakennustyöt voidaan aloittaa haltuunottokatselmuksessa sovitun ajankohdan jälkeen. Töitä ei tulisi kuitenkaan aloittaa ennen kuin tie- tai ratasuunnitelman hyväksymispäätös on lainvoimainen. Jos työt joudutaan esim. rahoitussyistä aloittamaan ennen valitusajan päättymistä, tulee töiden aloittamispäätöstä tehtäessä selvittää valitusten todennäköisyys ja mahdollinen riski töiden keskeyttämisestä valitusten vuoksi.

10.2 Maantien liikenteelle luovutus

Päätös tien luovuttamisesta yleiseen liikenteeseen on tehtävä aina, kun tien rakentamista tai parantamista varten on hyväksytty tiesuunnitelma. Päätöksen tekee tienpitoviranomainen ja päätöksestä on käytävä selville seuraavat seikat:

- Päivämäärä, mistä alkaen maantie tai sen osa luovutetaan yleiselle liikenteelle. Tästä ajankohdasta tulevat voimaan ne muutokset maanteihin, jotka on mainittu tiesuunnitelman hyväksymispäätöksessä
- Yleiseen liikenteeseen luovutettavat tieosuudet. Päätöksestä on käytävä ilmi, onko kyse ao. tiesuunnitelmasta kokonaisuudessaan, vai onko kyse osaluovutuksesta

- Päätöksessä on mainittava hyväksymispäätökset ja rakennettujen tai parannettujen tieosuuksien paalulukemat sekä teittäin luovutettavien osuuksien tieosoitteet ja pituudet
- Maanteinä hyväksymispäätöksellä lakkautettavat maantiet. Parannettujen teiden syrjään jäävinä maantienä lakkaavia tien osia ei tarvitse luetella. Osuudet voidaan kuitenkin mainita, jos ne ovat pitkähköjä
- Maanteiden hallinnollisten luokkien muutokset
- Sitoumukset osallistumisesta maantien tai tiehen kuuluvien laitteiden kunnossapitoon

Maantielain 22 §:n 2 momentin ja 88 §:n mukaan syrjään jäävä tie lakkaa maantienä, ellei sitä tiesuunnitelmassa ole määrätty jääväksi edelleen maantiekse tai muihin tietarkoituksiin. Maantiekse jäämistä koskeva maininta voidaan sisällyttää liikenteelle luovuttamista koskevaan päätökseen.

Kunnalta on oltava asiaa koskeva sopimus ennen kuin esim. valaistuksen tai istutusten kunnossapitovastuu voidaan sisällyttää päätökseen liikenteeseen luovuttamisesta.

ELY-keskus ilmoittaa Liikennevirastolle maantieasetuksen 2 §:n mukaisesti liikenteeseen luovuttamisesta aiheutuvat muutokset tierekisteriin.

Lakkaavan, yksityistieksi jäävän maantien tienpitöviranomaisen kunnossapitovastuu jatkuu maantien lakkaamista seuraavan vuoden lokakuun 1 päivään (maantieasetus 8 §).

Liikenteeseen luovuttamista koskeva päätös lähetetään tiedoksi asianomaisille kunnille ja muille osapuolille, jolle syntyy vastuita tai velvoitteita sekä Liikennevirastoon.

MTA 7 § Liikenteeseen luovuttaminen

MTA 2 § Maanteiden rekisteröinti

10.3 Rautatien käyttöönotto

Rakennettavan tai parannettavan rautatien käyttöönotossa noudatetaan rautatielain säännöksiä.

11 Maantien lakkauttaminen

11.1 Asemakaava-alueen ulkopuolella olevien maanteiden lakkauttaminen

Asemakaava-alueen ulkopuolella oleva maantie voidaan lakkauttaa, jos sitä ei enää tarvita yleiseen liikenteeseen.

Lakkauttamista koskevassa tiesuunnitelmassa on osoitettava, jääkö lakkautettava maantie edelleen tietarkoituksiin yksityistieksi ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita. Vastuu rakenteista ja laitteista siirtyy yksityisen tien pitäjälle maantien lakatessa.

Tienpitoviranomaisen kunnossapitovastuu jatkuu yksityistieksi jäävän maantien osalta seuraavan kalenterivuoden lokakuun 1 päivään (MTA 8 §).

MTL 89 § Maantien lakkauttaminen

11.2 Asemakaava-alueella olevan maantien muuttaminen kaduksi

Asemakaava-alueella oleva maantie muutetaan kaduksi, kun maantielle on asemakaavassa osoitettu katualue ja kunta on tehnyt kadunpitopäätöksen.

Hallinnollisia muutoksia asemakaava-alueella harkittaessa tulee kiinnittää huomiota tieverkolliseen yhtenäisyyteen. Lyhyitä maantieosuuksia ei ole tarpeen muuttaa kaduksi, elleivät ne liity jo ennestään olevaan katuverkkoon. Toisaalta, jos taajaman läpi kulkevasta maantiestä pääosa olisi muutettavissa kaduksi, pitäisi kunnan kanssa pyrkiä sopimaan myös loppuosuuksien lakkauttamisesta, jolloin ne muuttuvat yksityisteiksi, joiden tienpidosta kunta voisi huolehtia.

Maantie muutetaan kaduksi kunnan tekemällä kadunpitopäätöksellä, jos muutoksen yhteydessä ei maantietä paranneta ja maantie sijaitsee katualueella. ELY-keskuksen tulee sopia kunnan kanssa, että kunta tekee kadunpitopäätöksen viipymättä.

Jos maantietä parannetaan samalla, kun maantie muutetaan kaduksi, tulee liikennealueella sijaitsevan maantien parantamistoimenpiteistä laatia tiesuunnitelma, joka käsitellään kohdassa 3.4 esitettyä hallinnollista käsittelyä noudattaen. Katualueella sijaitsevan maantien parannustoimenpiteistä laaditaan ja käsitellään katusuunnitelma. Tiesuunnitelman hyväksyy Liikennevirasto. Tiesuunnitelmaan ja hyväksymispäätökseen kirjataan, että tie lakkaa maantienä parantamistoimenpiteiden valmistuttua sen jälkeen, kun kunta on muuttanut asemakaavassa liikennealueen katualueeksi ja tehnyt kadunpitopäätöksen. ELY-keskuksen tulee sopia kunnan kanssa, että kunta muuttaa asemakaavan ja tekee kadunpitopäätöksen, joka tulee voimaan samanaikaisesti, kun parannettava maantieosuus luovutetaan valmistuttuaan liikenteelle.

Maantie muuttuu kadunpitopäätöksellä kaduksi ja kadunpito-velvollisuus alkaa, kun kadunpitopäätös on lainvoimainen (MRL 86 § ja 86a §). Tienpitoviranomainen lähettää ilmoituksen hallinnollisen luokan muutoksesta maanmittauslaitokselle.

Kun asemakaava-alueella oleva maantieyhteys korvataan uuteen paikkaan tehdyllä katujärjestelyllä, syrjään jäävä maantie ei lakkaa kadunpitopäätöksellä. Katualueen ulkopuolelle jäänyt maantien osa tulee lakkauttaa tiesuunnitelmalla.

MRL 83 § 4 mom.

MRL 86 a § Maantien muuttaminen kaduksi

MRL 213 § 1 ja 3 mom.

11.3 Muihin tietarkoituksiin käytettyjen alueiden lakkauttaminen

ELY-keskus lakkauttaa ne entiset tiealueet, jotka tienpitäjä on maantielain 88 §:n 1 momentin mukaisesti varannut käytettäväksi muihin tietarkoituksiin (kuten varasto- tai kuormausalueeksi tai alueeseen on säilytetty oikeus vastaisen varalle). Tienpitoviranomainen huolehtii kustannuksellaan alueen ennallistamisesta vuoden kuluessa lakkaamisesta lukien.

ELY-keskuksella on oikeus lakkauttaa maantiehen liittyvä liitännäisalue.

Liitännäisalueen lakkauttamisella on vain poikkeuksellisesti alueen ulkopuolelle ulottuvia vaikutuksia. Kun asianomaiset rajoittuvat alueen omistajiin, kuuleminen ja muu menettely voi tapahtua normaalia tiesuunnitelmamenettelyä yksinkertaisemmalla tavalla. Kuultuaan lakkautettavan alueen omistajia ja kuntaa ELY-keskus tekee lakkautuspäätöksen, joka lähetetään kuntaan ja maanomistajille. Päätökseen liitetään valitusosoitus.

Tienpitoviranomaisen on haettava viipymättä maantietoimituksen pitämistä, kun maantien liitännäisalue on lakkautettu.

MTL 88 § 2 mom. Maantien lakkaaminen

MTL 95 § 1 mom. Liitännäisalueen lakkauttaminen

11.4 Tiesuunnitelman asiakirjat maantien hallinnollisen luokan muutoksessa

Maantien hallinnollisen luokan muutos tarkoittaa, että yksityinen tie tai katu muutetaan maantiekse tai maantie lakkautetaan.

Tiesuunnitelman sisällön osalta noudatetaan ohjetta "Tiesuunnitelma. Sisältö ja esitystapa. TIEL 2110004-99", jos hallinnollisen muutoksen yhteydessä parannetaan tietä. Mikäli hallinnolliseen muutokseen ei sisälly tien parantamistoimia, voi tiesuunnitelman sisältö olla normaalia tiesuunnitelmaa suppeampi. Sisältövaatimukset määräytyvät tällöin sen perusteella, mitä asiakirjoja tarvitaan tiesuunnitelman käsittelys-

sä, hyväksymisessä ja maantietoimituksessa. Tiesuunnitelma voi sisältää esim. seuraavat asiakirjat:

A. Yleiset asiakirjat

1. Suunnitelman kansilehti
2. Tiivistelmä tai tiedote
3. Tiesuunnitelmaselostus
4. Asemakaavat
5. Maanomistajaluettelo
6. Kuulutukset suunnittelun aloittamisesta ja tiedotustilaisuuksista
7. Aikaisemmat päätökset

B. Kustannusarvio (ei yleensä tarpeen)

C. Piirustukset

1. Yleiskartta
2. Suunnitelmakartat (ei yleensä tarpeen)
3. Erikoisrakenteiden ja laitteiden piirustukset tarvittaessa

Tiesuunnitelmaan sisältyvien asiakirjojen sisältö

A. Yhteiset asiakirjat

- Suunnitelman kansilehdestä on malli tiesuunnitelman sisältöä ja esitystapaa koskevassa ohjeessa.
- Tiivistelmä sisältää pääkohdat tiesuunnitelmaselostuksesta. Jos tiesuunnitelmaselostus on lyhyt, ei erillistä tiivistelmää tarvita. Tiivistelmä voidaan korvata tiedotteella, jos sellainen on laadittu.
- Tiesuunnitelmaselostus sisältää perustelut, miksi maantie lakkautetaan tai katu tai yksityistie muutetaan maantiekseksi. Tästä johtuen se on hallinnollisen muutoksen sisältämän tiesuunnitelman tärkein asiakirja. Muutos maantietä lakkauttamisesta on perusteltava hyvin, jotta päätös ei kumoudu mahdollisessa valitustapauksessa. Tien verkollinen asema, liikenteellinen merkitys ja kaavoitustilanne ovat oleellisia esitettäviä asioita. Selostuksessa kerrotaan aikaisemmat tietä koskevat aloitteet ja sidosryhmien kannanotot ja tehdyt päätökset.
- Asemakaava-alueella tiesuunnitelmaan liitetään voimassaolevat asemakaavat. Kaavatilanne selostetaan tiesuunnitelmaselostuksessa. Jos kaduksi jäävä maantie ei koko osuudeltaan ole asemakaavan mukaisella katualueella, mutta maantie halutaan kokonaisuudessaan lakkauttaa, se jää katualueen ulkopuolisilta osin yksityistiekseksi, jonka tienpitoon pitäisi kunnan sitoutua. Mikäli kyseessä on kadun muuttaminen maantiekseksi, tulee maantietä varten olla asemakaavassa liikennealue.
- Maanomistajaluetteloon kerätään tiedot maantiehen, yksityistiehen tai katuun välittömästi liittyvistä kiinteistöistä. Kauempana sijaitsevien kiinteistöjen omistustietoja ei yleensä ole tarpeen selvittää, vaikkakin hallinnollisella muutoksella voi olla vaikutuksia niiden kulkuyhteyksiin tai tienpitovastuuseen.
- Kuulutukset suunnittelutyön aloittamisesta ja suunnitelman laadinnan aikaisen yleisötilaisuuden järjestämisestä liitetään sellaisenaan. Jos suunnittelutyön aloittamisesta ja suunnitelman esittelystä on tiedotettu muulla tavalla, esitetään niistä tarvittavat dokumentit.
- Aikaisempiin päätöksiin liitetään sellaiset asiakirjat, joissa hallinnollista muutosta on valmisteltu ja käsitelty aikaisemmin.

B. Kustannusarvio

- Pelkästään hallinnolliseen muutokseen laadittu tiesuunnitelma ei yleensä sisällä parantamiskustannuksia, eikä myöskään kustannusten jakoa. Jos kuntoonpanokustannuksia sisältyy hankkeeseen tai on tarpeen sopia kunnossapitokustannusten jaosta, esitetään kustannukset ja niiden jakaminen tässä.

C. Piirustukset

- Yleiskartta on yleensä samanlainen kuin tavanomaisen tiesuunnitelman yleiskartta, jossa esitetään myös hallinnolliset muutokset. Suunnitelmakartan merkintöjä ei ole tarpeen esittää erillisenä, vaan ne voidaan esittää tarvittavilta osin yleiskartan piirustusnimiön yläpuolella.
- Suunnitelmakartta ei yleensä ole tarpeen. Se voi tulla kysymykseen, jos on tarpeen osoittaa tarkemmin hallinnollisen luokan rajat tai maantienä lakkautettavan tien erityistä hoitoa vaativat laitteet jotka jäävät kunnan tai yksityisentien pitäjän hoitoon.
- Erikoisrakenteiden ja laitteiden suunnitelmat esitetään siinä laajuudessa, että se taho, jonka vastuulle laitteet jäävät, pystyy arvioimaan laitteiden korjaus ja ylläpitotarpeen.

12 Rautatiealueen lakkauttaminen

Rautatie voidaan lakkauttaa, kun rautatie on ratasuunnitelmassa osoitettu siirrettäväksi toiseen paikkaan. Ratasuunnitelman hyväksyy tällöin Liikennevirasto.

Rautatie voidaan muutoin lakkauttaa, jos:

- 1) rautatietä ei enää käytetä eikä sille ole odotettavissa käyttöä rautatieliikenteen harjoittamiseen, radanpitoon liittyvään liikennöintiin eikä muihin liikenteen tarpeisiin;
- 2) rautatiellä ei ole käyttöä yksityisraiteena; ja
- 3) alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin tai
- 4) rautatien liikenne on vähäistä eikä
- 5) rautatietä ole taloudellisesti kannattavaa pitää valtion varoilla turvallisesti liikennöitävässä, 29 tai 30 §:ssä tarkoitettussa kunnossa ja
- 6) jos alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Edellä mainituissa kohdissa päätöksen lakkauttamisesta tekee liikenne- ja viestintäministeriö.

Jos lakkautettavalla rautatiealueella on vähäinen arvo tai merkitys, Liikennevirasto voi päättää luopua rautatiealueesta korvauksetta. Päätös on kirjattava ratasuunnitelmaan. Muutoin alueiden luovutuksessa noudatetaan lakia oikeudesta luovuttaa valti-
on kiinteistövarallisuutta (973/2002).

Ratasuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien alue lakkaa olemasta rautatie.

Lakkauttamista koskevassa ratasuunnitelmassa on osoitettava:

- tarvitaanko aluetta tiealueeksi, museorautatieksi tai muuhun tarkoitukseen ja
 - kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita.
- Jos alueella on erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita, alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö mainittuun tarkoitukseen vaikeudu.

Jos käyttöä ei ole, ratasuunnitelmassa on tarvittaessa osoitettava:

- toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen rautatiealueen palauttamiseksi ennalleen.

Liikennevirasto poistaa rautatiealueelle radanpitoa varten rakennetut tai sijoitetut rakenteet ja laitteet ja tekee mahdolliset ennallistamistoimenpiteet kahden vuoden kuluessa rautatien lakkauttamista koskevan päätöksen voimaantulosta, jollei luovutuksensaajan kanssa sovita toisin.

Kun rautatie lakkautetaan, poistuu myös suoja- ja näkemäalueisiin kohdistuvat käytönrajoitukset.

Ratatoimitusta on haettava myös viipymättä, jos ratasuunnitelmassa on osoitettu, että lakkautettava rautatiealue luovutetaan viereisille kiinteistöille tai kunnalle.

13 Luvat

13.1 Yleistä

Suunnittelutyön aikana on oltava selvillä, mitä lupia hankkeen toteuttaminen vaatii. Erityisesti tämä on tärkeää siitä syystä, että rakentaminen voidaan aloittaa suunnittelun aikataulun mukaisesti. Töiden viivästyttämisestä saattaa aiheutua huomattaviakin kustannuksia.

Lupa-/ilmoitusprosessiin on varattava riittävästi aikaa. Aikataulutuksessa on huomioitava:

- hakemuksen/ilmoituksen ja siihen kuuluvien selvitysten ym. laatimiseen kuluva aika,
- hakemuksen/ilmoituksen viranomaiskäsittelyyn kuluva aika sekä
- mahdolliseen muutoksenhakuun kuluva aika.
- YVA-menettelyä edellyttävissä hankkeissa lupahakemus toimitetaan lupaviranomaiselle vasta yhteysviranomaisen annettua lausunnon YVA-selostuksesta. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa lupaviranomaisen suostumuksella.

Tavoitteena tulee olla, että lupa-asiat on selvillä jo hyväksymispäätöstä tehtäessä, ja tulee olla lainvoimaisia hankkeen toteuttamiseen ryhdyttäessä. Ennen lupahakemuksen/ilmoituksen jättämistä on hyvä neuvotella lupaviranomaisen kanssa hakemuksen/ilmoituksen sisällöstä sekä siihen sisältyvistä selvityksistä ym. aineistosta. Neuvottelukäytäntö yleensä parantaa hakemusasiakirjojen laatua ja nopeuttaa lupa-/ilmoitusprosessia. Ennen luvan hakemista/ilmoituksen jättämistä voi olla tarpeen neuvotella myös muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa luvan/ilmoituksenvaraisen toimenpiteen toteutuksen reunaehdoista.

Kun hankkeeseen sovelletaan YVA-menettelyä, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 9 §:n 3-kohdan mukaan arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisessa määrin tiedot mm. hankkeen toteuttamisen edellyttämisestä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä.

13.2 Luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusluvut

Maantietä ja rautatietä suunniteltaessa on pyrittävä siihen, ettei hankkeeseen sisälly luonnonsuojelulaissa mainittuja suojelukohteita. ELY-keskukselta on syytä varmistaa, että näitä kohteita ei ole suunnitellulla tai sen vaikutuspiiriin ulottuvalla alueella.

Mikäli suojelun piirissä oleviin kohteisiin kajoamista ei voida välttää, on hyvissä ajoin ryhdyttävä toimenpiteisiin poikkeusluvan saamiseksi, suojelun lakkauttamiseksi tai rauhoitusmääräysten lieventämiseksi, jopa lain tai asetuksen muuttamiseksi (luonnonsuojelualueet). Useimmissa tapauksissa ELY-keskus toimii lupaviranomaisena. Kunta päättää yksityisellä maalla olevan luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttamisesta.

Luonnonympäristössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, joten rakentamistoimenpiteisiin ryhdyttäessä on huomattava, että suunnittelun aikana suoritettua luontoselvitystä voidaan joutua täydentämään. Erityisesti tämä koskee luontodirektiivin liitteen IVa lajien (mm. liito-oravan) lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Nämä paikat on suojeltu suoraan lain nojalla eikä ympäristöviranomainen rajaa aluetta erikseen. Jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja lajin suojelutilanne säilyy suotuisana, ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelusta erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.

13.3 Muinaismuistolaki

Muinaismuistolain (295/1963) 13 §:n mukaan yleisen tien tekemistä suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko, saattaako hankkeen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä. Jos näin on, siitä on viipymättä ilmoitettava museovirastolle asiasta neuvottelemista varten. Ellei asiasta päästä yksimielisyyteen, museoviraston on alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

13.4 Rakennusten suojelu

Rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita suojellaan pääasiassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla ja rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla. Maankäyttö- ja rakennuslain nojalla rakennuksia voidaan suojella kaikilla kaava-tasoilla (maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava), asemakaava on näistä merkittävien. Aiemmin voimassa olleiden säädösten (rakennussuojelulaki 60/1985 ja asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta 480/1985) nojalla tehdyt suojelupäätökset ovat myös voimassa. Kirkollisia rakennuksia suojellaan kirkkolailla (1054/1993, 14. luku).

Kun rakennus tms. on suojeltu rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla, suojelupäätöksen muuttaminen tai kumoaminen edellyttää ELY-keskuksen päätöstä ja ympäristöministeriön vahvistusta. Kun rakennus tms. on suojeltu kaavalla, suojelun purku edellyttää kaavamuutoksen tai joissain tapauksissa voi riittää poikkeamispäätös.

Mikäli rata- tai tiesuunnitelmassa edellytetään ei-suojellun rakennuksen purkamista, erillistä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista purkamislupaa ei tarvita (MRL 127 § 2 mom.).

13.5 Maa-ainesten otto ja läjittäminen

Maa-aineslakia (555/1981) sovelletaan kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottamiseen pois kuljetettavaksi taikka paikalla varastoitavaksi tai jalostettavaksi. Maa-aineslupa tarvitaan maa-aineksen ottamiseen tiesuunnitelmassa tai ratasuunnitelmassa tien- tai radanpitoalueen ottopaikoiksi hyväksytyiltä liitännäisalueilta.

Maa-aineslupaa ei tarvita tie- tai ratalinjalla rakentamisen yhteydessä irrotettujen aineiden ottamiseen ja hyväksikäyttöön, kun toimenpide perustuu tiesuunnitelmaan tai ratasuunnitelmaan (maa-aineslaki 2 § 2-kohta). Maankäyttö- ja rakennuslain mu-

kaista (132/1999) maisematyölupaa ei tarvita, kun toimenpide perustuu maantielain tai ratalain mukaisesti hyväksytyyn rata- tai tiesuunnitelmaan (MRL 128 § 3 mom.).

Rata- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa tulee selvittää läjitysalueiden tarve ja sisällyttää ne rata-/tiesuunnitelmaan sekä rata- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen. Maa- ja kiviaineksen läjittämiseen ei tarvita erillistä lupaa, kun toimenpide perustuu hyväksytyyn rata- tai tiesuunnitelmaan. Mikäli läjitysalueita tarvitaan myöhemmin lisää, tarvitaan maanomistajalta suostumus ja MRL:n 128 §:ssä mainituilla alueilla (mm. asemakaava-alueella) maisematyölupa. Mikäli läjitettävä maa-aines sisältää haitta-aineita, läjittäminen voi edellyttää ympäristöluvan.

Maa-aineslaki ei koske sellaista aineiden ottamista vesialueella, johon vesilain mukaan vaaditaan aluehallintoviraston lupa (maa-aineslaki 2 § 3-kohta).

13.6 Ympäristölupa, melu- ja tärinäilmoitus

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava ympäristölupa. Ympäristölupa tarvitaan myös toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta (YSL 28 § 2 mom. 1-kohta). Ympäristönsuojeluasetuksessa säädetään tarkemmin luvanvaraisista toiminnoista. Lupaviranomaisia ovat aluehallintovirasto ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. ELY-keskus ei toimi ympäristönsuojelulain mukaisena lupaviranomaisena, mutta käsittelee mm. pilaantuneita maita koskevat ilmoitukset.

Ympäristölupa tarvitaan mm. kivenlouhimon, asfalttiaseman ja murskaamon sijoittamiseen (YSA 1 § 1 mom. 7 c-, e- ja f-kohdat), pilaantuneen alueen puhdistamiseen (YSL 78 §) ja korvaavien materiaalien käyttöön. Ympäristöluvan tarve on selvitettävä huomioiden toiminnan kesto, toimenpiteen laajuus, maaperän pilaantumisen aste jne.

Toiminnan sijoittamista suunniteltaessa on vältettävä tärkeitä tai muuten vedenhankintakäyttöön soveltuvia pohjavesialueita. Vaikka toimintaan ei muutoin olisi tarvetta hakea ympäristölupaa, on se välttämätöntä, jos toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (YSA 1 § 2 mom.). Pohjaveden pilaamiseen ei voi saada lupaa.

Ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toimenpiteestä, kuten rakentamisesta, jos melun tai tärinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä tai toiminnan aloittamista, jollei kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä määrätä tätä lyhyemmästä ajasta. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä ympäristölupaa edellyttävästä toiminnasta eikä sellaisesta tilapäisestä toiminnasta, josta kunta on antanut ympäristönsuojelumääräykset ympäristönsuojelulain 19 §:n nojalla ja samalla määrännyt, ettei ilmoitusvelvollisuutta ole.

13.7 Ilmoitus pilaantuneen maaperän puhdistamiseksi

Pilaantuneen maa-aineksen puhdistamiseen on lähtökohtaisesti oltava ympäristölupa, mutta puhdistustoimenpiteen suorittamiseksi riittää usein ilmoitus, ns. pima-ilmoitus (ympäristönsuojelulaki 78 §). Pima-ilmoituksen käsittelee ELY-keskus, Helsingin kaupungin alueella Helsingin kaupungin ympäristökeskus (määräaikainen toimivalta) ja Turun kaupungin alueella Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimisto (määräaikainen toimivalta).

13.8 Ilmoitus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa

Valtioneuvoston asetuksella eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (591/2009) on lievennetty mainittujen jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa. Betonimursketta sekä kivihiilen, turpeen ja puuperäisen aineksen polton lentotuhkaa voidaan tietyssä tilanteessa hyödyntää maarakentamisessa ilman ympäristölupaa ilmoittamalla hyödyntämistoimista ELY-keskukselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten. Asetusta ei sovelleta tärkeillä tai muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla.

13.9 Vesilaki

Uudessa vesilaissa (587/2011, voimaan 1.1.2012) on vesitaloushankkeille yleinen luvanvaraisuussäännös (vesilain 3 luvun 2 §). Mikäli rakentamisesta voi aiheutua laissa mainittu muutos tai seuraus, on toimenpiteelle haettava vesilain mukainen lupa. Vesilain 3 luvun 3 §:ssä on lueteltu sellaiset vesitaloushankkeet, jotka edellyttävän aina aluehallintoviraston luvan. ELY-keskukselta on syytä tiedustella vesilain edellyttämän luvan tarpeellisuutta samalla, kun pyydetään lausuntoa vesistötiedoista ja rakentamisen edellytyksistä, kuten vähimmäisaukoista.

Vesilain 3 luvun 3 §:n nojalla muun muassa penkereen ja sillan rakentamiseen tarvitaan aina aluehallintoviraston lupa. Sama koskee työnaikaista varasiltaa ja lähtökohtaisesti myös uuden sillan rakentamista. Vesialueen ruoppaaminen tai maa-aineksen ottaminen vesialueen pohjasta edellyttää aluehallintoviraston luvan vesilain 3 luvun 3 §:n nojalla tai vähintään ilmoituksen tekemisen vesilain 2 luvun 15 §:n nojalla. Kiireellisissä hankkeissa on samalla syytä hakea valmistelulupaa. Valmisteluluvan nojalla lupaviranomainen voi oikeuttaa ryhtymään ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloa hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin (VL 3 luku 16 §). Uuden vesilain mukainen valmistelulupa on suppeampi kuin aikaisempi töidenaloittamislupa.

Joen, puron, noron tai ojan siirto tai muu muuttaminen voi edellyttää vesilain mukaisen luvan vesilain 3 luvun 2 §:n nojalla. Ojitussäännösten soveltaminen tai maanomistajan suostumus ojan tai noron tai näiden vedenjuoksun muuttamiseksi usein riittää.

Uuden vesilain myötä purojen suojeleminen on korostumassa ja aluehallintoviraston lupa vaaditaan, mikäli hanke vaarantaa purojen uomien luonnontilan säilymistä (vesilain 3 luvun 2 § 8-kohta). Luvan tarve voi perustua myös vesimaiseman huomattavaan muuttumiseen.

Vesilailla toteutetaan eräiden pienvesien suojeleminen. Toimenpiteeseen, joka vaarantaa näiden luonnontilaisuuden säilymistä, tarvitaan aina aluehallintoviraston lupa (VL 2 luku 11 §). Suojelu koskee muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevia puroja ja pieniä, enintään 1 ha suuruisia lampia ja järviä. Suojelu koskee myös lähteitä ja enintään kymmenen hehtaarin suuruisia flodoja ja kluuvijärviä.

Vesilain 3 luvun 2 §:n 5-kohdan mukaan aluehallintoviraston lupa tarvitaan maanainesten ottamiseen tai muuhun toimenpiteeseen, jos se voi muuttaa pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä.

Oikeudesta laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeudesta johtaa vettä toisen ojaan tai puroon määrätään rata- ja tiesuunnitelmassa, jossa osoitetaan laskuojaksi tarvittava alue. Laskuoja-alueeseen perustetaan radan-/tienpitäjälle rasiteoikeus rata-/maantietoimituksessa. Laskuojasta on muutoin voimassa, mitä vesilaissa säädetään ojituksen osalta. (maantielaki 24 § 3 mom. ja 60 §; ratalaki 19 § ja 50 §)

Muutoin kuin tie- tai ratasuunnitelman nojalla toteutettava ojitus edellyttää ilmoituksen tekemisen vesilain 5 luvun 6 §:n mukaisesti.

Vesilain 15 luvun 7 §:n pääsäännön mukaan hanketta ei saa aloittaa ennen kuin siihen oikeuttava päätös on saanut lainvoiman. Uuden vesilain myötä hanke saadaan kuitenkin aloittaa, mikäli lupapäätöksestä tehty valitus koskee vain korvauksia. Vaasan hallinto-oikeus voi myös hakijan pyynnöstä erityisestä syystä määrätä, että hanke voidaan valituksesta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen. Tällöin on esitettävä perusteltu syy hankkeen aloittamiselle ja asetettava hyväksyttävä vakuus niiden edunmenetysten ja kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai lupamääräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

14 Ohjeeseen liittyvä lainsäädäntö

14.1 Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

6 § Hankeluettelo

Hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä «ympäristövaikutusten» arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat

g) liikenne:

- a) moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen;
- b) neli- tai useampikaistaisen, vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen;
- c) tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 kilometriä;
- d) kaukoliikenteen rautateiden rakentaminen;

14.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki

83 § Yleinen alue, katualue ja liikennealue

Yleisellä alueella tarkoitetaan tässä laissa asemakaavassa katualueeksi, toriksi, liikennealueeksi, virkistysalueeksi tai näihin verrattavaksi alueeksi osoitettua kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön toteutettavaksi tarkoitettua aluetta.

Katualue käsittää asemakaavassa osoitetun katualueen maanalaisine ja maanpäällisine sekä yläpuolisine johtoineen, laitteineen ja rakenteineen, jollei asemakaavassa ole toisin osoitettu.

Liikennealueita ovat asemakaavassa maanteitä, rautateitä, vesiteitä, satamia ja lentokenttiä varten osoitetut alueet. (30.12.2008/1129)

Maanteiden liikennealueita voidaan osoittaa valta-, kanta- ja seututeitä varten sekä niitä yhdistäviä ja niiden jatkeena olevia teitä varten, jotka palvelevat pääasiallisesti muuta kuin paikallista liikennettä. Maantiehen kuuluvalla kevyen liikenteen väylällä voidaan osoittaa muusta liikennealueesta erillinen liikennealue, jos se on paikallisista olosuhteista johtuen perusteltua. (30.12.2008/1129)

86 a § Maantien muuttaminen kaduksi

Maantie, joka asemakaavassa on osoitettu kaduksi, muuttuu kunnan tekemällä kadunpitopäätöksellä kaduksi. Kadunpitopäätökset tulee tehdä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ottaen huomioon kunnossapidon vaatimukset ja maankäytön sekä tie- ja katuverkon toteutuminen.

Maantie lakkaa 1 momentissa tarkoitetun kadunpitopäätöksen tultua voimaan ja maantien tiealue siirtyy samalla kunnan omistukseen.

213 § 1 ja 3 mom. Voimassa olevaa rakennuskaavaa koskeva siirtymäsäännös

Rakennuslain nojalla voimaan tullut rakennuskaava on voimassa tämän lain mukaisena asemakaavana, jossa ei ole sitovaa tonttijakoa.

Jos liikenneverkossa tai maankäytössä tapahtuu kaavoituksesta johtuen asemakaavassa osoitetun liikennealueen kannalta olennaisia muutoksia, 1 momentissa tarkoitetun asemakaavan liikennealueet on tarpeellisilta osin kaavan muutoksella muutettava vastaamaan 83 §:n 4 momentin vaatimuksia. Muutoin 1 momentissa tarkoitetun asemakaavan muutos voidaan 10 vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta hyväksyä sen estämättä, mitä 83 §:n 4 momentissa säädetään yleisten teiden liikennealueiden osoittamisesta.

14.3 Asetus maanteistä

2 § Maanteiden rekisteröinti

Liikenneviraston on pidettävä rekisteriä maanteistä. Rekisteriin on merkittävä, onko maantie moottori- tai moottoriliikennetie taikka muu vain tietynlaista liikennettä varten tarkoitettu tie. Lisäksi rekisteriin on merkittävä tien liikenteellistä merkitystä kuvaava maantielain (503/2005) 4 §:ssä tarkoitettu luokitus. Rekisteriin on lisäksi merkittävä tien pituus kunnittain ja tien yleiseen liikenteeseen luovuttamispäivä sekä väyläomaisuuden hallinnan kannalta merkittävimmät tien tekniset ominaisuudet, varusteet ja laitteet

3 § Vuorovaikutus

Maantielain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettu mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiassa voidaan varata ilmoittamalla valmistelutyöstä vuorovaikutamiseen oikeutetuille henkilökohtaisesti, erityisessä tiedotustilaisuudessa, asettamalla valmisteluaineisto nähtäville taikka muulla tiedoksisaannin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla

4 § Ilmoittaminen

Maantielain 27 ja 104 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset voidaan lähettää tavallisina kirjeinä.

7 § Liikenteeseen luovuttaminen

Sen jälkeen kun maantie tai sen yleiseen liikenteeseen tarkoituksenmukaisesti luovutettavissa oleva osa valmistuu, tienpitöviranomaisen on määrättävä, mistä päivästä tie tai sen osa avataan yleiselle liikenteelle.

14.4 Valtioneuvoston asetus radoista

1 § Vuorovaikutus

Mahdollisuus ratalain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuun vuorovaikutukseen voidaan varata ilmoittamalla valmistelutyöstä henkilökohtaisesti, järjestämällä erityinen tiedotustilaisuus, asettamalla valmisteluaineisto nähtäville taikka muulla tiedoksisaannin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

2 § Ilmoitusten lähettäminen

Ratalain 22 ja 91 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset voidaan lähettää tavallisina kirjeinä.

14.5 Maantielaki

3 § Maantieverkon kehittäminen ja kunnossapito

Maantieverkkoa kehitettäessä ja pidettäessä kunnossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tieliikennejärjestelmä osana koko liikennejärjestelmää edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja alueiden kehittämistä sekä maankäytön suunnittelussa yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettavien tavoitteiden toteuttamista.

Maantieverkon tulee tarjota mahdollisuus turvalliseen ja toimivaan liikkumiseen ja kuljettamiseen koko maassa kohtuullisin kustannuksin ottamalla huomioon eri väestöryhmien liikkumistarpeet ja eri elinkeinoalojen kuljetustarpeet. Huomiota on kiinnitettävä luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön ja siihen, että maantieverkon ja liikenteen ympäristölle aiheuttamat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi

14.6 Ratalaki

5 § Rataverkon kehittäminen ja kunnossapito

Rataverkon tulee tarjota yhteydet turvalliseen ja toimivaan liikkumiseen ja kuljettamiseen maan eri alueiden välillä ottaen huomioon väestön sekä eri elinkeinoalojen kuljetustarpeet. Huomiota on kiinnitettävä luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön ja siihen, että rataverkon ja rautatieliikenteen ympäristölle aiheuttamat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Rataverkkoa kehitettäessä ja pidettäessä kunnossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että rautatiet osana koko liikennejärjestelmää edistävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja alueiden kehittämistä sekä maankäytön suunnittelussa yhdyskuntarakenteelle ja ympäristölle asetettavien tavoitteiden toteuttamista.

(ratalaki 6 §: ks. maantielaki 13 §)

10 § Tienpitäjä ja tienpidon kustannukset

Tienpitäjänä on valtio, joka vastaa tienpidosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia.

Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen taikka tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää, voi muukin kuin tienpitäjä sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostain tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.

11 § Tienpitoviranomainen

Tienpitoviranomaisena toimii toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää jokin muu valtion viranomainen kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tienpitoviranomaiseksi, jos sitä tienpidon kannalta on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Liikennevirasto on tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/96/EY (tieturvallisuusedirektiivi) 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen organisaatio ja Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/54/EY 4 artiklassa tarkoitettu hallintoviranomainen.

Liikenneviraston tehtävistä ja toimivallasta 2 momentissa tarkoitettuna toimivaltaisena organisaationa ja hallintoviranomaisena säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella

7 § Liikennevirasto, radanpitäjä ja radanpidon kustannukset

Liikennevirasto toimii radanpitoviranomaisena ja hallinnassaan olevan rataverkon radanpitäjänä. Valtio vastaa omistamansa rataverkon radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Liikenneviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos osallistumiseen on erityinen syy. (22.12.2009/1243)

Yksityisraiteen radanpitäjänä toimii rautatien omistaja tai se, jonka hallinnassa rautatie on. Yksityisraiteen omistaja tai haltija vastaa yksityisraiteen radanpidon kustannuksista.

Rataverkkoa kunnossapidetaan ja rakennetaan sekä muista radanpitoon kuuluvista toimista huolehditaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Radanpidon muusta rahoituksesta säädetään erikseen.

13 § Maantien rakentaminen

Maantietä parannetaan yleisen liikenteen tarpeen vaatiessa taikka liikenteestä aiheutuvien haittojen poistamiseksi tai vähentämiseksi taikka maankäytön sitä edellyttäessä. Uusi maantie tehdään, jos olemassa oleva maantieverkko ei täytä enää yleisen liikenteen tai maankäytön tarpeita eikä tien parantamisella tai muutoin liikennejärjestelmää kehittämällä voida tarkoituksenmukaisesti tyydyttää näitä tarpeita taikka poistaa tai riittävästi vähentää liikenteestä aiheutuvia haittoja.

Maantie on rakennettava siten, että tien tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja tuottamatta kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin tarve vaatii. Rakentamisessa on otettava erityisesti huomioon liikenneturvallisuus, tien liikenteellinen ja tekninen toimivuus sekä ympäristönäkökohdat. Maantietä ei saa rakentaa vastoin oikeusvaikutteista kaavaa

6 § Rautatien rakentaminen

Rautateitä rakennetaan liikenteen tai turvallisuuden edellyttämän yleisen tarpeen vaatiessa taikka liikenteestä aiheutuvien haittojen poistamiseksi tai vähentämiseksi tai maankäytön sitä edellyttäessä. Rautatietä ei saa rakentaa vastoin oikeusvaikutteista kaavaa.

Uusi rautatie voidaan rakentaa, jos olemassa oleva rataverkko ei täytä enää liikenteen tai alueidenkäytön tarpeita eikä rataosuuden parantamisella tai muutoin liikennejärjestelmää kehittämällä voida tarkoituksenmukaisesti tyydyttää näitä tarpeita taikka poistaa tai riittävästi vähentää liikenteestä aiheutuvia haittoja.

Rautatie on rakennettava siten, että rautatien tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja tuottamatta kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin tarve vaatii. Rautatien rakentamisessa on erityisesti otettava huomioon junaliikenteen ja muun liikenteen turvallisuus, radan liikenteellinen ja tekninen toimivuus, alueen nykyinen ja suunniteltu maankäyttö sekä ympäristönäkökohdat.

Eri väestöryhmien tarpeisiin ja esteettömään liikkumiseen on mahdollisuuksien mukaan kiinnitettävä huomiota rautatien rakentamisen yhteydessä.

16 § Tutkimusoikeus

Kun tienpitöviranomainen on päättänyt aloittaa yleis- tai tiesuunnitelman laatimisen, on kiinteistöllä sallittava tutkimustöiden suorittaminen. Tässä tarkoituksessa saadaan kiinteistöllä suorittaa mittaus, maastoon merkitseminen, kartoitus tai maaperän tutkimus taikka muu valmistava toimenpide. Tutkimustyössä ei toisen oikeuteen saa puuttua enempää kuin tutkimuksen tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä eikä omistajalle tai oikeudenhaltijalle saa aiheuttaa tarpeetonta häiriötä.

Yleis- ja tiesuunnitelman laatimisen sekä näihin liittyvien tutkimusten aloittamisesta on ilmoitettava kunnalle sekä kuuluttamalla tai muulla sopivaksi katsottavalla tavalla 27 §:n 1 momentissa mainituille henkilöille, ja näillä on oikeus olla tutkimuksissa saapuvilla ja lausua mielipiteensä asiassa

9 § Tutkimusoikeus

Kun radanpitäjä on päättänyt aloittaa yleis- tai ratasuunnitelman laatimisen, sillä on oikeus tehdä tutkimustöitä suunnittelualueeseen kuuluvalla kiinteistöllä. Tässä tarkoituksessa saadaan tässä pykälässä tarkoitettulla kiinteistöllä suorittaa mittaus, maastoon merkitseminen, kartoitus tai maaperän tutkimus taikka muu valmistava toimenpide. Tutkimustyössä ei toisen oikeuteen saa puuttua enempää kuin tutkimuksen tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä eikä omistajalle tai oikeudenhaltijalle saa aiheuttaa tarpeetonta häiriötä.

Suunnitelman laatimisesta sekä siihen liittyvien tutkimusten aloittamisesta on ilmoitettava kunnalle sekä kuuluttamalla tai muulla sopivaksi katsottavalla tavalla 22 §:n 1 momentissa mainituille henkilöille ja näillä on oikeus olla tutkimuksissa saapuvilla ja lausua mielipiteensä asiasta

17 § Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai tiesuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa. Tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. (22.12.2009/1242)

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan maantie suunnitella, jos tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan ilman kaavaakin riittävästi selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa. (22.12.2009/1242)

Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tien suunnittelun tulee tarpeen mukaan perustua lisäksi liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan suunnitteluun

10 § Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Alueella, jolla on laadittavana tai muutettavana oikeusvaikutteinen kaava, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin kaavan tavoitteisiin perustuvan yleis- tai ratasuunnitelman laatimiseksi.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan olemassa olevan rautatien rakentamista koskeva yleissuunnitelma ja ratasuunnitelma laatia, jos hankkeen luonne huomioon ottaen suunnitelman suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan riittävästi selvittää yhteistyössä liikenneviranomaisen, kunnan, maakunnan liiton sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa. (22.12.2009/1243)

Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Yleissuunnitelma voidaan hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sitä puoltavat. Ratasuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa. (22.12.2009/1243)

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään

18 § Yleissuunnitelma

Yleissuunnitelma on laadittava, jolleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset taikka maantien sijaintia ja sen vaikutuksia ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/1994) 2 luvun mukaista arviointimenettelyä

19 § Yleissuunnitelman sisältö

Yleissuunnitelmassa on esitettävä selvitys maantien tarpeellisuudesta ja tutkituista vaihtoehdoista, tien liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut, tien likimääräinen sijainti sekä tien arvioidut vaikutukset, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistörakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Suunnitelmassa tulee esittää myös mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio.

11 § Yleissuunnitelma

Yleissuunnitelma on laadittava, jolleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset taikka rautatiealueen sijainti ja sen vaikutukset ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Yleissuunnitelma on aina laadittava sellaisissa hankkeissa, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/1994) 2 luvun mukaista arviointimenettelyä.

12 § Yleissuunnitelman sisältö

Yleissuunnitelmassa on esitettävä selvitys rautatien rakentamisen tai rataverkon kehittämisen tarpeellisuudesta sekä tutkituista vaihtoehdoista, radan liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut, rautatiealueen likimääräinen sijainti sekä rautatiealueen ja rautatieliikenteen arvioidut vaikutukset, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistörakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Suunnitelmassa on lisäksi esitettävä mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio.

20 § Yleissuunnitelman oikeusvaikutukset

Yleissuunnitelma on ohjeena tiesuunnitelmaa laadittaessa. Kun yleissuunnitelman hyväksymispäätös on annettu tiedoksi ja saanut lainvoiman, on käsiteltäessä lupahakemusta rakennuksen rakentamiseksi katsottava, ettei luvan myöntämisellä vaikeuteta yleissuunnitelman toteuttamista. Jos rakennusluvan myöntämisedellytykset muutoin ovat olemassa, on lupa myönnettävä, jos sen epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä tienpitäjä lunasta aluetta tai suorita haitasta korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus).

Rakentamisrajoitus on voimassa siihen saakka, kunnes yleissuunnitelman hyväksymispäätös on rauennut 31 §:n 1 tai 2 momentin nojalla.

13 § Yleissuunnitelman oikeusvaikutukset

Yleissuunnitelma on ohjeena rata-suunnitelmaa laadittaessa. Kun yleissuunnitelman hyväksymispäätös on annettu tiedoksi ja tullut lainvoimaiseksi, käsiteltäessä lupahakemusta rakennuksen rakentamiseksi on katsottava, ettei luvan myöntämisellä vaikeuteta yleissuunnitelman toteuttamista. Jos rakennusluvan myöntämisen edellytykset muutoin ovat olemassa, lupa on myönnettävä, jos sen epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä radanpitäjä lunasta aluetta tai suorita haitasta korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus).

Rakentamisrajoitus on voimassa siihen saakka, kunnes yleissuunnitelman hyväksymispäätös on rauennut 26 §:n 1 tai 2 momentin nojalla.

21 § Tiesuunnitelma

Ennen maantien rakentamista on laadittava ja hyväksyttävä tiesuunnitelma. Kun on kysymys sellaisesta maantien parantamisesta, jonka vaikutukset ovat vähäiset, tiesuunnitelman laatiminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos hanketta varten ei oteta lisäaluetta taikka jos kiinteistön omistaja tai omistajaan verrattava haltija on antanut kirjallisen suostumuksen lisäalueen ottamiseen.

22 § Tiesuunnitelman sisältö

Maantien rakentamista koskevassa tiesuunnitelmassa on osoitettava tien sijainti ja korkeusasema sekä poikkileikkaus niin, että tiealue voidaan merkitä maastoon. Suunnitelmaan on liitettävä arvio tien vaikutuksista sekä esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi. Suunnitelmassa on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon maanomistusolot. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi tien suoja- ja näkemäalueet sekä se, varataanko aluetta tien myöhempää leventämistä varten. Suunnitelmaan on liitettävä arvio tien rakentamisen kustannuksista.

Jos maantie sitä parannettaessa saa uuden suunnan ja tie vanhan suunnan osalta jää edelleen maantiekse taikka käytettäväksi muihin tietarkoituksiin, on siitä määrättävä tiesuunnitelmassa. Jos tie on tarkoitettu moottoritiekse, moottoriliikennetiekse tai muutoin vain tietynlaista liikennettä varten taikka jos liikennettä muuten pysyvästi rajoitetaan, on siitä määrättävä tiesuunnitelmassa.

14 § Ratasuunnitelma

Ennen rautatien rakentamista on laadittava ja hyväksyttävä ratasuunnitelma.

Jos rautatien rakentamista koskeva hanke on vaikutuksiltaan vähäinen, ratasuunnitelmaa ei ole tarpeen laatia, jos hanketta varten ei oteta lisäaluetta taikka jos kiinteistön omistaja tai omistajaan verrattava haltija on antanut kirjallisen suostumuksen lisäalueen ottamiseen.

15 § Ratasuunnitelman sisältö

Rautatien rakentamista koskevassa ratasuunnitelmassa on osoitettava rautatie ja sen sijainti, käyttö eri tarkoituksiin, korkeusasema, poikkileikkaus ja kuivatus niin, että vaikutukset voidaan riittävästi arvioida ja rautatie voidaan merkitä maastoon. Ratasuunnitelmassa osoitetaan suunnitellut eritasoristeykset, tasoristeykset ja kulkuyhteydet. Suunnitelmaan on liitettävä arvio rautatien vaikutuksista sekä esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen radan rakentamisen tai junaliikenteen haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi.

Suunnitelmassa on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon maanomistusolot. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi radan suoja-alueet ja tasoristeysten näkemäalueet sekä se, varataanko aluetta radan myöhempää leventämistä varten. Suunnitelmaan on liitettävä arvio rautatien rakentamisen kustannuksista.

Jos rautatie rakennetaan uuteen paikkaan ja vanha rautatie jää vanhan suunnan osalta edelleen radaksi taikka käytettäväksi muihin radanpitotarkoituksiin, on siitä määrättävä ratasuunnitelmassa

23 § Liitännäisalueet ja tietyötä varten tarvittavat erityiset oikeudet
Tiesuunnitelmasta tulee käydä ilmi liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos maantien rakentamisen ajaksi on tarpeen tietyötä varten perustaa oikeus tienpitoaineen ottamiseen rajoitettuun määrään, tietyössä irrotettavien maa-ainesten läjittämiseen taikka alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus tienpitoa varten tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tästä määrätä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava tarkoitukseen tarvittava alue tai tie.

16 § Liitännäisalueet ja radanpitoa varten tarvittavat erityiset oikeudet
Ratasuunnitelmassa osoitetaan liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.

Jos radan rakentamisen ajaksi on tarpeen perustaa oikeus maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään, työssä irrotettavien maa-ainesten läjittämiseen tai alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tämä osoittaa ratasuunnitelmassa

Ratalaki 17 §: ks. maantielaki 37 §.

24 § Yksityisten teiden liittymät ja maatalousliittymät sekä laskuojat tiesuunnitelmassa

Maantien liikenneturvallisuuden ja välityskyvyn edistämiseksi voidaan tiesuunnitelmassa antaa määräyksiä tai kieltoja yksityisten teiden liittämistä maantiehen sekä sille johtavien liittymien käyttämisestä. Tässä tarkoitettuja määräyksiä tai kieltoja voidaan antaa myös sellaisista liittymistä, joita käytetään yksinomaan maa- tai metsätalousajoon (maatalousliittymä).

Jos tiesuunnitelmassa kielletään käyttämisestä ennestään olevaa yksityisen tien liittymää tai maatalousliittymää, on uuden kulkuyhteyden järjestämisestä määrättävä tiesuunnitelmassa, jolloin voidaan määrätä tienpitoviranomaisen kustannuksella tehtäväksi tarpeen mukaan yksityinen tie tai liittymä taikka perustettavaksi oikeus ennestään olevaan yksityiseen tiehen taikka maantienä lakkautettuun tai lakkaavaan tiehen tai tieosaan.

Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa, jossa on osoitettava laskuojaksi tarvittava alue. Laskuojasta on muutoin voimassa, mitä vesilaissa (587/2011, 5.luku) säädetään ojituksesta.

18 § Tasoristeysten poistaminen

Liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja rautatieliikenteen tehostamiseksi voidaan ratasuunnitelmassa osoittaa tasoristeys poistettavaksi tai tasoristeysjärjestettäväksi sekä osoittaa tasoristeykselle käyttörajoituksia tai tasoristeysten turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä ja laitteita. Jos ratasuunnitelmassa osoitetaan tasoristeys poistettavaksi, on uuden kulkuyhteyden järjestäminen osoitettava ratasuunnitelmassa. Radanpitäjä tekee tarvittavan uuden tien ja tasoristeuksen tai hankkii oikeuden ennestään olevaan tiehen.

Radanpitäjä voi poistaa ratasuunnitelmassa poistettavaksi osoitetun yksityisen tien tasoristeuksen, kun hyväksytty ja suunnitelman mukainen korvaava kulkuyhteys on järjestetty.

Radanpitäjä poistaa asemakaavan vastaisen tasoristeuksen, kun hyväksytty korvaava kulkuyhteys on rakennettu ja kadunpitopäätös on tehty.

Jos olemassa olevasta yksityisen tien tasoristeyksestä aiheutuu välitöntä vaaraa juna- tai liikenneturvallisuudelle, voi radanpitäjä päätöksellään määrätä sen suljettavaksi, poistettavaksi tai siirrettäväksi taikka määrätä rajoituksia tasoristeuksen ajoneuvoliikenteelle. Radanpitäjän tulee ilmoittaa tässä momentissa tarkoitettua muutoksesta hyvissä ajoin etukäteen tienpitäjälle tai kiinteistön omistajalle. Radanpitäjän on päätöksen annettuun haettava yksityistietoimitusta, jossa järjestetään tarpeelliset korvaavat kulkuyhteydet ja käsitellään korvauksia koskevat asiat

25 § Tiesuunnitelma erityistapauksissa

Tiesuunnitelma on laadittava ja hyväksyttävä, kun yksityinen tie tai katu muutetaan maantiekseksi taikka kun maantie lakkautetaan muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä.

Tiesuunnitelma voidaan laatia ja hyväksyä myös vain tiealueen määrittämiseksi, liitännäisalueen perustamiseksi, maantiehen liittyviä yksityisiä teitä ja liittymiä koskevaksi tai liikenteen pysyväksi rajoittamiseksi.

26 § 1 mom. Tiesuunnitelman oikeusvaikutukset

Hyväksytty tiesuunnitelma oikeuttaa tiesuunnitelmassa osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen.

20 § Ratasuunnitelma erityistapauksissa

Ratasuunnitelma on laadittava ja hyväksyttävä, kun rautatie lakkautetaan muulloin kuin rautatiealueen rakentamisen yhteydessä.

Ratasuunnitelma voidaan laatia ja hyväksyä myös rautatieliikenteen palvelualueen tai liitännäisalueen perustamiseksi taikka tasoristeystä koskevana.

21 § Ratasuunnitelman oikeusvaikutukset

Hyväksytty ratasuunnitelma oikeuttaa ratasuunnitelmassa osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen.

27 § Vuorovaikutus

Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa.

Ennen suunnitelman hyväksymistä on 1 momentissa mainituille tahoille varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta. Tässä tarkoituksessa kunnan tulee pitää yleis- ja tiesuunnitelma yleisesti nähtävänä 30 päivän ajan. Muistutukset suunnitelmaa vastaan on toimitettava kunnalle ennen nähtävänäoloajan päättymistä. Kunnan tulee toimittaa lausuntonsa nähtävillä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista sekä jätetyt muistutuskirjelmät tienpitoviranomaiselle. Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisessa kunnassa julkaistaan. Tienpitoviranomaisen on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistön omistajille tai haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa kunnassa ja on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu.

Muistutuksen tehneille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava tienpitoviranomaisen perusteltu kannanotto esitettyyn muistutukseen.

22 § Vuorovaikutus

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa.

Ennen suunnitelman hyväksymistä on 1 momentissa mainituille tahoille varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta. Tässä tarkoituksessa kunnan tulee pitää yleis- ja ratasuunnitelma yleisesti nähtävänä 30 päivän ajan. Muistutukset suunnitelmaa vastaan on toimitettava kunnalle ennen nähtävänäoloajan päättymistä. Kunnan tulee toimittaa lausuntonsa nähtävillä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista sekä jätetyt muistutuskirjelmät radanpitäjälle. Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisessa kunnassa julkaistaan. Ilmoitus on aina julkaistava vähintään yhdessä vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Radanpitäjän on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistön omistajille ja haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa kunnassa ja jotka on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu.

Radanpitäjä ilmoittaa perustellun kannanottonsa esitettyihin muistutuksiin niille muistutuksentekijöille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa.

Tienpitöviranomaisen on pyydettävä suunnitelmasta lausunto niiltä maakunnan liitoilta ja kunnilta, joiden alueelle suunnitelma sijoittuu tai joiden alueella suunnitelman vaikutukset muutoin ilmenevät. Tienpitöviranomaisen on pyydettävä muulta viranomaiselta lausunto, jos se on päätösharkinnassa tarpeen. Jos tienpitöviranomaisen on muu kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, myös keskukselta on pyydettävä lausunto. (22.12.2009/1242)

Jos yleisesti nähtävillä ollutta tiesuunnitelmaa on tarpeen muuttaa ja muutoksen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi, voidaan noudattaa yksinkertaisempaa menettelyä kuin 2–4 momentissa säädetään.

Tarkemmat säännökset vuorovaikutusmenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

28 § Menettely vähäisissä tiehankkeissa

Milloin tiesuunnitelma koskee vähäistä maantien parantamista, joka ei sanottavasti muuta paikallisia liikenneolosuhteita ja jonka vaikutukset muutenkin ovat vähäiset, voidaan noudattaa yksinkertaisempaa menettelyä kuin 27 §:ssä säädetään. Jollei tiesuunnitelmaa aseteta yleisesti nähtäväksi, on kiinteistön omistajalle tai haltijalle kuitenkin muulla tavalla varattava tilaisuus muistutusten tekemiseen ja kunnalta on pyydettävä asiasta lausunto.

Radanpitäjän on pyydettävä yleis- ja ratasuunnitelmasta lausunto niiltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakunnan liitoilta ja kunnilta, joiden alueelle suunnitelma sijoittuu ja joiden alueella suunnitelman vaikutukset muutoin ilmenevät. Radanpitäjän tulee pyytää muulta viranomaiselta lausunto, jos se on päätösharkinnassa tarpeen.

(22.12.2009/1243)

Jos yleisesti nähtävillä ollutta ratasuunnitelmaa on tarpeen muuttaa ja muutoksen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi, voidaan noudattaa yksinkertaisempaa menettelyä kuin 2–4 momentissa säädetään.

Tarkemmat säännökset vuorovaikutusmenettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

23 § Menettely vähäisissä ratahankkeissa

Milloin ratasuunnitelma koskee vähäistä rautatien rakentamista, joka ei sanottavasti muuta paikallisia liikenneolosuhteita ja jonka vaikutukset muutenkin ovat vähäiset, voidaan noudattaa yksinkertaisempaa menettelyä kuin 22 §:ssä säädetään. Jollei ratasuunnitelmaa aseteta yleisesti nähtäväksi, on rautatiealueeseen ulottuvan kiinteistön omistajalle tai haltijalle kuitenkin muulla tavalla varattava tilaisuus muistutusten tekemiseen ja kunnalta on pyydettävä asiasta lausunto.

Jos kyseessä on olemassa olevaa rautatietä koskeva vähäinen hanke, joka edellyttää ratasuunnitelman laatimista, voidaan 15 §:n mukaisista ratasuunnitelman sisältövaatimuksista poiketa tarkoituksenmukaisella tavalla. Ratasuunnitelmasta on aina käytävä ilmi rautatiealueen sijainti ja suunnitelmaan sisältyvät rautatien rakenteet 15 §:ssä säädetyllä tavalla.

29 § Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua tiehanketta koskevaan yleissuunnitelmaan on liitettävä kyseisen lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin arviointiselostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudelleen.

Yleis- ja tiesuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten 1 momentissa tarkoitettu arvio on otettu suunnitelmassa huomioon.

Kun yleissuunnitelmaan on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista arviointimenettelyä, ei sitä enää sovelleta yleissuunnitelman mukaisen tiesuunnitelman laatimiseen

30 § Suunnitelmien muuttaminen

Jos hyväksyttyä yleis- tai tiesuunnitelmaa on tarpeen muuttaa, on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa ja sen nojalla uudesta yleis- ja tiesuunnitelmasta säädetään. Hyväksytyyn tiesuunnitelmaan voidaan kuitenkin tehdä sellaisia vaikutuksiltaan vähäisiä muutoksia, jotka tienpitoviranomainen suunnitelman toteuttamisen yhteydessä harkitsee tarpeellisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

24 § Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Jos ratahankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua arviointimenettelyä, yleissuunnitelmaan on liitettävä kyseisen lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin arviointiselostukseen sisältyvät tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, uutta selvitystä ei tarvitse tehdä.

Yleis- ja ratasuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten 1 momentissa tarkoitettu arvio on otettu suunnitelmassa huomioon.

Jos ympäristövaikutukset on yleissuunnitelmaa laadittaessa arvioitu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisesti, ei yleissuunnitelman mukaista ratasuunnitelmaa laadittaessa tarvitse tehdä uutta arviointia

25 § Suunnitelmien muuttaminen

Jos hyväksyttyä yleis- tai ratasuunnitelmaa on tarpeen muuttaa, on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa ja sen nojalla säädetään uudesta yleis- ja ratasuunnitelmasta. Hyväksytyyn ratasuunnitelmaan voidaan kuitenkin tehdä edellä säädetyn estämättä sellaisia vaikutuksiltaan vähäisiä muutoksia, jotka radanpitäjä rakentamisen yhteydessä harkitsee tarpeellisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

31 § Suunnitelmien voimassaoloaika
Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Tiesuunnitelman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 16 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla. (22.12.2009/1242)

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin kuin sen perusteella laadittu tiesuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulu-
nut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman. Liikennevirasto voi pidentää määräaika-
kaa enintään neljällä vuodella ja erityisistä syistä liikenne- ja viestintämi-
nisteriö sen lisäksi yhdellä enintään neljän vuoden ajanjaksolla. Tietyö kat-
sotaan alkaneeksi, kun tietarkoituksiin tarvittava alue on otettu tienpitäjän
haltuun 56 §:n mukaisesti. (22.12.2009/1242)

26 § Suunnitelmien voimassaoloaika
Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman. Muuten yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa. Liikennevirasto voi pidentää yleis-
suunnitelman voimassaoloaika enin-
tään neljällä vuodella. Voimassaoloai-
kaa voidaan jatkaa vain, jos 10 ja 12 §:n edellytykset täyttyvät. Ratasuunni-
telman laatimisen katsotaan alkaneen, kun siitä on ilmoitettu 9 §:n 2 momen-
tissa säädetyllä tavalla. (22.12.2009/1243)

Yleissuunnitelman hyväksymispäätös raukeaa myös siltä osin, kuin sen pe-
rusteella laadittu ratasuunnitelma on hyväksytty ja hyväksymispäätös on saanut lainvoiman.

Ratasuunnitelma on hyväksyttävä nel-
jän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta.

Päätös ratasuunnitelman hyväksymi-
sestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole aloi-
tettu ennen kuin neljä vuotta on kulu-
nut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty. Liikenne- ja viestintämi-
nisteriö voi pidentää ratasuunnitelman voimassaoloaika enintään neljällä vuodella. Ratatyö katsotaan alkaneek-
si, kun rautatien tarkoituksiin tarvitta-
va alue on otettu radanpitäjän haltuun 46 §:n mukaisesti

Ratalaki 28 § Suunnitelmien hyväksy-
minen: ks. maantielaki 99 §.

37 § Liittyminen maantiehen

Edellä 24 §:n 1 momentissa mainitun kiellon tai määräyksen estämättä tienpitoviranomaisen voi antaa luvan yksityisen tien liittämiseen kiellon alaiseen maantiehen taikka kielletyn liittymän käyttämiseen tai liittymän käyttötarkoituksen muuttamiseen, jos kiinteistön tarkoituksenmukainen käyttö sitä vaatii eikä liittymästä eikä sen käyttämisestä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Jos kiinteistölle on tarpeen maatalousliittymä, on lupa sen tekemiseksi tässä momentissa mainittuun tiehen myönnettävä, jos liittymä ja sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus sen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Lupa yksityisen tien liittämiseksi muuhun kuin 1 momentissa mainittuun maantiehen on myönnettävä, jos liittymä on tarpeen kiinteistön käyttämiseksi ja liittymä sekä sen sijainti on sellainen, ettei liikenneturvallisuus liittymän eikä sen käyttämisen takia vaarannu. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Tässä momentissa mainittuun tiehen saa tehdä tienpitoviranomaisen ohjeiden mukaan maatalousliittymän, jollei siitä aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tällaisen maatalousliittymän tekemisestä on hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava tienpitoviranomaiselle.

Jos maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitetun moottorikelkkailureitin tai muun sitä vastaavan kulkuyhteyden perustamiseksi on maantien ylittämistä varten järjestettävä tiealueelle ylityskohta, voi tienpitoviranomaisen myöntää luvan toimenpiteen suorittamiseen, jos ylityskohdasta ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle eikä haittaa tienpidolle. Lupa voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

17 § Tasoristeysten perustaminen ja rautatien ylittäminen

Uuden pysyvän tasoristeuksen saa rakentaa vain muun rataverkon kuin runkoverkon vähäliikenteiselle osalle. Runkoverkolla olevan tasoristeuksen paikkaa voidaan siirtää, jos siirrolla voidaan merkittävästi parantaa tasoristeuksen turvallisuutta taikka muusta erityisestä syystä. Tasoristeuksen rakentamiseen tai siirtämiseen on oltava radanpitäjän lupa.

Lupa uuden tasoristeuksen rakentamiseen voidaan myöntää tienpitäjälle tai kiinteistön omistajalle, jos uuden tasoristeuksen rakentaminen on tarpeen kiinteistöjen välttämätöntä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeuksen turvallisuus varmistetaan turvalaittein tai muilla järjestelyillä.

Jos tasoristeuksen käyttö lisääntyy olennaisesti tai sen käyttötarkoitus muuttuu, tienpitäjän tai kiinteistön omistajan on haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava radanpitäjän lupa.

Radanpitäjä voi liittää tasoristeuksen rakentamista tai uudenlaista käyttöä koskevaan lupaan rakentamista ja kunnossapitoa koskevia ehtoja.

Työnaikaiselle, tilapäiselle tasoristeykselle voidaan myöntää lupa, jos tasoristeuksesta ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei koske moottori- eikä moottoriliikenteitä eikä 4 §:n 3 momentin perusteella määrättyjä valtakunnallisesti merkittäviä runkoteitä, joille pääsystä voidaan määrätä vain tiesuunnitelmassa.

Radanpitäjä voi myöntää luvan ylittää rautatie moottorikelkalla lumipeitteen aikana tasoristeyksessä, joka sijaitsee muulta moottorikäyttöiseltä liikenteeltä kuin moottorikelkkojen liikenteeltä suljetulla metsätiellä. Lupa voidaan

myöntää runkoverkon ulkopuoliselle vähäliikenteiselle rataosalle korkeintaan viiden vuoden määräajaksi ja vain, jos lupaehdoin voidaan varmistaa, että moottorikelkan käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta.

Poliisi, tullilaitos ja rajavartiolaitos voivat maastossa tapahtuvien valvontatehtävien vuoksi saada radanpitäjältä määräajaksi luvan ylittää rautatietasoristeys moottorikelkalla ja muulla maastoajoneuvolla myös muualla kuin edellä 6 momentissa tarkoitetulla rataosalla luvassa tarkemmin määritellyin ehdoin.

50 § Vähäisten laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen

Kiinteistön tai alueen omistajan ja haltijan tulee sallia kiinteistölle tai alueelle sijoitettavaksi liikennemerkkejä ja muita liikenteen ohjauslaitteita sekä vähäisiä maantierakenteen osia. Laitteiden ja rakenteiden sijoittamisessa sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ssä säädetään.

Jos sijoittamisesta aiheutuvista korvauksista ei sovita, ne käsitellään ja ratkaistaan maantietoimituksessa.

56 § Haltuunotto

Tiesuunnitelmassa osoitetut tiealueet ja muut tienpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan tienpitäjän haltuun maantietoimituksessa pidettävässä haltuunotokatselmuksessa määrättyä ajankohtana. Tiesuunnitelmassa osoitettu yksityistä tietä tai liittymää varten tarvittava alue otetaan tienpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie tai liittymä on tehty. Haltuun otettaessa tienpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia tiesuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä.

Jos haltuunotosta aiheutuu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimikunta asianomaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määrämien enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkorvaus tai 62 §:n 2 momentissa tarkoitettu ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 21 §:ssä tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioiduissa tienparantamisissa voi haltuunotto tapahtua sopimuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee tienpitoviranomaisen kuitenkin viipymättä hakea maantietoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, tienpitoviranomaisen on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja tietyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä tienpitoviranomainen poistaa omaisuuden. Tällöin on tienpitoviranomaisen ennen omaisuuden poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

46 § Haltuunotto

Ratasuunnitelmassa osoitettu rautatiealue, tiealue ja muut radanpitäjän käyttöön osoitetut alueet sekä perustettavat oikeudet otetaan radanpitäjän haltuun ratatoimituksessa pidettävässä haltuunotokatselmuksessa määrättyä ajankohtana. Ratasuunnitelmassa osoitetut tiealueet otetaan radanpitäjän haltuun siksi ajaksi, kunnes tie on tehty ja vastaanotettu. Haltuun otettaessa radanpitäjälle syntyy oikeus käyttää alueita ja oikeuksia ratasuunnitelmassa osoitettuihin tarkoituksiin kiinteistöön kohdistuvan muun oikeuden estämättä.

Jos haltuunotosta aiheutuu asunnon menetys, toimeentulon huonontuminen elinkeinon tai ammatin harjoittamisen vaikeutumisen vuoksi taikka muu lunastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, voi lunastustoimikunta asianomaisen vaatimuksesta määrätä, että haltuunotto siltä osin saa tapahtua aikaisintaan toimikunnan määrämien enintään kolmen kuukauden pituisen ajan kuluttua siitä, kun asianomaiselle määrätty ennakkorvaus tai ensimmäisessä toimituksessa määrätty korvaus on maksettu.

Edellä 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa vaikutuksiltaan vähäisiksi arvioiduissa radanparantamisissa voi haltuunotto tapahtua suostumuksen perusteella. Haltuunoton jälkeen tulee radanpitäjän kuitenkin viipymättä hakea ratatoimitusta.

Jos haltuun otetulla alueella olevan omaisuuden poistamisesta tai siirtämisestä ei päästä sopimukseen, radanpitäjän on asetettava poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle kohtuullinen ja rakentamistyön kannalta sopiva määräaika, jonka päätyttyä radanpitäjä poistaa omaisuuden. Tällöin on radanpitäjän ennen omaisuuden poistamista, mikäli mahdollista, ilmoitettava siitä poistettavan omaisuuden omistajalle tai haltijalle.

Jos tietarkoituksiin luovutettavalta tai luovutetulta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

Jos radanpitäjän käyttöön luovutetulta tai luovutettavalta alueelta joudutaan poistamaan tai siirtämään rakennuksia, varastoja tai laitteita taikka puita, kasvavaa satoa tai muuta kasvillisuutta, on siitä aiheutuvan vahingon tai haitan lisäksi korvattava asianomaiselle aiheutuneet poistamis- tai siirtämiskustannukset.

88 § Maantien lakkaaminen

Jos maantietä parannettaessa tie on siirretty uuteen paikkaan eikä tiesuunnitelmassa ole määrätty, että tie entisellä paikallaan edelleen jää maantiekseksi, se tältä osin lakkaa olemasta maantie. Tämän estämättä tienpitoviranomainen saa käyttää entistä tiealuetta muihin tietarkoituksiin sen mukaan kuin siitä tiesuunnitelmassa määrätään. Tällöin maantietoimituksessa tulee määrätä, että tiealue jää tienpitäjän omistukseen tai tieoikeus siihen pysytetään. Jollei tällaista määräystä tiesuunnitelmassa ole annettu, alueen käyttö maantietarkoituksiin ja siihen kohdistuva oikeus lakkaa parannetun maantien tultua luovutetuksi yleiseen liikenteeseen.

Kun lakanneen maantien tiealuetta ei enää tarvita 1 momentissa tarkoitettuihin muihin tietarkoituksiin, tienpitoviranomainen lakkauttaa alueen käytön ja siihen kohdistuvan tienpitäjän oikeuden. Tällaisesta alueesta on voimassa, mitä tässä luvussa säädetään entisestä tiealueesta.

89 § Maantien lakkauttaminen

Jos maantietä ei enää käytetä yleiseen liikenteeseen, se voidaan lakkauttaa. Lakkauttamista koskevassa tiesuunnitelmassa on määrättävä, mistä lukien lakkautettava tie lakkaa olemasta maantie. Kun tie lakkaa maantienä, lakkaa siihen kohdistunut tienpitäjän oikeus.

78 § Rautatien lakkauttaminen rautatietä rakennettaessa

Jos rautatietä rakennettaessa rautatie on siirretty uuteen paikkaan eikä ratasuunnitelmassa ole määrätty, että rata jää entisellä paikallaan edelleen rautatieksi, se lakkautetaan siltä osin rautatienä Liikenneviraston hyväksymän ratasuunnitelman perusteella. Tämän estämättä radanpitäjä saa käyttää entistä rautatiealuetta muihin radanpidon tarpeisiin, jos ratasuunnitelmassa niin määrätään.

79 § Rautatien lakkauttaminen muussa yhteydessä

Liikenne- ja viestintäministeriö voi lakkauttaa rautatien Liikenneviraston valmisteleman ratasuunnitelman perusteella, jos:

- 1) rautatietä ei enää käytetä rautatie liikenteen harjoittamiseen, radanpitoon liittyvään liikennöintiin eikä muihin liikenteen tarpeisiin;
- 2) rautatielle ei ole odotettavissa 1 kohdassa mainittua käyttöä;
- 3) rautatiellä ei ole käyttöä yksityisraiteena; ja
- 4) alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö voi lakkauttaa rautatien Liikenneviraston valmisteleman ratasuunnitelman perusteella, jos rautatien liikenne on vähäistä eikä rautatietä ole taloudellisesti kannattavaa pitää valtion varoilla turvallisesti liikennöitävässä, 29 tai 30 §:ssä tarkoitettussa kunnossa ja jos alueen saavutettavuus sekä kuljetustarpeet on turvattu muulla tavoin.

Liikenne- ja viestintäministeriön tulee ennen tässä pykälässä tarkoitettua päätöksen tekemistä kuulla tarvittaessa asianomaisia ministeriöitä, maakunnan liittoja ja kuntia.

90 § Entisen tiealueen rakenteet ja laitteet

Mitä entiselle tiealueelle on tienpitoa varten rakennettu tai sijoitettu, siirtyy alueen omistajalle, jollei tienpitoviranomainen vie sitä pois vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien. Tiesuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta yksityiseksi tieksi tai kaduksi ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita. Alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö sanottuun tarkoitukseen vaikeudu. Vastuu mainituista rakenteista ja laitteista siirtyy yksityisen tien tai kadun pitäjälle maantien lakkautessa.

Jos lakkaavaa tai lakkautettavaa maantietä ei tarvita 1 momentissa mainittuun tarkoitukseen, on tiesuunnitelmassa osoitettava ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen tiealueen palauttamiseksi ennalleen. Tienpitoviranomaisen tulee huolehtia näistä toimenpiteistä kustannuksellaan vuoden kuluessa tien lakkaamisesta lukien.

95 § 1 mom. Liitännäisalueen lakkauttaminen

Tienpitoviranomainen lakkauttaa liitännäisalueen, kun sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Liitännäisalueen lakkauttamista koskevasta menettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tiesuunnitelmasta säädetään. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut tieoikeus.

81 § Lakkautetun ja luovutettavan rautatiealueen rakenteet ja laitteet

Ratasuunnitelmassa on osoitettava, tarvitaanko aluetta tiealueeksi, museorautatieksi tai muuhun tarkoitukseen ja kuuluuko alueeseen erityistä hoitoa vaativia rakenteita tai laitteita. Jos näin on, alue on jätettävä sellaiseksi, ettei sen käyttö mainittuun tarkoitukseen vaikeudu. Jos edellä tarkoitettua käyttöä ei ole, ratasuunnitelmassa on tarvittaessa osoitettava toimenpiteet, jotka ovat tarpeen entisen rautatiealueen palauttamiseksi ennalleen. Liikennevirasto poistaa rautatiealueelle radanpitoa varten rakennetut tai sijoitetut rakenteet ja laitteet ja tekee mahdolliset ennallistamistoimenpiteet kahden vuoden kuluessa rautatien lakkauttamista koskevan päätöksen voimaantulosta, jollei luovutuksensaajan kanssa sovita toisin

83 § 1 mom. Liitännäisalueen lakkauttaminen

Liikennevirasto lakkauttaa liitännäisalueen, jos sitä ei enää tarvita siihen tarkoitukseen, jota varten se on perustettu. Liitännäisalueen lakkauttamista koskevasta menettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä ratasuunnitelmasta säädetään. Kun liitännäisalue lakkautetaan, lakkaa samalla siihen kohdistunut käyttöoikeus.

99 § Päätöksenteko

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy tiesuunnitelmat, jotka koskevat maantien lakkauttamista muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä. Muut tiesuunnitelmat sekä yleissuunnitelmat hyväksyy Liikennevirasto. Jos kunta, maakunnan liitto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on suunnitelman olennaisista kohdista eri mieltä Liikenneviraston kanssa, asia on siirrettävä liikenne- ja viestintäministeriön ratkaistavaksi. Liikennevirasto voi erityisistä syistä muutenkin siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi

103 § Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti

Yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä sekä tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös on annettava yleisesti tiedoksi. Päätöksen tiedoksi antamiseksi on tienpitoviranomaisen toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään. Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

Tiesuunnitelman hyväksymispäätös, joka on merkitykseltään vähäinen, voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

28 § Suunnitelmien hyväksyminen

Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat, jotka koskevat rautatien lakkauttamista muulloin kuin rautatien rakentamisen yhteydessä. Muut ratasuunnitelmat ja yleissuunnitelmat hyväksyy Liikennevirasto. Jos kunta, maakunnan liitto tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on suunnitelman olennaisista kohdista eri mieltä Liikenneviraston kanssa, on asia siirrettävä liikenne- ja viestintäministeriön ratkaistavaksi. Liikennevirasto voi erityisistä syistä muutoinkin siirtää suunnitelman liikenne- ja viestintäministeriön hyväksyttäväksi

90 § Päätösten tiedoksi antaminen ja tiedoksisaanti

Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä sekä niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös on annettava yleisesti tiedoksi. Päätöksen tiedoksi antamiseksi radanpitäjän on toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään. Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

Merkitykseltään vähäinen ratasuunnitelman hyväksymispäätös voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

Tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä, joka koskee yksityisen tien muuttamista maantiekse, on tienpitoviranomaisen annettava tieto kunnalle ja 2 momentin mukaista menettelyä noudattaen aloitteen tekijälle tai, jos aloitteen allekirjoittajia on kaksi tai useampia, yhteisessä asiakirjassa ilmoitetulle yhdyshenkilölle, jonka on ilmoitettava tiedoksisaannista muille allekirjoittajille.

104 § Päätösten ilmoittaminen muistutuksen tehneille ja viranomaisille
Tienpitoviranomaisen tulee lähettää yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus niille suunnitelman johdosta muistutuksen tehneille, joiden osoite on tiedossa, samanaikaisesti, kun päätös 103 §:n mukaisesti annetaan yleisesti tiedoksi.

Liikenneviraston on lähetettävä ilmoitus yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä kunnalle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja maakunnan liitolle sekä tarvittaessa muullekin viranomaiselle. Ilmoitukseen on tarvittaessa liitettävä jäljennös suunnitelmasta.

91 § Päätösten ilmoittaminen muistutuksen tehneille ja viranomaisille
Radanpitäjän tulee lähettää yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus niille suunnitelman johdosta muistutuksen tehneille, joiden osoite on tiedossa, samanaikaisesti, kun päätös annetaan 90 §:n mukaisesti yleisesti tiedoksi.

Radanpitäjän on lähetettävä yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus kunnalle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja maakunnan liitolle sekä tarvittaessa muullekin viranomaiselle. Ilmoitukseen on tarvittaessa liitettävä jäljennös suunnitelmasta.

105 § Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei 87 §:stä muuta johdu. Tienpitoviranomaisen päätöksestä 37 §:ssä, 38 §:n 2 momentissa, 40 §:n 2 momentissa, 47 §:ssä, 48 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu liittymä, ylityskohta, kiinteistö taikka mainos tai ilmoitus sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle.

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

92 § Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei 77 §:stä muuta johdu. Radanpitäjän päätöksestä 17, 40 ja 41 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valitetaan siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksessä tarkoitettu tasoristeys tai kiinteistö sijaitsee.

Kunnalla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja maakunnan liitolla on oikeus hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat kunnan alueelle tai viranomaisen toimialueelle. (22.12.2009/1243)

Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä tai säätiöllä on oikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa hakea valittamalla muutosta sellaiseen yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen, jonka vaikutukset ulottuvat yhteisön tai säätiön toiminta-alueelle.

Yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottavaa yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöstä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

106 § Muutoksenhaun rajoitukset
Yleissuunnitelman hyväksymispäätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta siltä osin kuin maantien sijainti ja tekniset ratkaisut on jo hyväksytty lainvoimaisesti oikeusvaikutteisessa kaavassa.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tiesuunnitelman hyväksymispäätöstä. Siihen ei saa hakea muutosta myöskään siltä osin kuin maantien sijainti ja tekniset ratkaisut on jo hyväksytty lainvoimaisessa yleissuunnitelmassa.

107 § Päätösten välitön täytäntöönpano
Yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa määrää. (22.12.2009/1242)

Päätöksessä, jonka tienpitoviranomainen antaa 48 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

108 § Kuuluttaminen
Milloin tämän lain tai sen nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, tulee tienpitoviranomaisen tiedottaa asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta

93 § Muutoksenhaun rajoitukset
Yleissuunnitelman hyväksymispäätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta siltä osin kuin rautatiealueen sijainti ja rautatien tekniset ratkaisut on jo hyväksytty lainvoimaisesti oikeusvaikutteisessa kaavassa.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös ratasuunnitelman hyväksymispäätöstä. Siihen ei saa hakea muutosta myöskään siltä osin kuin radan sijainti ja tekniset ratkaisut on jo hyväksytty lainvoimaisessa yleissuunnitelmassa.

94 § Päätösten välitön täytäntöönpano
Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä tai yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa määrää.

Päätöksessä, jonka Liikennevirasto antaa 41 §:n 2 momentin nojalla, voidaan määrätä, että päätös on pantavissa täytäntöön valituksesta huolimatta.

95 § Kuuluttaminen
Milloin tämän lain nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kielto tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, on Liikenneviraston tiedotettava asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta.

